

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1854.

ΤΟΜΟΣ Ε΄.

ΦΥΛΛ. 101.

Η ΑΝΘΩΠΩΛΑΙΝΑ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ

1759.

—o—

Πρό τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἐπανστασίας τοῦ 1789 ἔτους, αἱ ἀνωπώλαιναί τῶν Παρισίων, συνεκρότουσαν πολυάριθμον καὶ πλουσιώτατον σωματεῖον ἔχον ἴδιον ἀρχηγόν. Τέσσαρα ἑπτὰ διέμενον μαθητευόμεναι, καὶ δύο ἄλλα ὑπεκρέτουσαν ὑπὸ τὰς διευθυνούσας ἴδιον κατὰστημα ἀνωπώλαινας· τὸ μὲν δίπλωμα ἐτιμάτο 30, ἡ δὲ διεύθυνσις 500 φράγκων. Ὅσαι δὲ ἐπεδίδοντο εἰς τὸ ἐπισηδεύμα τοῦτο, ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νέαι, εὐμορφοί, καὶ πολλοὶ χρονογράφοι τῆς 11' ἑκατονταετηρίδος μετέδωκαν εἰς ἡμᾶς ὀνόματά τινα ἐξ αὐτῶν.

Ἡ περιφημότερα ὄλων ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ἡ Νανέττα Λολλιέ, διὰ τὴν ὁποίαν ἐστέναζον οἱ ἐξ εὐγενῶν νέοι οἱ συγχάζοντες τὸ 1759 τὸ Βασιλικόν Παλάτιον, (Palais-Royal). Ἡ ἱστορία αὐτῆς

τὴν ὁποίαν ὁ Κ. Βερτέν, διοικητὴς τῆς ἀστυνομίας, ἐξέθεσεν ἐν ὑπομνήματι πρὸς τὸν Κ. Πομπιδούρ, εἶναι τερπνὸν εἰδύλλιον συσκιαζόμενον ἀπὸ τὰς σκανδαλώδεις ἱστορίας τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ 14'.

Εἰς τινὰ ὁδὸν τῆς πόλεως κατέκειτο τότε πολυάριθμός τις οἰκογένεια, εὐπολόηπτος μὲν καὶ ἐνάρετος ἀλλὰ πτωχὴ. Ὁ μὲν πατήρ, Ἀνδρέας Λολλιέ, ἐκέρδαινε τὸν ἄρτον αὐτοῦ καθαρίζων τὰς ὁδοὺς. ἡ δὲ μήτηρ ἐπώλει ἰχθύας. Ἀπέκτησαν δεκαεὶς τέκνα, ἐξ ὧν τὸ τελευταῖον, ἡ Νανέττα, ἦτον τόσον ὠραῖον, τόσον εὐφυὲς καὶ τόσῳ κομψόν, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἀπέκτησε τὴν ἀγάπην ὄλων τῶν περιούκων.

— Νανέττα, ἀνέκραξε μίαν τῶν ἡμερῶν ἡ γράϊα μήτηρ τῆς ἰδοῦσα τὸ κάλλος τῆς θυγατρὸς τῆς δωδεκαετοῦς οὔσης, θὰ εἶσαι ἡ ὠραιότερα ὄλων τῶν γυναικῶν αἱ ὁποῖαι θὰ πωλοῦν ψάρι.

— Μάνα μου, ἀπεκρίθη ἡ Νανέττα, θέλω νὰ γίνω ἀνωπώλαινα.

— ὦ! ὦ! ἡ γλωσσοῦ! ἀπεκρίθη ἀποτόμως ἡ γράϊα ἰχθυοπώλαινα· ἐγὼ νὰ σὲ βάλω γνῶσιν.

Καὶ βράπισμα βωμαλέον ἐκρότησεν ἐπὶ τῆς παρεΐας τῆς νέας κόρης.

Τὴν ἐπαύριον ἔγεινεν ἄφαντος· μάταια ὑπῆρξαν ὄλαι αἱ ἐρευνᾶσαι εἰς ἃς ἐπεδόθησαν οἱ γονεῖς τῆς διὰ τὴν εὐρωσὶν· μόλις μετὰ τρία ἔτη ἔμαθον ὅτι εὐρίσκειτο εἰς τὴν ἐν ὁδῷ Βαλουᾶ μονὴν τῶν Καρμηλιτῶν.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔλαβον τὴν εἰδησίην αὐτὴν ἡ νέα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν.

— Διὰ τί ὑπῆρξεν εἰς τὸ μοναστήριον; ἠρώτησεν αὐτὴν ἡ γραία ἐνῶ τὴν ἐπεριπύσσουσε ὡς μαινομένην.

— Δὲν θὰ σὲ τὸ εἶπῶ, μάνα μου.

— Διὰ τί, πρὶν ὑπάγης, μὰς ἄφησες κρυφίως; τὸ ἕκαμες οἰκειοθελῶς ἢ ὄχι;

— Ὑπεσχέθη νὰ μὴ τὸ φανερώσω εἰς κανένα.

Εἰς μάτην τὴν παρεκίνησε καὶ ὁ ἐφημέριος νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν· ἡ νέα ἔμεινεν ἀκαμπτος.

— Νανέττα, εἶπεν ὁ ἐφημέριος· εἶσαι δεκαπέντε χρόνων· δὲν ἠθέλησες νὰ γείνης καλογραφαῖα· οἱ γονεῖς σου δὲν εἶναι εὐκατάστατοι. Πρέπει νὰ ἐκλέξῃς ἐπάγγελμα.

— Ἄγιε ἐφημέριε, θέλω νὰ γείνω ἀνοπωλαίνα.

— Τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ φέρει, κόρη μου, εἰς τὴν διασφορὰν.

— Ἄγιε ἐφημέριε, ἀπεκρίθη ἡ νέα μὲ τόνον ἀσυνήθη εἰς τὰς νέας τῆς ἡλικίας τῆς, ὅλοι οἱ δρόμοι φέρουν εἰς τὸν οὐρανόν.

— Δὲν συγκατανεύω, ἀνέκραξεν ἡ γραία Λολλιέ· πρέπει νὰ γίνῃς ἰχθυοπόλαινα· εἶμαι γερόντισσα, καὶ θὰ σὲ ἀφήσω τὸ καλάθι μου.

— Μάνα μου, ἢ θὰ γένω ἀνοπωλαίνα ἢ θ' ἀναχωρήσω ἀπ' ἐδῶ διαπαντός.

Ἡ ἀπειλὴ αὕτη ἐδυσώπησε τοὺς συζύγους Λολλιέ, οἱ ὅποιοι ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Νανέτταν νὰ πωλῇ ἀνθή. Ὁ δὲ καλὸς ἐφημέριος τὴν ἐπρότρεψε νὰ εἶναι φρόνιμος καὶ σεμνὴ.

— Μείνε ἡσυγῶς, ἄγιε ἐφημέριε, ἀπεκρίθη μειδιῶσα ἡ νέα, θὰ εἶμαι καὶ σεμνὴ καὶ φρόνιμος.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἡ Νανέττα ἐφάνη εἰς τὸν κήπον τοῦ Βασιλικῆ Παλατίου. Ἰδοὺ τέλος πάντων ἔγεινεν ἀνοπωλαίνα!... Καὶ ὅποια ἀνοπωλαίνα! λέγει ὁ Κ. Βερτέν εἰς τὸ πρὸς τὴν Κ. Πουμπιδούρ ὑπόμνημά του. Ἐφόρει πάντοτε μεταξωτὰ, λεπτότατα καὶ κεντημένα ὑφάσματα, ἀδάμαντας καὶ χρυσᾶ. Τὸ κνίστρον τῆς, σχῆμα ἔχον κόγχης χρυσοῦς, κεκαλυμμένον ἐνδοθεν μὲ κυανοῦν μεταξωτόν, ἐκρέματο ἀπὸ τῶν ὤμων τῆς διὰ ταινίας γαλανῆς, μέχρι τῆς μέσης τῆς ἥτις ἦτο ἡ λεπτοτέρα τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Σανδάλια ἐκ λεπτοτάτου δέρματος, φέροντα πόρπην καὶ κόμβον κομψότατον, περιέκλειον πόδας νέμφης. Ἡ ἐσθῆς τῆς ἦτο βραχεῖα, καὶ αἱ λελαξευμένα κνήμαί τῆς ἐδελέαζον τοὺς ἀργούς καὶ ἀσώτους νέους τῶν εὐγενῶν.

Μόλις ἐφάνη, καὶ πανταχόθεν ἠκούσθησαν φωναὶ θαυμασμοῦ· κύριοι καὶ κυραὶ ἐσφωρεύθησαν περὶ τὴν νέαν ἀνοπωλαίνα, καὶ ἐπλήρωσαν τὰς μικρὰς ἀνοθεύσας τῆς πρὸς ἐν φλωρίον ἐκάστην. Τοιοῦτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ γενικὸς ἐνθουσιασμός ὥστε καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παλάτιον τῶν Βερσαλλίων ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ὠραίας καὶ ἀπαραιμίλου Νανέττας. Ὁ μαρκίων Λου-

βουᾶ, ὁ κόμης Châtre, ἀπέτειναν πρὸς αὐτὴν μεγάλας προτάσεις· ἀλλ' ἐκείνη, εὐθυμῶς πάντοτε καὶ ἐνίοτε σκωπτικῆ, διεσκεδάσεν ἐντὸς ὀλίγου τὸ σηῆμα τῶν περὶ αὐτὴν βομβοῦντων νέων, καὶ, πράγμα παράδοξον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς διασφορᾶς καὶ τῆς κακολογίας, ἡ ὠραία Νανέττα ἀπέκτησεν ὄνομα γυναικὸς αὐστηροτάτης ἀρετῆς. Μετέρχομένη τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἐδείκνυε σπανίαν πολυτέλειαν· πέντε ἢ ἕξ ὑπηρεταὶ μετὰ στολῆς τὴν ἠκολούθουν μακροθεν, καὶ δὲν ἐπλησίαζον αὐτὴν εἰμὴ ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ ἀνανεώσωσι τὰ ἀνθη τῆς. Ἐντὸς δὲ τριῶν ἐτῶν ἀπέκτησε τοιαύτην περιουσίαν, ὥστ' ἐλέγετο ὅτι εἶχε πενήτηκοντα χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα κατ' ἔτος. Ἐπλούτισε τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς τῆς· καὶ ὅμως ὅλοι ἀμφέβαλλον ἐὰν μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν λατρευτῶν τῆς κατώρθωσέ τις νὰ μαλλιάξῃ τὴν καρδίαν τῆς· τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἀμφισβολία, ὥστε οἱ συναθροισόμενοι εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, εἰ καὶ συνήθως ἐπιβρεπεῖς εἰς τὴν κακολογίαν, δὲν ἐτόλμων νὰ εἴπωσι τι περὶ τῆς ἀρετῆς τῆς Νανέττας.

Καὶ τῶνόντι, ἡ καρδία τῆς ἦτο καθαρὰ, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀναίσθητος.

Μεταξὺ τῶν εὐγενῶν νέων οἵτινες ἤρχοντο εἰς τὸν κήπον, ὑπῆρχέ τις μελαγχολικὴν ἔχων τὴν ὄψιν· τὸ ἐνδυμᾶ του ἦτο ἀπλοῦν, καὶ κανεὶς ἰδιαιτέρως καλλωπισμὸς δὲν ἐφαίνετο οὔτε εἰς αὐτὸ οὔτε εἰς τὴν λαβίδα τοῦ ζίφους του. Καθ' ἐκάστην ἡ Νανέττα, ὅτε εἰσῆρχετο εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, τὸν ἀπῆντα. Ἦγόραζεν ἀνοθεύσμην ἀντὶ ἐξήκοντα λεπτῶν, ἐρρίπτε βλέμμα γλυκὺ καὶ περιλυπὸν εἰς τὴν ἀνοπωλαίνα, καὶ ἀπεχώρει στενάζων. Ἡ Νανέττα θὰ εἶδε καὶ δέκx χιλιάδας φράγκων διὰ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ ὠραίου ἐκείνου νέου, ὅστις δὲν ἐτόλμα νὰ τῇ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἐμάντευσε τὸν ἔρωτα. Ἡ τύχη τὴν ἐσοίτησεν.

Ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὸν κόπον ἐκάθησεν ἐσπέραν τινὰ ἐπὶ θρανίου ὅπου ἐπλησίασαν μετ' ὀλίγον ὁ μαρκίων Λουβουᾶ καὶ ὁ κόμης Châtre, ὁμιλοῦντες κατ' ἰδίαν· ἡ ἀνοπωλαίνα ἤκουσε μέρος τῆς συνομιλίας των, καὶ ἔμαθεν ὅτι ὁ ὠραῖος νέος ὠνομάζετο πρίγκηψ Κουρτεναί, ὅτι ὁ πατὴρ του ἀποθανὼν ἀφῆκε χρεὴν ὑπέρογκα, καὶ ὅτι, δι' ἐνδειαν, δὲν παρουσιάζετο εἰς Βερσαλλίας.

Μόλις ἤκουσε τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν, καὶ λαβοῦσα τὸ μικρὸν κνίστρον τῆς, ἐσκόπηθη.

— Ποῦ τρέχεις, ἀγριοκάτσιον; ἠρώτησεν ὁ μαρκίων Λουβουᾶ. Μήπως σὲ φοβίξῃ ἡ παρουσία μας;

— Τόσῳ πολὺ ἔτρεξα σήμερον, ὥστε θὰ ὑπάγω νὰ ἀναπαυθῶ.

Καὶ ἔγεινεν ἄφαντος ὡς πετηνόν.

— Ποῦ ὑπάγει νὰ κρυφθῇ ἡ ἀρετὴ αὐτή; εἶπεν ὁ la Châtre.

— Ὡ φίλτατε κόμη, ἀνέκραξεν ὁ Λουβουᾶ· αὐτὴ δὲν θέλει τὰ παλάτια· ἀγαπᾷ τὰς καλύβας.

— Τί λέγεις, μαρκίων; δὲν ἤξευρες ὅτι ἡ Νανέττα ἔχει κατοικίαν λαμπροτάτην;

— Ὅτε ἡ Νανέττα ἐφθάσεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, ἀπέ-

πεμφε τοὺς ὑπηρετάς καὶ τὴν ἀμείψολόν τῆς, καὶ ἔμεινε μόνη ἐντὸς μικροῦ δωματίου ὅπου κατεγίνετο εἰς τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς, τῆς ὀρχήσεως, τῆς φιλολογίας, τῆς ἱστορίας ὁσάκις ἐπερίσσειεν εἰς αὐτὴν κενὸς ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνθῶν.

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνέκραξε πεσοῦσα γονυκλιτῆ, εὐσπλαγγίσου με τὴν ταλαιπωρίαν. Ἀγαπῶ τὸν πρίγκηπα Κουρτεναί! Ἄν ἦτον δυνατὸν νὰ γείνω ἀξία αὐτοῦ! Ἀλλὰ πόσον εἶμαι τρελή!... ἐγὼ κόρη ψαράδαινας, νὰ γείνω πρίγκηπέσσα Κουρτεναί! Ἀδύνατον!... Εὐσπλαγγίσου με, Θεέ μου, καὶ δός ὀλίγην δύναμιν εἰς τὴν ἀσθενῆ μου καρδίαν!

Καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην ἐκάθησεν, ἐσφύγισε τὰ δάκρυά τῆς, καὶ ἐβυθίσθη εἰς λογισμούς.

— Ὁ Κ. Κουρτεναί εἶναι πτωχός, ἀνέκραξεν αἰφνης. Πτωχός!... Ὡ! ἂν ἐδυνάμην νὰ τὸν ἀνακλώσω τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο μυστικόν!... Ὡκίσθη δὲν, καὶ δὲν θὰ παραδῶ τὸν ὄρκον μου. Ὡ! ἐὰν ἤξευρα ποῦ κατοικεῖ ὁ Κ. Κουρτεναί!

— Εἰς τὴν ὁδὸν... ἀνέκραξεν ὠραῖός τις νέος, ὅστις, εἰσελθὼν ἀκροποδητῆ, ἤκουε τὸν μονόλογον τῆς Νανέττας.

— Σὺ εἶσαι, Μαρκέλε, ἠρώτησεν ἡ ἀνοπωλαίνα;

— Ἐγὼ, ἀδελφὴ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, ὅστις ἦτο μαθητιῶν εἰς τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Κ. Παγκούκ, τοῦ ἐκδότου τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας. Ἐκεῖ διευθύνομαι τῶρα. Μὴ θέλῃς νὰ τὸν στειλῇς ἀνθή;

— Ὅχι, ἀδελφέ μου· ἡ ἀδελφὴ σου Νανέττα δὲν στέλλει ἀνθή εἰς τοὺς νέους κυρίους. Ἐγὼ μόνον νὰ εὐδωσω μίαν ἐπιστολὴν δι' αὐτόν.

— Γρήγορα, Νανέττα μου, διότι βιάζομαι.

Ἡ δὲ ὠραία ἀνοπωλαίνα, λαβοῦσα κονδύλιον, ἔγραψε τὰ ἀκόλουθα·

α Φίλτατέ μου ἀνεψιέ!

α Εἶμαι γραία καὶ συγγενὴς σου πλησιεστάτη. Αὐτοῦμαι δὲ βλέπουσα ὅτι πάσχεις. Εἶσαι πτωχὸς ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι πλουσία. Δός με λοιπὸν τὴν ἀδειαν νὰ σὲ προσφέρω, χάριν τῶν συγγενικῶν καὶ φιλικῶν σχέσεών μας, τὸ περίσσειμά μου τὸ ὅποιον εἰς σὲ εἶναι ἀναγκαϊότατον. Καθ' ἐκάστην μῆνα θὰ λαμβάνῃς ἐκ μέρους μου τέσσαρας χιλιάδας φράγκων. Ταύτην δὲ τὴν πρώτην φοράν σὲ στέλλω εἰκοσιτέσσαρας, αἵτινες ἴσως ἐξαρκέσωσιν εἰς τὰ ἀναγκαϊότερα ἐξοδα τῆς πρώτης σου ἐγκαταστάσεως.

Ἡ ἀγαπητή σου ἐξαδέλφη. (*)

Μετὰ τινὰς ὥρας ὁ Κουρτεναί ἔλαβε τὴν μυστηριώδη αὐτὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνθρωπὸς τις ἐνεχείρισε πρὸς αὐτόν τὴν προαναγγελθεῖσαν ποσότητα, τὴν ὅποιαν δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ὁ πρίγκηψ.

— Κουρτεναί, ἀνέκραξεν ὁ μαρκίων Λουβουᾶ, παρὼν εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην· ἡ τόση σου ἀφιλοκέρδεια εἶναι ὑπερβολικὴ. Δέξου. Τίς ἤξευρες ἐὰν ἐκείνη ἡ ὀ-

(*) Ἴδε τὴν ἀναφορὰν τοῦ Κ. Βερτέν, τὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κ. Peuchet εἰς τὰ μυστικά του ὑπομνήματα, τόμ. Β'.

ποιᾶ σὲ στέλλει τὰ χρήματα αὐτὰ δὲν πληρὸν ἰερὸν χρέος;

Ὁ πρόεδρος Μοντεσκιέ καὶ ὁ κόμης Βρὸς, παρόντες ἐπίσης, εἶπον τὰ αὐτά. Ἐδέχθη λοιπὸν τὰς εὐεργεσίας τῆς θείας τὴν ὅποιαν δὲν ἐγνώριζε, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἤρχισε νὰ διὰ γῆ βίον ἀνετον καὶ λαμπρόν. Κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν δὲ τῆς θείας ἐλάμβανε τακτικῶς κατὰ μῆνα τὴν ποσότητα τῶν τεσσάρων χιλιάδων φράγκων. Τότε μυρίαὶ προτάσεις γάμου ἐστάλησαν πρὸς τὸν Κ. Κουρτεναί ἐκ μέρους γυναικῶν αἵτινες πρὶν οὔτε κἄν ἐρρίπτον πρὸς αὐτόν τὸ βλέμμα· ἀλλ' ὁ πρίγκηψ ἀπέβαλεν ἐπιμόνως ὄλας, διότι ἠγάπα τὴν ὠραίαν ἀνοπωλαίνα.

Καθ' ἐκάστην, μεταβαίνων εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, ἐπλησίαζε τὴν Νανέτταν, ἐλάμβανε ἀπὸ τὸ κνίστρον τῆς ἀνοθεύσμην, ἐπλήρωνε φράγκα ἕξ, καὶ ἀνεχώρει μετὰ καρδίαν πάσχουσαν πλειότερον παρὰ χθίς.

Ἡ δὲ Νανέττα ἐτρέφετο ἀπὸ γλυκυτάτας ἐλπίδας ὁσάκις ἐβλεπε τὸν πρίγκηπα, φωνὴ κρυφία ἔλεγε πρὸς αὐτὴν μετ' ἀγαπᾶ!

Ἐν ἔτος παρήλθεν, ἔτος εὐδαίμον διὰ τε τὸν πρίγκηπα καὶ τὴν ἀνοπωλαίνα. Ἐσπέραν τινὰ τοῦ Μαΐου, ἡ Νανέττα, καθήμενὴ εἰς τὸν κήπον, ἤκουσε τρεῖς κυρίους προφέροντας συνεχῶς τὸ ὄνομα τοῦ Κουρτεναί, καὶ ἔμαθεν ὅτι ὁ πρίγκηψ ἀπέβαλε τὰς προτάσεις τῆς Κ. Κραόν.

— Θεέ μου! Θεέ μου! εἶπε καθ' αὐτὴν ἀναχωρήσασα μετὰ σπουδῆς· τί ἤκουσα! ὁ πρίγκηψ ἀπέβαλε τοιαύτην λαμπρὰν συγγένειαν! μετ' ἀγαπᾶ λοιπὸν! τί νὰ προσφέρω πρὸς αὐτόν εἰς ἀμοιβὴν τοιαύτης θυσίας;

Ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς, ἐξηπλώθη εἰς τὴν κλίνην τῆς καὶ ἐσκέπτετο.

— Εἶμαι τρελή! ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους. Χρειαζομαι γενναιότητος· ἄς γράψω εἰς τὸν πρίγκηπα.

Καὶ μετὰ χεῖρα σταθερὰν ἔγραψε τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν·

Φίλτατέ μου ἀνεψιέ!

α Διὰ τί ἀπέβαλες τὰς προτάσεις τῆς Κ. Κραόν; ἔχει καὶ περιουσίαν καὶ γένος λαμπρόν. Σὲ στέλλω τὸ κεφάλαιον τῆς χρηματικῆς ποσότητος τὴν ὅποιαν λαμβάνεις ἐκ μέρους μου κατὰ μῆνα, καὶ ἀδάμαντας διὰ τὴν μέλλουσαν σύζυγόν σου.

α Ἐὰν, φίλτατέ μου ἀνεψιέ, συγκατατεθῆς εἰς τὸν γάμον τοῦτον, φέρε ἐν διαστήματι ὀκτῶ ἡμερῶν γαρύφαλλον εἰς τὸ στῆθος σου, ἐὰν δὲ μὴ, ῥόδον.

Καὶ καλέσασα ἀμέσως τὸν ἐπιστάτην τῆς.

— Κ. Βωτροῦ, εἶπε, νὰ πωλήσῃς αὐρίον ὀκτακοσίων χιλιάδων φράγκων κτήματά μου.

— Δὲν θὰ σὰς μείνῃ λοιπὸν, Κυρία, εἰμὴ τριάκοντα χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα.

— Ἄς εἶναι, Κ. Βωτροῦ· θὰ εἶμαι πάντοτε πλησία ὡς ἀνοπωλαίνα.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ πρίγκηψ ἔλαβε μικρὸν κιβώτιον περιέχον ὀκτακοσίας χιλιάδας φράγκων καὶ λαμπροτάτους ἀδάμαντας.

— Δὲν ἠθοῦν ποτὲ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀνθοπώλαινα, τόσῳ εὐτυχῆ τὸν ἑαυτὸν μου. Ὁ πρίγκηψ εἶναι πλούσιος, καὶ θὰ νυμφευθῆ τὴν Κ. Κραὸν χωρὶς νὰ ἐντραπῆ. Ἄς ὑπάγω εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον. Θεέ μου! Θεέ μου! ἐὰν ὁ Κ. Κουρτενὲ φορῆ γαρόφαλλον, θ' ἀποθάνω ἀπὸ τὴν λύπην μου!

Καὶ βλαύσα τὰ ὠραιότερα ἐνδύματά της ἐξήλθε τερετίζουσα φιδρόν ἄσμη. Ἄν καὶ ἠγωνίζετο νὰ φανῆ εὐθυμὸς καὶ ἀφροντίς, ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου, τὰ ἀτακτὰ κινήματά της, ἐπρόδιδον τὴν ταρχὴν τῆς καρδίας της.

Ἐφθασεν ἐπὶ τέλους καὶ εἰς τὸν κῆπον, τὸ σύνθηρ τούτου θέατρον τῶν θριάμβων της. Τὸ πλῆθος συνθεῖτο, ὡς πάντοτε, περὶ αὐτὴν, καὶ τὰ φλωρία ἐπιπτον ὡς βροχὴ εἰς τὸ κἀνιστρόν της· ἀλλ' αὐτὴ, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς ὑποκλίσεις τῶν μεγιστάνων καὶ τὰ μειδιήματα τῶν μεγάλων κυριῶν, ἐζήτει διὰ τοῦ βλέμματός τὸν πρίγκηψ. Τὸν ἶδε τέλος πάντων· ἀλλὰ δὲν ἔφερεν οὔτε γαρόφαλλον οὔτε ῥόδον. Πλησιάζας δὲ τὴν Νανέτταν προσέφερουσαν πρὸς αὐτὸν ἀνθοδέσμη.

— Δὲν ἔχεις, εἶπεν, οὔτε γαρόφαλλον οὔτε ῥόδον; — Πρίγκηψ, ἠρώτησεν ἡ Νανέττα, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο ἄνη ἐπιθυμεῖτε; — Ῥόδον, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

Ἡ ἀπάντησις αὐτῆ, τῆς ὁποίας ἡ ἔννοια δὲν διέφυγε τὴν ἀνθοπώλαινα, ἐπὶ τοσοῦτο συνετάραξεν αὐτὴν, ὥστ' ἔπεσεν ἀναίσθητος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κ. Κουρτεναί. Πλῆθος συνέρρευσεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ πολλοὶ νέοι εὐγενεῖς συναμιλλῶντο τὶς νὰ μεταφέρῃ αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν της.

— Κάμετε τόπον, κύριοι, ἀνέκραξεν ὁ πρίγκηψ μὲ φωνὴν πάλλουσαν· σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν συνδρομὴν σας· τὸ φορτίον μου δὲν εἶναι βαρὺ.

Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, ἀπέθεσε τὴν ὠραίαν Νανέτταν εἰς τὴν κλίνην της.

Ἡ λειποθυμία της διήρκεσεν ὥρας πολλάς· ὅτε γὰρ ἀνένηψεν ἐστρεψῆς τὰ βλέμματα πρὸς ὅλας τὰς θωνίνας τοῦ κοιτῶνος.

— Δὲν τὸν βλέπω, εἶπε ψιθυρίζασα· θὰ ἦτον ὄνειρον.

Ἡ μήτηρ, αἱ ἀδελφαί, ὁ ἀδελφός της Μαρκέλος, ἴσταντο ἔρθιοι περὶ αὐτὴν, παρατηροῦντες καὶ τὰς ἐλαχίστας κινήσεις της.

— Τί συνέβη; ἠρώτησεν διὰ τί μὲ βλέπετε μὲ ὀφθαλμοὺς θαρσαμένους;

Ὁ Μαρκέλος διηγήθη τὴν σκηνὴν τῆς λειποθυμίας, προσθεὶς ὅτι τὴν ἐσώκωτε μόνος ὁ πρίγκηψ Κουρτεναί, χωρὶς νὰ θελήσῃ τὴν βοήθειαν οὐδενός.

— Μαρκέλε, εἶπεν ἡ Νανέττα νὰ ὑπάγῃς νὰ τὸν εὐχαριστήσῃς ἐκ μέρους μου.

— Τί χρειάζεται, ἀδελφὴ μου; θὰ ἔλθῃ μόνος του νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς υγείας σου. Ἐστειλεν ἕως πῶρα δις τὸν ὑπηρετὴν του.

Γλυκὸ μειδιᾶμα διέσχισε τὰ χεῖλη τῆς Νανέττας· αἱ παρειαὶ της ἠρρυθρίσθησαν, καὶ εὐτυχία ἀρρήτου ἐπιπλημύρισε τὴν καρδίαν της.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον μεγιστᾶνες, ἱερεῖς, καὶ ἄλλοι ἐκ

τῶν γνωστωτέρων διὰ νὰ ἐρωτήσῃσι περὶ τοῦ συμβάντος τῆς ὠραίας Νανέττας. Ὁ σωρὸς οὗτος τῶν λατρευτῶν ἀνεχώρησε τέλος πάντων, καὶ αὐτὴ, μείνασα μόνη μὲ τὸν ἀδελφόν της, τὸν ἠρώτησε·

— Νομίζεις ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ πρίγκηψ;

— Εἶμαι βεβαιωτάτη... Ἰδοὺ, ἔρχεται· ἐγνώρισα τὴν φωνὴν του. Σὲ ἀφῆκε μόνην· αὐτὸς δὲν εἶναι αὐθάδης ὅπως οἱ ἄλλοι.

— Ὁ πρίγκηψ Κουρτεναί περιμένει εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ παρακαλεῖ νὰ σὰς ἰδῇ, εἶπέ τις ὑπηρετικῶς.

— Ἄς ὀρίσῃ, ἀπεκρίθη ἡ ἀνθοπώλαινα καθήσασα εἰς θρανίον.

Ἐνῶ δὲ εἰσῆρχετο, ἡ νέα ἠθέλησε νὰ σηκωθῇ, ἀλλ' αἱ δυνάμεις της τὴν κατέλιπον, καὶ πεσοῦσα εἰς τὸ θρανίον της, ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της.

Ὁ πρίγκηψ ἐγονοπέτησε, καὶ ἐπιβαῖς τὰ χεῖλη εἰς τὴν δεξιάν της ὠραίας Νανέττας,

— Ἐπροφῆτευσά, εἶπε μὲ φωνὴν πάλλουσαν, τὸ μυστήριον τῆς καρδίας σου. Ἐδέχθην τὰς εὐεργεσίας σου, καὶ χάρις εἰς σὲ εἶμαι πλούσιος· ἀλλὰ μένει νὰ συμπληρώσῃς τὴν εὐτυχίαν μου.

— Τί ἐπιθυμεῖτε, πρίγκηψ;

— Ἠξέυρω, ὠραία Νανέττα, ὅτι μὲ ἀγαπᾷς· ἐπιθυμῶ τὴν παντοτεινὴν μας συμῶσιν.

— Ἐγὼ νὰ γείνω πριγκηπέσσα Κουρτενέ! ὄχι, ὄχι· δὲν θέλω νὰ φανῆτε γενναϊότερος μου.

Ἐὰν μὲ ἀποβάλῃς, θὰ εἶμαι ὁ δυστυχέστερος τῶν ἀνθρώπων!

— Πρίγκηψ, περίμενε ἕως αὔριον, καὶ θὰ σὲ ἀποκριθῶ.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ Νανέττα δὲν ὑπῆγεν εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον, ἀλλ' ἔμεινε μόνη ἐντὸς τοῦ θαλάμου της. Τί ἐγίνετο εἰς τὴν καρδίαν της, κανεὶς δὲν γνωρίζει· ἡ πάλιν ὁμοῦ θὰ ὑπῆρξεν ἀκάθεκτος καὶ πολυχρόνιος.

Τὸ πρῶτ' ἐπέπιούσης ἐσηκώθη ἡσυχῶς καὶ θαρράλεα.

— Θεέ μου! ἀνέκραξε, πλησιάζασα εἰς μικρὰν τράπεζαν, ὅποια θυσία!

Καὶ ἔμεινε ἀκίνητος ἐπὶ πολὺ, τὴν κεφαλὴν ἔγχευσα μεταξὺ τῶν δύο χειρῶν της· ἐσφόγγισε τὰ δάκρυά της, καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὴν, τὸν τελευταῖον τοῦτον καὶ πένθιμον ἀσπασμόν, πρὸς τὸν πρίγκηψ Κουρτεναί.

Πρίγκηψ!

« Ὁ ἔρωσ σὰς παραφέρει· ἡ μετ' ἐμοῦ συγγένειά σας θὰ σὰς ἀτιμάσῃ. Ἐπειδὴ μὲ ἀγαπᾶτε τόσον, ὀφείλω νὰ σὰς δώσω τὴν τρονωτάτην τῶν ἀποδείξεων τῆς πρὸς ὑμᾶς συμπαιδείας μου. Ἀποβάλλω τὴν πρότασίν σας. Ὅταν θὰ λάβετε τὴν ἐπιστολήν μου, ἡ ἀνθοπώλαινα Νανέττα θὰ ἔχει παρητημένα τὰ ἐγκόσμημα διὰ παντός. Ἀφίνω εἰς τοὺς συγγενεῖς μου τὴν περιουσίαν μου τὴν ὅποιαν ἐκέρδησα πωλοῦσα ἄνθη. Αἱ δὲ ποσότητες τῆς ὁποίας ἐλάθετα ἐξ ὀνόματος τῆς θείας σας ἀνίκουσι εἰς ὑμᾶς.

« Ὁ οἰκειότερός σας συγγενὴς ἐνόμισεν ὅτι ἐδύνατο ν' ἀποπλύνῃ διὰ τῶν χρημάτων τούτων ἔγ-

κλημα, τὸ ὅποιον ὠρκίσθην νὰ μὴ φανερώσω ποτὲ. Ἵγυαίνετε, καὶ μὴ λημονῆτε ἐκείνην ἣτις θέλει παρακαλεῖ καθ' ἐκάστην τὸν Θεὸν δι' ὑμᾶς εἰς τὸ μοναστήριον ὅπου ὑπάγει νὰ κλεισθῇ.

« ΦΑΝΕΤΤΑ ἡ ἀνθοπώλαινα. »

Καὶ σφραγίσασα τὴν ἐπιστολὴν, ἐκάλεσε τὸν συμβολαιογράφον, παρεχώρησεν εἰς τοὺς γονεῖς της ὅλην τὴν περιουσίαν, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν ἐν ἀγνοίᾳ ὄλων.

Μετὰ τινὰς ὥρας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παρισίων ἔφερε τὴν Νανέτταν Λολλιὲ εἰς τὸ μοναστήριον ὅπου ἐπεθύμησε νὰ ἐγκαταβιώσῃ.

Ὁ δὲ πρίγκηψ Κουρτεναί, λαβὼν τὴν ἀπάντησιν, παρεδόθη εἰς τοιαύτην λύπην, ὥστε πρ' ὀλίγον νὰ παραφροσῆται. Ἐβραμεν ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Νανέττας· ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς της αὐτοὶ ἠγνόουν πῶς κατέφυγε. Τότε διευθνήθη πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς ἀστυνομίας καὶ ἔμαθεν ὅτι ἡ ὠραία ἀνθοπώλαινα ἦτο ἐντὸς μονῆς. Ἐπραξε πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν διὰ ν' ἀποπαραθῆ ἐκεῖθεν τὸ ἡρωϊκὸν τοῦτο θῆμα τοῦ ἔρωτος, καὶ ἠπειλάσε τὴν ἠγούμενην ὅτι θὰ ἤρπαιζε διὰ τῆς βίας τὴν νέαν. Ὁ διοικητὴς τῆς ἀστυνομίας κατέσας τότε αὐτὸν,

— Πρίγκηψ Κουρτεναί, εἶπεν, ἐὰν ἦσο Λουδοβίκος ΙΔ'· εὐόνασο ν' ἀρπαιξῇς τὴν ἐρωμένην σου· ἀλλ' εἶσαι ἀπλῶς εὐγενὴς, καὶ ἔχω διαταγὰς νὰ καταστειλῶ τὰς ὁμῆς σου.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπετάχθη εἰς τὰς ἀπορρίψεις τῆς εἰμα μῆνης του. Μεταβαίνων καθ' ἐκάστην, ὅπως καὶ προτιρον εἰς τὸν κῆπον τοῦ Βασιλικῆ Παλατίου, διέφερε σιωπηλῶς ὅλας τὰς ὁδοὺς, ἀναζητῶν τὴν ὠραίαν ἀνθοπώλαινα τὴν ὅποιαν δὲν ἐμελλε πλέον νὰ ἴδῃ. Οἱ φίλοι του τὸν κατέπεισαν τέλος πάντων νὰ ἔλθῃ εἰς Βερσαλλίας, πολλαὶ δὲ καὶ λαμπρόταται προτάσεις ἔγεινον πρὸς αὐτόν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίνετο μειδιῶν πικρῶς δὲν θὰ ὑπανδρευθῶ ποτὲ. Ὁ πάτερ μου, ἔλεγε καθ' ἰδίαν, ἐμάρανος τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῶν Κουρτεναί! Τί ἐσήμαινον οἱ μυστηριώδεις οὗτοι λόγοι; Τὸ μυστικὸν τοῦτο ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον ἡ ὠραία ἀνθοπώλαινα.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΔΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΙ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 400.)

—ο—

ΚΕΦ. Δ'.

Πάθη λέξεων — Ὀρθογραφία — Διάστιξις.

§. α.

[Σελ. 18. Ἐγγ.] « Προστίθεται ἐνίοτε φωνῆεν εἰς

τὸ μέσον τῆς λέξεως κατὰ πλεονασμόν, ὡς Ἀριστοτομάχο ἀντὶ Ἀριστομάχου, ὅπου πλεονάζει τὸ Β. » Διόρθ. — Τὸ παράδειγμα εἰληπταὶ ἐκ τῶν Φουρμοντίων Ἐπιγραφῶν, ἐν αἷς ὅμοιον εὐρηται καὶ τὸ Ἀριστάνδρο ἀντὶ Ἀριστάνδρου καὶ ἄλλα πολλά. Ἀγνοοῦμεν δὲ ἂν ἡ τῶν ἀρχαίων γραμματικὴ ἢ αἰσθητικὴ ἐσυγχῶρει τὸν τοῦ Β πλεονασμόν καὶ μέσῳ τῶν συμφῶνων τῆς Ἰπερθετικῆς καταλήξεως ΙΣΓΟΣ. Ἐν τοσοῦτῳ γνωρίζομεν ὑπὸ Ἡρωδιανοῦ « ὅτι ὁ πλεονασμὸς τὸν οἰκτεῖον τόνον φυλάττει· οἶον ὦρακα, ἐώρακα, καὶ ἀλλαχοῦ Κενεός· ποῖου εἶδους; πλεονασμοῦ ἐπέκτασις· καὶ τί ἐστὶν ἐπέκτασις; συλλαβῆς πλεονασμὸς κατὰ τὸ μέσον τὸν οἰκτεῖον τόνον φυλάττων, οἶον ἀδελφός, ἀδελφεός » (α). Κατὰ τοῦτον τοῦλάχιστον τὸν κανόνα τὸ Ἀριστάνδρος εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῆ τὸν πλεονασμόν μέσῳ τοῦ ΣΤ [Ἀριστάνδρος], διότι ἄλλως, πῶς δυνατόν νὰ φυλάξῃ τὸν οἰκτεῖον τόνον; Οὐδέποτε γὰρ εὐρηται Ἑλληνικὴ λέξις ἀντιπροπαροῦτος.

§. β'.

[Αὐτόθ. Ἐγγ.] « Σύμφωνα, τὰ ὅποια εἰς τοὺς μενετέπειτα χρόνους ἐγράφοντο διπλᾶ, εἰς παλαιὰς Ἐπιγραφὰς εὐρίσκονται ἀπλᾶ, ὡς Καλικράτες, ἀντὶ Καλλικράτης. »

Παρατ. — Καὶ τοῦτο ἐκ τῶν νόθων Ἐπιγραφῶν τοῦ Φουρμόντου. Ἀλλ' ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ Ἐπιγραφῇ παραδοξῶς καὶ ἀπλοῦν καὶ διπλοῦν τὸ Α παρουσιάζεται, οἶον Ἀπόλλων, Καλιστώ, Ἀκάκαλις καὶ Ἀκάκαλις. (β).

§. γ'.

[Αὐτόθ. Ἐγγ.] « Πάθη λέξεων. » Συμπλ. — Μετὰ τὸν παράγραφον τοῦτον τοῦ Ἐγγχειριδίου, προσθετέας καὶ ὁ ἐξῆς.

Ὀρθογραφία τῶν Ἐπιγραφῶν.

- α. Τὸ Β ἀντικαθίσταται πολλαῖς διὰ τοῦ Α, οἶον Ἀμάρα ἀντὶ Ἀμέρα (γ).
- β. Τὸ Δ ἀπαντάται ἐνίοτε ἀπλοῦν, οἶον καδαλημένῳ ἀντὶ καδδαλημένῳ. (δ).
- γ. Τὸ προσγραφόμενον τῇ Δοτικῇ Ι, ἐνίοτε παραλείπεται εἰς τὰς μεταγενεστέραις Ἐπιγραφὰς, οἶον τῶ ἐνιαυτῷ ἀντὶ τῶ ἐνιαυτῶ. (ε).
- δ. Τὸ Κ τῆς ΕΚ προθέσεως πρὸς τοῦ Β. Γ. Δ. Α. Μ. μετατρέπεται εἰς Γ, οἶον Ἐγδικος, ἐγ Λίνδου, ἐγ Μετυλίνης κ. τ. λ. (ζ).

(α) Μ. Ἐτυμολ. ἐν Α. Ὄου. Κενεός.
 (β) Franz. El. Ep. Gr. N. 36. — (Ἄλλὰ καὶ ἐν ταῖς γνησίαις ἐπιγραφαῖς εὐρηται σύμφωνα ἀπλᾶ ἀντὶ διπλῶν, οἶον C. J. 2. κτλ. Σ. Ε.).
 (γ) Λοκρικ. Ἐπιγρ. Ἐκδ. ὑπὸ I. Οἰκονομίδου. Σελ. 44. Κερκύρ. 1850. εἰς 4ον.
 (δ) Corp. Inscr. Gr. N. 24. (ὡς καὶ ἄλλα διπλᾶ σύμφωνα. 18. Κεφ. Δ'. §. 6'. σημ. 6'. Σ. Β.).
 (ε) Αὐτ. N. 265. (Παραλείπεται κυρίως ἀπὸ Ἀντωνείων. Ἄλλ' ἤδη καὶ ἐπὶ Μακεδόνων. Σ. Ε.).
 (ζ) Αὐτ. N. 423, 404, 457, 484, 525, 645. — Marini. Oxon. 51. — Franz. El. Ep. Gr. pag. 127.

Πρό δὲ τοῦ Σ, εἰς Χ, οἷον ἐγ Σάμου, ἐγ Σουνιέων, ἐγ Σφόδου [ἴπου τό σ. ἐπέχει τόπον δασείας] ἢ ἐξ Ῥηνείας (π).

Ἐνίοτε παραλείπεται, οἷον ἐ θαλάσσης, ἐ λιμένος, ἀντί ἐκ θαλάσσης, ἐκ λιμένος κ. τ. λ. (θ).

Ἐ. Τὸ Α. ἐνίοτε εὐρηται διπλοῦν εἰς τὴν λέξιν πόλις (ἐν Νομίσ.) καὶ εἰς τινα Ῥωμαϊκὰ ὀνόματα, οἷον Ἰουλλος (ἐν Σφραγίδ.) Ἀκύλλας κ. τ. λ. (ι).

Ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπλοῦν, οἷον ἀλάλοισ ἀντί ἀλλήλοισ, ἀλ ἀντί ἀλλ κ. τ. λ. (κ).

ς'. Τὸ Μ ἀπαντᾷ ἐνίοτε ἀπλοῦν, οἷον ἐγραμένω ἀντί ἐγραμμένω. (λ).

ζ'. Τὸ Ν ἀπαντᾷ ἐνίοτε ἀτρεπτον πρό τοῦ Π, οἷον Ὀλύμπιος, Ἐκατόνπεδοι, πένπτης, συνπρόεδροι (μ).

Πρό τοῦ Φ, οἷον Ἀμενφές, Συνφέρμιος, Μανφίλου (ν).

Πρό τοῦ Β, οἷον Κλεόνόροτος, λανβάνειν. (ξ).

Πρό τοῦ Γ, οἷον ἐνγράψαι. (ο).

Πρό τοῦ Κ, οἷον ἐνκαίρος (π).

Πρό τοῦ Λ, οἷον ἐνλος ἀντί ἔλλος (ρ).

Πρό τοῦ Μ, οἷον συμαχία (σ).

Πρό τοῦ Χ, οἷον τυγχάνει (τ).

— Τὸ Ν ἀπαντᾷ ἐνίοτε καὶ τρεπτόν πρό τοῦ Α, εἰς Α, οἷον τὼλ λογιστῶν ἀντί τῶν λογιστῶν, τὼλ λόγον κ. τ. λ. (υ).

Πρό τοῦ Μ εἰς Μ, οἷον τῆμ Μυσίαν, ἐμ Μαραθῶνι (φ).

Πρό τοῦ Β ἢ Π ἢ Φ ἢ Ψ εἰς Μ, οἷον τὸμ βωμόν, ἐμπόλει, ὄταμπερ, ἐάμπου, τὸμ πόλεων, τὸμ φόρον, μέμ πόλις, μέμ ψυχάς (χ).

Πρό τοῦ Κ, ἢ Χ εἰς Γ, οἷον ἐγ κύκλω, ἱερῶγ χρημάτων, ἐγ Κυβέλοισ (ψ).

Πρό τοῦ Σ εἰς Σ, οἷον ἐς Σάμω, ἐς Σιδῶνι, ἐς Σίγγω (ω).

Πρό τοῦ Σ, ἐνίοτε ἐκλείπει, οἷον ἐ στήλῃ ἀντί ἐν στήλῃ (1).

Πρό τοῦ Σ ἐνίοτε ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ Ι. (ὡς ἐν τῷ τιθέης — τιθείς, οἷον εἰ στήλῃ ἀντί ἐν στήλῃ (2)).

— Τὸ Ν πρῶστὴ ἀπαντᾷ ἐνίοτε εἰς ἀπλοῦν, οἷον Τυράν' ἀντί Τυράνν' (3).

(η) Corp. Inscr. Gr. N. 447, 789, 458. (Τὸ Σ, δὲν ἐπέχει τόπον δασείας, ἀλλὰ τίθειαι ἢ ἐξ ἀντί ἐκ πρό συμφώνου, ὡς πολλάκις καὶ τὸ ἐφελευστικὸν τὸ Ἑλληνικὸν ν ὡ Σ. Ε.).

(θ) Δοκρ. Ἐπιγρ. Σελ. 7. — (Ἐνεῦθεν καὶ τὸ Λατινικὸν ε. Σ. Ε.).

(ι) Winck. In. Mon. Ant. pag. 210. — Viscont. Mns. — Riv. — Clem. II. Tab. 41. — Ficoron. Tab. VI. N. 15. — Grut. 36. 5.

(κ) Corp. Inscr. Gr. N. 24. — (λ) Αὐτόθ. — (μ) Αὐτ. N. 11, 30, 469, 4844, 444, 99, 4933, 2347, 93.

(ν) Αὐτ. N. 3, 463, 442. — (ξ) Αὐτ. N. 463, 48.

(ο) Αὐτ. N. 2335, 2347. — (π) Αὐτ. N. 44.

(ρ) Αὐτ. N. 44. — (σ) Αὐτ. N. 44, 73. in. Add.

(τ) Αὐτ. N. 2347, 2737. — (υ) Αὐτ. N. 76.

(φ) Αὐτ. N. 443. Marm. Oxon. 62.

(χ) Corp. Inscr. Gr. N. 460, N. 76, 75, 470.

Ἐνίοτε δὲ εἰς διπλοῦν, οἷον Ἀσιννία ἀντί Ἀσινία, ἐν Ῥωμαϊκῇ Ἐπιγραφῇ. (4).

ἢ. Τὸ Π. εὐρηται ἀτρεπτον πρό τοῦ Θ, οἷον ἀπιθιτος ἀντί ἀπιθιτος (5).

Ἐνίοτε ἀπλοῦν, οἷον Ἰπομέδων ἀντί Ἰππομέδων. (6).

Ἐνίοτε δὲ εἰς διπλοῦν, οἷον Λοῦππος, ἀντί Λοῦπος, Εὐριπίδης ἀντί Εὐριπίδης. (7).

θ'. Τὸ Ρ. ἐνίοτε ἀπαντᾷ ἀπλοῦν, οἷον Θαρπυτόλεμος ἀντί Θάρρυτόλεμος. (8).

ι'. Τὸ Σ. πρό τοῦ Μ εὐρηται τετραμμένον εἰς Ζ, οἷον Ζυμόνα ἀντί Σμόνα. (9).

— Ἐνίοτε δὲ καὶ διπλοῦν πρό τοῦ Κ, οἷον Ἀσκλαπιάδας, Ἀδασσκάντω. (10).

Πρό τοῦ Μ, οἷον Κόσμου. (11).

Πρό τοῦ Τ, οἷον Ἀριστογαίτων, Φαστυόχου, Τελέστας, Ἀριστόδαμος, Ἀριστοφάνης, ἔστωσαν, Ἀριστον, Σεβαστόν, Αὐγούστα (ἐν Νομίσμ.) (12).

Πρό τοῦ Χ, οἷον Μοσχίων (13).

ιζ'. Τὸ Τ. εὐρηται διπλοῦν ἐν τισὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, οἷον Τίτιος ἀντί Τίτιος (14).

ιβ'. Τὰ Θ, Φ, Χ, ἀπαντῶνται ἐνίοτε ἀτρεπτα, ἔκαστον πρό τοῦ ὁμοίου του, οἷον κάθθεσαν, ἀντί κάτθεσαν, Ἀραθθος, ἀντί Ἀραχθος ἢ Ἀρατθος, Σαφροῦ ἀντί Σαφροῦ, Αφροῦ ἀντί Ἀφροῦ, Ὀφφριανός, Ἀφφρη, Βαχχίδαν ἀντί Βαχχίδαν κ. τ. λ. (15).

ς. δ'.

[Αὐτόθ. Ἐγγ.] « Διάστιξις. »

Συμπλ. — Ἐν δὲ τῷ περὶ Διαστίξεως παραγράφῳ τοῦ Ἐγγχειριδίου προστεθήτωσαν τὰ ἑξῆς.

Τῆς διαστίξεως σημεῖα εὐρηται πολλάκις εἰς τὰς μεταγενεστέραις μάλιστα Ἐπιγραφάς, πρὸς τοῖς κοινοῖς, καὶ τοιούτῳ τινα, ποῦ μὲν ἐνίοτε κοσμοῦνται, ποῦ δὲ πληροῦνται τὰ κενὰ τῶν Ἐπιγραφῶν. Τοῦτων τινὰ εἰκάζουσι φύλλοισ κισσοῦ, ἢ ἀνθεμοῖς, ἢ τῷ ἀριθμῷ 4, ἢ τῷ στοιχείῳ Ξ, ἢ τῷ Δ, ἢ τῇ αἰγμῇ βέλους, ἢ τέλος τῷ Λατινικῷ στοιχείῳ C. (16) κ. τ. λ.

ΚΕΦ. Ε'.

Ἐπιγραφαὶ Νόθοι—Ἀνάλοισ αὐτῶν—Συμπέρασμα.

Αἱ νόθοι τέλος Ἐπιγραφαί, ἐφ' ὧν τὸ πλεῖστον τοῦ προκειμένου Ἐγγχειριδίου στηρίζεται, εἰσὶν δύο τμη-

(5) Corp. Inscr. Gr. N. 1.

(6) Αὐτ. N. 24 — (7) Αὐτ. N. 3487, 213.

(8) Αὐτ. N. 46. — (9) Αὐτ. 4093, 4590. — (10) Αὐτ. N. 1571. Marini Act. frat. Arg. pag. 493. — N. 1306.

(11) Αὐτ. (12) Αὐτ. N. 4306, 23, 20, 43, 466, 4638, 4608, 4306, Freehl. pag. 23. — (13) Corp. Ins. Gr. N. 2298.

(14) Maffei A. Galliae pag. 8. — (15) Corp. Inscr. Gr. N. 2169, 4927, 3469, 286, 4820. — Κερκυρ. Ἐπιγρ. ἐν Ἰον. Ἀρθ. 68 τοῦ 1846.

(16) Corp. Inscr. Gr. N. 2593, 1924, 2793, 2309, 2464, 491, 4906, 422, 2006.

ματα τῶν Ἀμυκλαίων, καὶ ἐν τῆς Φλιούντιου. Ἐνταῦθα καταχωροῦμεν αὐτὰς δλοκλήρους μετὰ τῶν ἀνγκυαίων παρατηρήσεων, ὅπως ἐναργέστερα γίνωσι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς νοθείας τῶν.

Ἀμυκλαῖαι Ἐπιγραφαί (α).

Α'.

« Μαιτερες και κουρα του Απολλωνος και ετ[ε]ρον] ματερον Ακακαλις Ακρατου ματεερ Δ. Αεροπα Οκασλου κουρα Αμυμονε Διακλεος ματεερ ΔΠΙ. » Γναθο Λασιου κουρα Λαοδαμεσα Αμυκλα βασιλεος η ματεερ ΠΙΙ. Γναθο Λασιο κουρα Λαοδαμεσα Αρη γαλου ματεερ ΔΠ. Καλιστο Θεοπομπου κουρα. . . εα Αρχεδαμου ματεερ Π. Κλιο Αριονος κουρα η Καλλιροσε Αδραστου ματεερ ΔΔΔ. Ακακαλις Θεοκλεος κουρα Δαμωνασσα Αστεριονος ματεερ ΔΔΔΔ. ΠΙΠΙΙ. Ανατο Αριστοβουλου κουρα γθον[ια] Πολυη δόρου ματεερ ΔΔΔΔΠΙΙ. Προκρις Πολυμεστορος η κουρα Ασια Πολεμαρχου ματεερ ΔΔΔΠΙ. Πολυδορα η (6). »

Β'.

« . . . μθ. Εναλια το Αμοκελ[α μα]τεερ ε. Καλιπαση . . . το Καλιμακο ματεερ νγ'. Ακια το Καλιμακο ματεερ η. Καραδερικ το Καραδερο ματεερ ηδ'. Αμομονα το . . . λιπο ματεερ μ'. . . . το Αριστανδερ η το Αριστομακο ματεερ λα. Μακρις το Αριστ[ο]μακο ματεερ ηε. Απαια το Σεκεπρο ματεερ η. Σαλαμις το Σεκεπρο ματεερ ηα. Σεκαλα το Σεκιλο ματεερ γ'. Περομενα το Σερμεβο ματεερ ηδ'. Πολοκσο το Πιρανδρο ματεερ ηδ'. »

« Πολυβοια του Αριστανδρου κουρα η. Μελανιππα του Μινασονος κορα η'. Σαλαμις του Αριστομακου κορα η. Μελανιππα του Μελανιππου κορα η'. Μαριππεσα του Πισανδρον κορα β'. Μελανιππα του Πισανδρον κορα θ'. Μεγδεσικιστα του Μελανιππου κορα β'. Απαια του Αυσιστρατου κορα κβ. η (γ) Ο τροπος της γραφης [βοστροφηδον απο δεξιων] και η Ιστορια εις ην αναφέρονται [προ Κάδμου 1625 π.χ.] (δ) υποθετουνται αυτα παναρχαιους. Κατα Βαρθελεμιν (ε) θεωρουνται αρχαιοτερα του ε'. αιωνος π.χ. κατα δε άλλους (ζ) αρχαιοτερα και των Τρωικων [1200. π. χ.].

(α) Κατ' ἀπροσεξίαν καὶ ἡμεῖς ἄλλοτε παρεπέψαμεν τὸν Ἀναγνώστην εἰς τὰς νόθους ταύτας Ἐπιγραφάς ὡς εἰς παράδειγμα τοῦ ἀρχαιοτέρου τρόπου τοῦ Βουστροφῆδον (Φοίνικ. Φυλ. Α'. 4853 ἐν τελ. τῆς Σελ. 8. Τὸ παράγραμμα τοῦτο ἐισθητικῶν οὐτω — ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ τῶν Θεορραίων Ἐπιγραφῶν. — (Franz. El. Ep. Gr. N. 1, 6, 8, 9, 11, 42, 43, 15, 47, 18.) καὶ τῆς Ἀττικῆς; (Corp. Ins. Gr. N. 44. »

(β) Cor. Inscr. Gr. N. 44.

(γ) Αὐτόθ. N. 45.

(δ) Schoell. Ist. della Letterat. Gr. Tom. I. Port. II. pag. 41.

(ε) Mem. Acad. Inscr. XXIII. Tab. I. pag. 421.

(ζ) Schoell. Ἐνθ. ἀνωτ.

Εἶδομεν δὲ ἂν ἀλήθως εἶσι πρόβοντα ἐκείνων τῶν χρόνων, ἢ ἄθλια τοῦ Φουρμόντου ἐπινοήματα.

Πλεῖστα εἰσὶν τὰ χαρακτηριστικὰ, τὰ ἀντιφάσκοντα εἰς τὴν ὑποτιθεμένην ἀρχαιότητά των.

1. Ἡ παντελής ἔλλειψις τῆς δασείας [Η] καὶ τοῦ διγᾶμματος [F].

2. Τὸ τετράγωνον σχῆμα τοῦ Θ, ὅπερ ἀνήκει εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους.

3. Τὸ ΔΣ ἀντί τοῦ Ζ, ὅπερ οὐδαμῶ τῶν γνησίων Ἐπιγραφῶν εὐρηται (η).

4. Τὸ διπλοῦν Ε ἀντί τοῦ Η, ὅπερ εἰς μόνον τὰ συνακουόμενα δύναται νὰ ἔχη τὸν λόγον του (θ).

5. Ἡ τοῦ Ε πλεονασίς ἐν μέσῳ συμφώνων ἀδιακρίτως (ι).

6. Ἡ τοῦ ἄρθρου [TOY] ὑπαρξίς, μάλιστα ἐν τῇ φράσει ἢ Πολυβοία τοῦ Ἀριστάνδρου ἢ ἢπερ ἀντικεῖται τῇ κοινῇ τῶν ἀρχαίων συνθηξί, καθ' ἣν ἐφίλουν λέγειν—ἢ Πολυβοία Ἀριστάνδρου ἢ Πολυβοία ἢ Ἀριστάνδρου. »

7. Τὰ—Αμομόνες, Καλλιρόσε—Ἀμομόνε, Καλλιρόσε, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ Ἀμομόνη, Καλλιρόση, ἐνθ' ἐν Δωρικῇ Ἐπιγραφῇ. ἔδει εἶναι Αμομόνα, Καλλιρόσα. Ἰσαύτως καὶ τὸ ἕτερον, Πολυμέστορος—Πολυμήστορος, ὅπερ ἔδει Πολυμάστορος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ κοῦρα ἔδει κορα—κῶρα, ὡς εὐρηται εἰς ἀρχαίας Δωρικὰς Ἐπιγραφάς, καὶ ὡς διδάσκει ῥητῶς ἢ ἀρχαία Γραμματικὴ. ἢ Τὴν ΟΥ δίφθογγον εἰς Ω μέγα [Δωριεῖς] τρέπουσιν, α ὠρανὸν τὸν οὐρανὸν λέγοντες, καὶ τὰς Μούσας Μῶσας, καὶ τὸν κοῦρον κῶρον » (κ).

8. Τὸ ὄνομα—Σεκέπρο—ἀντί Σεκέρου [Παυσαν. Η'. §. 53.], περὶ οὗ ὁ Φρασευκλῆς (Franz) ἀπεφῆνατο— « Sine exemplo est in genuinis titulis. » Fortasse hoc pronuntiationis Galicae debetur. » (λ).

9. Τὸ ἕτερον Ἀριστάνδερ, ὅπερ ἐσχημάτισται κατὰ τὸ Λατινικὸν Alexander. (μ).

10. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν ὄζει νοθείας. Στρέφεται δὲ περὶ κατάλογον Ἱερειῶν τοῦ Ἀπόλλωνος, διχημένον εἰς Μητέρας καὶ Κόρας τοῦ Θεοῦ, ὡς περ les mères et les filles du bon Dieu εἰς τὰς μόνας τῶν Καθολικῶν (ν).

« Ex que satis, λέγομεν σὺν τῷ Φρασευκλεῖ, apparet non priscum titulum videri posse » (ξ).

Φλιούντιος Ἐπιγραφῇ.

« Ἀθαμας ο Βολαιο πατεερ ἀνακειοντος Τεμενο, Πηγσο Καλικερατεος ο Μενεμοονος πατεερ ανακειοντος Εοκερατο το Τεμενο. Γεσματεριος ο Λεπαη βρο πατεερ ανακειοντος Καλικλεο το Εοκερατο. Λαπαας ο Περατο κορος. » (ο).

(η) Ἀνωτ. Κεφ. Β'. §. 4. — (θ) Ἀνωτ. Κεφ. Β'. §. 6.

(ι) Ἀνωτ. Κεφ. Δ'. §. 4. (κ) Γρηγορ. Κορινθ. ἐν Δωρικ. Διαλέκτ. §. 43.

(λ) El. Ep. Gr. N. 37. — (μ) Ἀνωτ. Κεφ. Δ'. §. 4.

(ν) Franz. El. Ep. Gr. N. 36. (ξ) Αὐτόθ.

(ο) Corp. Inscr. Gr. N. 56. (Πολὺ περισσῶρα ἀπὸ τὰς τρεῖς ταύτας εἰσὶ νόθοι παρὰ Φουρμόντω. Φαίνεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀρθρου ἐσημαίωσε μόνον τὰς παρὰ Φρασευκλεῖ ὡς παράδειγμα ἐκδοθείσας. Σ. Ε.)

Ὁ τρόπος τῆς γραφῆς καὶ τὸ ἱστορικόν τῆς, ἔχουσιν ὡς περ τῶν προηγουμένων ἀξίωσιν μεγάλην ἀρχαιότητα. Προδίδεται δὲ καὶ αὕτη, οὐχ ἥττον ἐκείνων, διὰ τῶν πλείστων ἄλλων χαρακτήρων τῆς, οἵτινες καὶ νεωτέρων τὴν ἐλέγχουσι, καὶ ἀμάθειαν οὐ μικρὰν τῷ συγγραφεὶ καταγινώσκουσιν. Οὗτοι δ' εἰσὶν,

1. Τὰ πολλὰ καὶ πολυπλοκώτατα ἐν αὐτῇ μονογράμματα (π), διόλου ἀνοίκεια τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις.

2. Τὸ παράδοξον διπλοῦν Ε ἀντὶ τοῦ Η, ὡς περ ἐν ταῖς προηγουμέναις.

3. Τὸ παραδοξότερον διπλοῦν ΟΟ ἀντὶ τοῦ Ω, ὅπερ οὐδαμῶς τῶν γνησίων Ἐπιγραφῶν εὑρηται.

4. Ἡ κατακόρυς καὶ ἀδιακριτὴς πλεόνασις τοῦ Ε, ἐν μέσῳ συμφώνων.

5. Τὸ ἀνήκουστον Γεσματέρως ἀντὶ Δημήτριος, σχηματισθὲν συνδρομῇ τῶν Φουρμοντίων δύο Ε ἀντὶ Η, καὶ τῆς παρενθέσεως τοῦ Η, ἀμφοτέρω ἀδικαιολόγητα καὶ ἀπαρδειγματίστα.

6. Τὸ ἐπίσης ἀνήκουστον Ἀνκείοντος.

7. Ἄλλ' ὅτι ἐπὶ μᾶλλον δικαιολογεῖ τὰς περὶ τῆς νοθείας αὐτῶν εἰκασίας τοῦ Βοικίου, εἶναι, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1828 [ἀφ' οὗτο ἐδημοσίευσεν τὴν συλλογὴν του], ἐνῶ πολλαὶ ἄλλαι Φουρμόντιαι Ἐπιγραφαὶ εὐρέθησαν, ἐκ τῶν νόθων ὅμως τούτων οὐδεμία.

2. 6.

Τοιαῦται εἰσὶν αἱ Ἐπιγραφαί, ἐφ' ὧν στηρίζεται τὸ πλεῖστον τοῦ προκειμένου Ἐγχειριδίου, ὡς ἔστιν ἰδεῖν καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου Συγγραφέως μαρτυρούμενον.

- Κακὸν διὰ τὴν ἱστορίαν (λέγει), ὅτι ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀρχαῖα μνημεῖα, δὲν παριστάνουν ἄλλο, παρὰ μόνον σειρὰν ὀνομάτων Κυρίων. Πλὴν
- διὰ τὴν παλαιογραφίαν εἶναι ἀρμοδιώτατα παραδείγματα, καὶ ἀλλαγῶν ἢ Ἡρεῖς ἐφέρα-
- μεν ἐδῶ τεμάχια καὶ ἐκ τῶν δύο τεμαχίων τῆς
- ἐπιγραφῆς [τῶν Ἀμυκλῶν], καθ' ὅσον συντείνει εἰς
- τὸν σκοπὸν μας, ὅστις εἶναι νὰ γνωρίσωμεν τοὺς
- τύπους τῶν γραμμάτων, κατὰ τοὺς ὁποίους εἶναι
- γεγραμμένη.

Φοβούμενος μήπως ἀρχαῖα παλαιογραφίας στηρίζομεν ἐπὶ ψευδῶν ἐπιγραφῶν, ἀντὶ ὁρθῆς ἐσφαλμένην διδάξωσιν εἰς τοὺς πρωτοπείρους τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, συνέταξα τὰς ἀνωτέρω ὀλίγας παρατηρήσεις πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ μόνου εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἐκδομένου ἐγχειριδίου.

Ι. ΣΤ. ΛΕΥΚΑΔΙΟΣ.

Ο ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ ΑΣΤΙΓΓΕ.

—ο—

Δημοσιεύοντες τὴν εἰκόνα τοῦ πλοίαρχου Ἀστιγγοῦ, τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος, ἀρκούμεθα νὰ συνοδεύσωμεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ μεταφράσεως τῆς πρὸς τοὺς Κυρίους Α. Μαυροκορδάτον, Γ. Φινλεῦ καὶ Ν. Καλλέργη ἐπιστολῆς τοῦ αἰοδίου Κυβερνήτου, ἐπιστολῆς πλήρους πάθους καὶ κατανυκτικῆς εὐγλωττίας, καὶ συγκεφαλιούσης θαυμασίως τὰ μεγάλα τοῦ ἀνδρὸς κατορθώματα.

—ο—

Ὁ πλοίαρχος Ἀστιγγεῖ δὲν ζῆ πλέον. Τραυματισθεὶς θανατηφόρως ἐνῶ ἠγωνίζετο γενναίως ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Ἀνατολικοῦ, ἤρπαγεν τὴν 20 Μαΐου τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἐπὶ τοιοῦτον δὲ ἠσθάνθημεν πάντες τὴν συμφορὰν ἣτις προσεγένετο ἐκ τοῦ θανάτου τούτου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε οὐδεμία ὀποιαδήποτε ἐπιδειξις δύναται νὰ ἐμκνεύσῃ τὴν βλάβην θλίψιν ἡμῶν. Καὶ ὅμως ὀφείλομεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου καὶ ἀθλοῦ προμάχου τῆς Ἑλληνικῆς ἀεζήτησις καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς, νὰ χορηγήσωμεν πρὸς τε τοὺς συγγενεὺς ἀλλογενεῖς καὶ πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους, μαρτύριον ἐπίσημον καὶ διαρκές τῶν τε μεγάλων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς δικαίας ἡμῶν εὐγνωμοσύνης.

Ἄνδρ' ἐκείνος ἀγαθὸς, καὶ πολεμιστὴς, καὶ ἔμπειρος ναυτικῆς, καλλιεργῶν εὐδοκίμως τοὺς τε λόγους καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἐράνην ἰδιόζωντος λυσitelis πρὸς πάσας τὰς τάξεις τοῦ ἔθνους. εἰς ναυτικῶ, δὲ πρὸ πάντων εὐεργετὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ θάλασσαν μαχόμενος, ἔλαθε τὸ τραῦμα ὅπερ ἐγένετο πρὸξενον τοῦ πένθους ἡμῶν.

Πάντα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξαν μάρτυρες πράξεων ἡρωϊκῶν ἢ ἄλλως πως εὐεργετικῶν τοῦ πλοίαρχου Ἀστιγγοῦ, διὸ καὶ πάντα εἰσι προσφυῆ εἰς τὸ νὰ ἀναδείξωσι κατανυκτικωτέρην τὴν κηδεῖαν. Μεταξὺ ὅμως ὄλων αὐτῶν ὁ Πόρος, ὡς κέντρον τοῦ ναυτικοῦ τούτου τοσούτου ὀφείλοντος πρὸς ἐκείνον βελτιώσεως ἰκανὰς νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα, φαίνεται ἀξίως προτιμῆσεως. Ὡς καταγωγίον τῶν συναγωνιστῶν τοῦ πεσόντος ὁ Πόρος, ἐξαιτεῖται τὸ λείψανον αὐτοῦ, ἵνα ἐπιδεικνῆ τὸν τάφον εἰς τοὺς γενναίους ἐκείνους, οἵτινες, διατηροῦντες τὴν μνήμην τοῦ ἐνδόξου αὐτῶν συστρατιώτου, θέλουσιν ὑπολαμβάνει αὐτὸν ζῶντα, καὶ παρκαμυθούμενοι θέλουσι γίνεσθαι καρτερικώτεροι. Ἄλλὰ, καὶ ὡς σχολεῖον τῶν νέων ἡμῶν ναυτικῶν, ὁ Πόρος ἀντιποιεῖται τὸ πρόνομον τοῦ νὰ παραλάβῃ τὸ πτώμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς, οὔτινος ἡ μνήμη, παρούσα πάντοτε εἰς τοὺς νέους αὐτοὺς, τὰς ἐλπίδας τῆς πατρίδος, θέλει ἐνθαρρύνει τὰς μελέτας αὐτῶν, καὶ παρορμᾶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν μαθησιῶν ἐκείνου.

Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ εὐχαὶ τοῦ ἥρωος ὃν τινα θρηνοῦμεν σήμερον, σκοπὸν μόνον εἶχον τὸ ἀγαθὸν τῆς Ἑλλάδος, θέλομεν ἐκπληρώσει, οὕτως εἰπεῖν, τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν, καταθέτοντες εἰς Πόρον τὴν κόνιν αὐτοῦ, ὅπου θέλει προσενήσει τοσαύτην ὠφέλειαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

Διὰ τοῦτο προσκαλοῦμεν ὑμᾶς, Κύριοι, νὰ συντά-

λαθὸν τὰ αἷτια τοῦ μεγάλου καὶ εὐλόγου πένθους ἡμῶν.

Θέλομεν συντάξει μετὰ ταῦτα καὶ δεῦτερον πρόγραμμα σταλησόμενον πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐκείνους οἵτινες διδάσκονται ἐν Εὐρώπῃ τὰς ὠραίας τέχνας, ἵνα πέμψωσι πρὸς ἡμᾶς σχεδῖον μνημείου, ἐγεσθησόμενου ἀντὶ τοῦ λίθου ὅστις θέλει καλύψει προσωρινῶς τὴν κόνιν τοῦ ἡμετέρου προστάτου. Νομίζομεν

Ὁ Πλοίαρχος Ἀστιγγεῖ.

ἔχετε τὸ πρόγραμμα τῆς κηδεῖας, ἣτις θέλει τελεσθῆναι πρὸξενον τὸ νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ γίνῃ εἰς ἄκρον ἀπλοῦν, στολισμὸν μόνον ἀλλ' ἀληθῆ ἔχον τὴν διαγραφὴν τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑπηρεσιῶν τοῦ αἰμνίστου φιλέλληρος. Ἡ εὐγνώμων ψυχὴ τῶν νέων ἡμῶν συμπολιτῶν θέλει ἐννοήσει καὶ ἐκτιμήσει δεόντως τοῦτο.

Ἐπὶ τῆς ἐκτέλεσιν θέλομεν ἀκολουθήσει καὶ ἡμεῖς κατὰ χρέος ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Γραμματεὺς τῆς κυβερνήσεως Κ. Ἰρικούπης θέλει ἐκφωνήσει, ὅταν ἡ λάραξ κατατεθῇ ἐν τῷ τάφῳ, λόγον ἐρμηνεύοντα εἰς τε τὰς ἀρχάς, καὶ τοὺς ναυτικούς, καὶ τὸν

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς τῇ 20 Μαΐου 1854, κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου Ὁθῶνος

ὑπὸ

Πέτρου Παπαρρήγοπούλου,

Ἐπιτίμου Καθηγητοῦ τοῦ ἀστυκῶ δικαίου.

—ο—

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ.

Παραγγελλθεὶς ὑπὸ τῆς ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου νὰ φέρω τὸν λόγον σήμερον, κατὰ τὴν δημοτελεῖ τούτην ἑορτὴν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, αἰσθάνομαι πρὸ πάντων τὴν ἀδυναμίαν μου τοῦ νὰ ἐρμηνεύσω προσηκόντως τὰ αἰσθήματα, τὰ συγκινοῦντα βαθέως ἀπάντων τῶν ἐνταῦθα συνηγμένων τὰς καρδίας, διὰ τε τὰ πολλά ἄλλα δαψιλευθέντα ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου ἀγαθὰ καὶ διὰ τὴν εὐκλεῆ ἐκείνην ἡμέραν τοῦ 1837 ἔτους, καθ' ἣν ὁ σιδατὸς ἡμῖν Βασιλεὺς ἰδρυσεν τὸ ἀνώτατον τοῦτο τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους παιδευτήριον. Ἡ ἀπὸ αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ φωτοβόλου ἐστίας, ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον ἐρ' ἀπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν διαχεομένη παντοδαπὴ παιδεία ἔφερεν, ὡς γινώσκον, ὠρίους καρπούς καὶ ἀριστον οἰωνίζεταί τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Εὐλόγως ἄρα ἑορτάζομεν κατ' εἶος τὴν μνήμην τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τούτου διὰ πνευματικῆς ἐστιάζσεως, εἰς ἣν ἐρχομαι καὶ ἐγὼ νὰ συνεισφέρω τὸν ἀσθενῆ ἑρμῶν μου.

Λαμβάνω δὲ ὑποβέβαιον τοῦ λόγου τὸν βίον Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, θεωρῶν τὴν ἐξιστόρησιν αὐτοῦ οὐχὶ ἀναξίαν τῆς παρουσίας ἑορτῆς, καθότι ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἐπαγιάθη ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ἡ θρησκευτικὴ ἐνότις, ἐαυρωθὴ ὀριστικῶς ἡ ἐξελληνισθεῖσα νομοθεσία καὶ προήχθη ἐν γένει ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, τὰ τρία ταῦτα στοιχεῖα τοῦ νέου Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὰ συντελέσαντα βραδύτερον ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις τῆς δουλείας καὶ τοῦ διωγμοῦ, εἰς τὴν διατήρησιν, ἐν δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ὁμολογῶ, ὅτι ὁ βίος τοῦ Βασιλείου δὲν εἶναι ἀνεπίληπτος καὶ ὅτι πράξεις τινὲς αὐτοῦ εἰσὶν ἀξίαι αὐστηρῶς καταδίκης* μὴ λησμονήσωμεν ὅμως, ὅτι οὐδεὶς μένει ἀμέτοχος τῶν ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτοῦ ἐπικρατούντων φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὸν λεγόμενον χαρακτῆρα ἐκείνης ἐποχῆς ἢ δ' ἐποχῆ, ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ ἀνετρέφη ὁ Βασιλεὺς ἢ ἐποχῇ ἀναδραμοῦ καὶ ἀναζωμώσεως ποικίλων καὶ ὄλων ἑτερογενῶν ἐθνολογικῶν, θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν στοιχείων. Ἐκ τούτου πολλὰ μὲν βάρβαρα ἔθνη, ἀναμιγνύμενα μετὰ τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπικρατούντος Ἑλληνισμοῦ, εἰσάγουσιν εἰς αὐτὸν οὐ μικρὸν μέρος τῆς κατεχούσης τότε ἀπασαν τὴν λοιπὴν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν βαρβαρότητος

καὶ ἀκολασίας, ποικίλαι δὲ θρησκευτικαὶ αἵρέσεις σπαράττουσι τὸ κράτος καὶ διασειοῦσι τὰς πεποθήσεις τῶν κατοίκων, ὅτε μὲν διώκουσαι ἀπῆλως τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅτε δὲ διωκόμεναι οὐχ ἥττον σκληρῶς ὑπ' αὐτῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ πολίτευμα τῆς ἀπολύτου στρατιωτικῆς μοναρχίας ἀνοίγει εἰς πάντα φιλόδοξον καὶ ἐπιδέξιον στρατηγὸν εὐρὺ στάδιον ἐμφυλίων στάσεων καὶ πολέμων, καθ' οὓς ἡ τύχη ἀναβιβάζει πολλάκις εἰς τὸν θρόνον καὶ τὸν λόγῳ ἠθικῶ ἔσχατον στρατιώτην. Ταῦτα πάντα ἐπήγαγον ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει περὶ τὴν ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα τῶσαυτην σύγχυτιν τῶν περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, περὶ καλοῦ καὶ κακοῦ ἰδεῶν καὶ πεποθήσεων, ὥστε οἱ πολλοὶ ἐθεώρουν τὴν ὑλικὴν δύναμιν ὡς τὴν μόνην ἀγκυραν τῆς καθόλου καὶ κατ' ἰδίαν ἀσφαλείας καὶ συντηρήσεως, ὡς τὸ μόνον παντὸς τολμήματος καὶ πάσης θυσίας ἀντάξιον ἀγαθόν. Ἐν τοιαύτῃ κοινωνικῇ καταστάσει ἔτι εἶναι ἄρα γε ἄπορον πῶς, ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει, ἐνίοτε περιπίπτουσιν εἰς ἀνομήματα καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τὸν λοιπὸν αὐτῶν βίον ἀγαθώτεροι τῶν ἀνθρώπων, πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τῆς ἀρχῆς, πολλοὶ δὲ τῶν συγχρόνων ἀποβαίνουσιν οὐ μόνον θανατὴ ἀπαθείς τῶν ἀνομιμάτων ἐκείνων, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐπαινέται καὶ συμπράκτορες αὐτῶν, ὡσάκις ταῦτα περιβέβληται τὸ διαδῆμα ἢ τὴν στρατηγικὴν ἐξουσίαν; Πόσον δὲ ἀδίκον ἤθελεν εἶσθαι νὰ κατηγορηθῆ διὰ ταῦτα τὸ ἔθνος ὀλοκλήρον ὡς ἀνανδρον καὶ ἐξηυτελισμένον ἀποδεικνύουσι τὰ διαπραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, οὗτος προέκκειται νὰ ἱστορήσωμεν τὸν βίον. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος πολλάκις κατετρόπως τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐχθρούς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, περιποιήσας εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα κλέος ἀθάνατον, διέδωκε μετὰ πολλῆς δραστηριότητος τὸν χριστιανισμόν καὶ τὸν ἐλληνισμόν εἰς πολλὰ βαρβαρικά φύλα, ἐρρύθμισεν ἐξαισίως τὰ οἰκονομικὰ καὶ δικαστικὰ τοῦ Κράτους πράγματα καὶ οὐ μικρὸν προήγαγε τὰ γράμματα καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ταῦτα δὲ πάντα ἦτο ἀδύνατον νὰ διαπραχθῆ, καὶ τοι ἔχων περὶ ἑαυτὸν συνετοὺς συμβούλους, ἐὰν ἤρχεν ἔθνους ἐκλελυμένου καὶ ἀναισθητοῦ πρὸς πᾶν καλὸν καὶ γενναῖον. Τοιαῦτα ἔργα ἐκτελοῦνται μόνον τῇ συμπράξει ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, ἅμα παραχθῆ ἐν αὐτῷ ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ κεντρικὴ ἐξουσία, ἣτις εἶναι ἡ καρδία τῆς πολιτείας, ἀγαπᾷ καὶ ἐπιδιώκει τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον, τὴν εὐμερίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος. Ἄλλ' ἔλωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὁ Βασιλεὺς ἐγεννήθη περὶ τὸ 811 ἔτος Μ. Χ., ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Ραγγαβῆ, ἀπὸ πτωχῶν γονέων, ἐν τινὶ κώμῃ πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς Θράκης ἀνῆκε τότε εἰς τὸ θέμα τῆς Μακεδονίας, ἐκ τούτου δὲ οἱ ἱστορήσαντες τὸν βίον τοῦ Βασιλείου λέγουσιν ὅτι ὤρματο ἐκ τῆς Μακεδόνων γῆς ὅθεν καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ Μακεδόνα. Πολλὸς λόγος γίνεται παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοις περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Βασιλείου πρὸς πατρός μὲν ἐξ Ἀρμενίων, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου τῶν Ἀρσακιδῶν, πρὸς μητρός δὲ ἐκ

τοῦ οἴκου Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἄλλ' αἱ περὶ τῆς καταγωγῆς ταύτης εἰδήσεις ἀμφισβητοῦνται ὑπὸ πολλῶν νεωτέρων, ἂν καὶ ἡ ἐξ ἐπιτίμου Ἀρμενικοῦ γένους καταγωγὴ εἶναι πιθανωτάτη. Ὁ Βασιλεὺς ἐνηπιάζεν ἐτι, ὅτε ὁ τῆς Βουλγαρίας ἀρχὼν Κρούμος, κύριος γενόμενος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἠνδραπόδισε τοὺς κατοίκους αὐτῆς καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς εἰς Βουλγαρίαν, ἐν οἷς τὸν τε ἀρχιερεῖα Μανουὴλ καὶ τὸν Βασίλειον μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι αἰχμάλωτοι οὐ μόνον ἀνόθευτον τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν διετήρησαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν Βουλγαρῶν πρὸς αὐτὴν μετήγαγον. Διὰ τὴν πρόσδον ταύτην τοῦ χριστιανισμοῦ ὀργισθεὶς εἰς τὸν διαδόχῳ τοῦ Κρούμου, παρέδωκε τῷ διὰ τοῦ μαρτυρίου θανάτῳ τὸν τε ἱεράρχην ἐκεῖνον καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν κοινῶν τῆς ἀτυχίας αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, ἀποφασίσαντες νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἐκ παντὸς τρόπου, ἀνέλαβον ἐπὶ τούτῳ πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους, ἀλλ' ἀπεσώθησαν τελευταῖον εἰς Κωνσταντινούπολιν, τῇ συνδρομῇ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου, ὅστις ἀσμένως ἐδέχθη αὐτοὺς παραπέμψας εἰς τὴν πατρίδα των (*).

Ὁ τοιοτοτρόπως ἐλευθερωθεὶς Βασιλεὺς ἦτο τότε εἰκοσιπενταετῆς καὶ ὀρφανὸς πατρός· ἔλαβε δὲ ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ Τζαντζῆ, Διοικητῇ τῆς Μακεδονίας* μὴ δυνάμενος ὅμως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ νὰ συντηρήσῃ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ ἀδελφούς, ἀπεράσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς εὐρεσίαν τύχης, ἣτις δὲν ἴδυνάτο νὰ ἦναι, μάλιστα ἐν τῇ τότε καταστάσει τοῦ βυζαντινοῦ Κράτους, ἀπρόσιτος εἰς ἀνδρα συνάπτοντα σωματικὸν κάλλος καὶ ἐξαισίαν βώμην μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ φρονήσεως. Οὕτω κατέλιπεν ὁ Βασιλεὺς τὴν μητέρα καὶ τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ, ὑποσχόμενος αὐτοῖς μετὰ πεποθήσεως εὐτυχέστερον μέλλον. Ἀφίχθεις περὶ δέλιον ὄψιαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, κατάκοπος ἐκ τῆς ὀδοπορίας, πενόμενος καὶ οὐδένα γνωρίζων ἵνα τύχῃ παρ' αὐτῷ ἀνακουφίσεως, ἀνεπαύθη ἐπὶ τῶν βαθμιδῶν τῆς παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως μονῆς τοῦ ἁγίου Διομήδους καὶ ἐκοιμήθη. Ὁ φύλαξ τῆς μονῆς εἰσερχόμενος τὴν νύκτα, εἶδεν αὐτὸν κοιμώμενον, καὶ

(*) Ἐἰς τῶν αἰχμάλωτων ὀνόματι Κορδύλης, ὃν ἄλλοτε στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ ἀνεχώρησε κρυφίως καὶ ὑπέγενε εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐξαιτούμενος πλοῖα ἵνα μεταβιβάσῃ τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ τότε βασιλεὺς Θεοφίλος ἐπεμψεν ἐπὶ τούτῳ ἱκανὸν ἀριθμὸν πλοίων· οἱ δὲ Μακεδόνας, εἰδοποιηθέντες ὑπὸ τοῦ Κορδύλου, ὤρμησαν πρὸς τὴν καθόδον· ἐνθὺ δὲ ὤδου ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγαρῶν καὶ συνήσαν πρὸς αὐτοὺς μάχην, καθ' ἣν ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τοῦ Κορδύλου καὶ τῆς ἀπελπισίας, ἐνίκησαν κατὰ κράτος τοὺς διώκτας· ἀλλὰ πλησιάζοντες εἰς τὴν παρὰ τὴν ἑποῦ περιέμενον αὐτοὺς τὰ πλοῖα, εἶδον πληθὺς ἀπειρον Οὐγγρων ἐπερχόμενον κατ' αὐτῶν καὶ τοὶ δὲ περὶ ὅμοιοι ὅτι θέλουσι καταστραφῆ ὑπὸ τῶν νέων τούτων ἐχθρῶν, παρεσκευάσθησαν οὐδὲν ἥττον εἰς ἀμυναν. Οἱ Οὐγγροι εἶπον τότε εἰς αὐτοὺς ἔ Δότε ἡμῖν τὴν ὑπαρξίν (τὰ ὑπάρχοντα) ὑμῶν πᾶσαν καὶ ἀπέλθετε ὅπου βούλεσθε. Οἱ δὲ μὴ δεχθέντες τὴν πρότασιν, συνήσαν νέον ἀγῶνα κατ' ἐν κατετρόπως καὶ τοὺς Οὐγγρούς. Τότε τελευταῖον ἐπελθόντες εἰς τὰ πλοῖα ἀπεσώθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

κινήθει εἰς συμπάθειαν, εἰσήγαγεν εἰσὼ τῆς μονῆς, φιλοφρόνως ἐξένιος καὶ, μαθὼν τὰ περὶ αὐτοῦ, ἀνέλαβε νὰ τῷ προμηθεύῃ ὑπηρεσίαν παρὰ τινὶ τῶν μεγιστάνων. Τῶντι συγγενῆς τις τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ, ὀνομαζόμενος Θεοφιλίτζης διὰ τὸ μικρὸν αὐτοῦ ἀνάστημα, ἐσύχναζεν εἰς τὴν μονὴν, καὶ ἐπειδὴ ἐπεθύμει νὰ ἔγῃ παρ' αὐτῷ γενναῖος, εὐεδαῖς καὶ ἐπ' ἀνδρεία διαπρέποντας ὑπέρτας, προσέλαβε τὸν Βασίλειον, διορίσας μετ' ὀλίγον αὐτὸν πρωτοστράτορα (ἱπποκόμον) διὰ τὴν βώμην, τὴν προθυμίαν καὶ τὴν εὐφυίαν τοῦ ἀνδρός. Συνέβη κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νὰ σταλῇ ὁ Θεοφιλίτζης χάριν δημοσίων πραγμάτων εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ δὲ Βασίλειος παρακολουθήσας αὐτὸν ἐγνώρισεν ἐν Πάτραις τὴν α κατὰ τὸν τοὺς τόπους ἐκεῖνους εὐγενῆ καὶ πλουσιωτάτην γυναῖκα, ἡ Ἀθηναῖς ἀπὸ τοῦ ταύτης ἀνδρός ἄνομα μάζετο καὶ περὶ ἧς ὁμιλήσωμεν παρακατιόντες πλατύτερον, διότι αἱ μετὰ τῆς πλουσίας ταύτης χήρας σχέσεις τοῦ Βασιλείου μαρτυροῦσι τὴν τότε ἐν Πελοποννήσῳ ἀκμὴν τῆς βιομηχανίας. Ἡ χήρα ἐκεῖνη ἐδέχθη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τὸν Βασίλειον, ἐνοσπήλευσεν αὐτὸν νοσήσαντα καὶ διὰ τοῦτο διαμείναντα ἐπί τινα χρόνον εἰς Πάτρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ μεγάλα χαρίσματα, μηδὲν ἕτερον ἐπιζητήσασα ἀντὶ τοσούτων εὐεργεσιῶν ἢ νὰ λάβῃ τὸν μονογενῆ αὐτῆς υἱὸν εἰς θέσιν ἀδελφοῦ καὶ νὰ μνηστῆ αὐτοῦ ὅταν ἀναβῇ εἰς τὸν θρόνον, καθ' ἃ προεῖπε μοναχὸς τις ἐν Πάτραις. Οὕτω ὁ Βασίλειος ἐπανήλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὑπηρετῶν τὸν Θεοφιλίτζην μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου ὡς καὶ πρότερον ἀπὸ δὲ τῶν ἐν Πάτραις προσγενομένων αὐτῷ χρημάτων ἠγόρασε μεγάλα κτήματα ἐν Μακεδονίᾳ, βελτιῶν τὴν κατάστασιν τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν. Ἡ τύχη ἀντήμειψε μετ' οὐ πολὺ τὴν φιλοστοργίαν ταύτην τοῦ Βασιλείου. Ἀντίγονος ὁ υἱὸς τοῦ Βάρδα, πρὸς μητρός θεῖου τοῦ αὐτοκράτορος, προενεγκῶν μέγα συμπόσιον εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν ἐν τῷ ἐκείνῳ καιρῷ ἐκείνου πρὸς τοὺς ἄλλοις τοὺς ἐν Κωνσταντινούπολει πρεσβυτάς τῆς Βουλγαρίας, οὓς διετήρει αὐτοῖς ἐν κερῶ ἐιρήνης ὁ τῶν Βουλγαρῶν βασιλεὺς. Οἱ πρεσβυταὶ οὗτοι, ἔχοντες μετ' ἑαυτῶν ἀνδρα ἀθλητικὸν καὶ ἐπὶ ἰσχύϊ σεμνυνόμενον, ἔλεγον ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς χεῖρας μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Θεοφιλίτζης, εὐρεθείς παρών, εἶπεν, ὅτι ὑπάρχει τις τῶν ὑπηρετούντων αὐτῷ δυνάμενος νὰ συμπλακῆ μετὰ τοῦ περιβοήτου ἐκείνου Βουλγαροῦ. Καλοῦνται λοιπὸν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμποσίου ὅτε Βούλγαρος καὶ ὁ Βασίλειος, ὅστις, ἅμα συμπλακεί μετὰ τοῦ ἀντιπάλου, ἐπίεσε, περιεσφιγξεν αὐτὸν ὡσανεὶ παιδίον καὶ ἔρριψεν εὐκόλως γαμαί, πρὸς μέγαν θαυμασμόν τῆς οὐμυγύρεως. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπιπλέον ἡ τοῦ Βασιλείου ἐξηπλοῦτο φήμη κατὰ τὴν βασιλεύουσαν καὶ πάντες ἐγκωμιάζον τὴν ἐξαισίαν αὐτοῦ βώμην. Συνέβη δὲ καὶ ἕτερον τι ἀναδειξάν ἐτι καταφανέστερον τὸν ἀνδρα καὶ προσεγγίσαν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. Ὑπῆρχε παρὰ τῷ βασιλεῖ ἵππος κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὸ τάχος καὶ αὐτοὺς τοὺς θαυμαστα-

τέρους υπερβαλλόμενος, τοσοῦτοι ὅμως σκληραῦχον και δυσήνιος ὡστε οὐδεὶς τῶν ἱπποκόμων ἐτόλμα ν' ἀναβῆ αὐτόν, ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀδημονήσας, διέταξε νὰ κόψωσι τοὺς τένοντας τῶν ποδῶν τοῦ ἵππου· ὁ Βασιλεὺς, ἐρίσκόμενος ἐν τῇ συνοδίᾳ τοῦ κυρίου του καὶ ἀκούσας τὴν διαταγὴν, προσέφερον ἑαυτὸν πρόθυμον νὰ δαμάσῃ τὸ ζῶον καὶ ἐξέτελεσε τὴν ὑπόσχεσιν. Τότε ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, θαυμάσας τὴν ῥώμην καὶ τὴν δεξιότητα τοῦ ἀνδρός, ἐζήτησεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν Θεοφιλίτην καὶ κατέταξε μεταξὺ τῶν στρατῶρων (ἱπποκόμων), μετ' οὐ πολὺ ἀναγαγῶν, καὶ εἰς τὴν τοῦ πρωτοστράτορος τάξιν.

Κατεῖχε κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου παρὰ τῷ Μιχαὴλ τὸ τοῦ Παρακοιμωμένου (ἀρχιθαλαμηπόλου) ἀξίωμα Δαμιανός τις· τοῦτον θεωρῶν ἤδη μόνον ἀντίζηλον ὁ Καίσαρ Βάρδας ἐπεχείρησε διὰ συκοφαντιῶν νὰ υποσκελίσῃ καὶ ἐπὶ τέλους ἰσχυρὰ νὰ καταστήσῃ ἑκπρωτον τῆς τε εὐνοίας τοῦ Μιχαὴλ καὶ τῆς θέσεως τοῦ παρακοιμωμένου. Ἐνῶ δὲ ὁ Βάρδας καὶ ἡ περὶ αὐτὸν φατρία ἄλλον καὶ ἄλλον εἰς τὴν χρεούσασαν ταύτην ἀρχὴν προέτεινον, ὁ βασιλεὺς διορίζει παρακοιμώμενον τὸν Βασίλειον, τιμῆσας αὐτὸν καὶ τῇ τῶν Πατρικίων ἀξίᾳ. Ὁ Βάρδας, ὅστις, φλεγόμενος ὑπὸ φιλοδοξίας ακοῦστος, εἶγεν ἀπομακρύνει ἀλλήλοδιαδόχως τῶν πραγμάτων ἅπαντας τοὺς ἀντιζήλους, ὅστις φείρων, ἀντὶ νὰ διορθωσῇ, τὴν πονηρὰν φύσιν τοῦ Μιχαὴλ, διενόηθῃ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν τυφλὸν ὄργανον τῆς φιλαρχίας του, εἶδεν ἤδη μετ' ἀγανάκτησεως προαγόμενον νέον ἀντίπαλον καὶ πολλὰκις ἔλεγε πρὸς τοὺς ἀναπέιστάντας αὐτὸν ἵν' ἀποδῶλῃ τὸν Δαμιανόν, ὅτι « εἰς τὰς κακοδοξίας ὑμῶν ἐνδοξὸς ἐγὼ » ἐζώσας ἀλωπεκα λέοντα ἀντεισθήγαρον, ἵνα πάντες ἡμᾶς ἀθροῦς λαφύξῃται. » Ὁ φθόνος οὗτος τοῦ Καίσαρος παρώξυνεν, ἂν δὲν παρήγαγε, τὴν ἀμιλλαν τοῦ Βασιλείου, καὶ ἐζηγεῖ, ἂν δὲν δικαιολογῇ, τὴν προσεγγίαν αὐτοῦ πολιτείας. Ὁ νέος παρακοιμώμενος ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τῆς ἀπαισίας τοῦ Μιχαὴλ εὐνοίας, θυσιαζῶν ἐνίοτε, πρὸς χάριν αὐτῆς, ἰσρώτατά τινα καθήκοντα· καὶ ἠναγκάσθη, προλαμβάνων τὰς ἀκοιμήτους ἐπιβουλὰς τοῦ Καίσαρος, νὰ καταβῶλῃ τὸν ἀμείλιχον ἐκεῖνον ἐχθρὸν (*).

(*) Μνημονεύομεν ἐνταῦθα ἀκριβέστερον τὰς τρεῖς τοῦ Βασιλείου πράξεις πὰς βυπανούσας τὸν ἄλλως τοσοῦτον ἔνδοξον καὶ μεγαλοεργὸν αὐτοῦ βίον. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἀποπομπὴ τῆς συζύγου αὐτοῦ Μαρίας καὶ ἡ σύζευξις του μετὰ τῆς παλλακῆς τοῦ Αυτοκράτορος Μιχαὴλ ὀνόματι Ἰγγερίνης, περὶ ἧς τινὲς βυζαντινοὶ συγγραφεῖς λέγουσι παραδόξως ὅτι ἐπρώτεως καὶ σωφροσύνη πασῶν τῶν κατ' αὐτὴν. Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἀνοχὴ τῆς ἀτιμώσεως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Θέλας, καταλαβούσης παρὰ τῷ Μιχαὴλ τὴν θέσιν τῆς ἀποπεμφθείσης παλλακῆς καὶ ὑποστηρίζουσης τὴν ἐπιρροὴν καὶ τὴν δυνάμιν τοῦ οἴκου ἀδελφοῦ. Τρίτη δὲ ὁ φθόνος τοῦ Καίσαρος Βάρδα. Ἀλλ' αἱ μὲν δύο πρώται πράξεις ἐπιμαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἡ ἀκολασία, ἅμα ἐπικρατήσῃ παρὰ τῷ Ἡγεμόνι, μαινίει πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν, διὰ τὴν ἰσχυρὴν τοῦ παραδείγματος, καὶ ὅτι εἰς ἐποχὰς κοινωνικοῦ ἀναδράστου ἡ φιλοδοξία κατασιγάζει πολλὰκις πάντες εὐγενοὺς αἰσθημάτων τὴν φωνὴν καὶ παρ' αὐτοῖς τοὺς εὐγενεστέρους τῶν ἀνθρώπων. Αἱ πράξεις ὅμως ἐκεῖναι, τὰς ἐποχὰς μὴ γένοιτο νὰ ὑπερασπίσωμεν, δὲν εἶναι δίκαιον οὔτε ὡς μαρτυρία τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους ἐξαχρειώσεως νὰ

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Βάρδα, ὁ Μιχαὴλ, ἀπορῶν φυσικῆς γονῆς καὶ μὴ ὦν ἱκανὸς διεξέρχαι τὰ κοινὰ, τιμᾶ τὸν Βασίλειον τῇ τῶν Μαγιστρῶν ἀξίᾳ καὶ τὸ διάδημα μετὰ μικρὸν αὐτῷ περιτίθῃσι, ἀναγορεύσας αὐτὸν συμβασιλέα. Ὁ Βασίλειος, συνειδὼς ἐν ἑαυτῷ τὴν δυνάμιν ν' ἀνορθώσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀναξίου υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου καταρρέουσαν βασιλείαν, ἠναγκάσθη νὰ ἀνέχηται τὴν περὶ αὐτὸν μοχθηρίαν ἐνοσην ἢ ἀνοχὴ ἢ το ἀναγκάζει πρὸς τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ, ἅμα ὅμως ἐγκρατῆς ἐγένετο τῆς ἀρχῆς ἀνελάμψεν ὁ ἀληθὴς αὐτοῦ χαρακτήρ. Ἡ σύνεσις, ἡ εὐποιία καὶ ἡ σωφροσύνη αὐτοῦ περιποίησαν αὐτῷ τὴν ἀπάντων συμπάθειαν, τὸ δὲ κράτος ἠσθάνθη ὅτι τὸ

θεωρηθῶσιν, οὔτε τὸν προσήκοντα τῆς ἱστορίας ἔπαινον ν' ἀποτρέψωσιν διὰ τὰς βραδύτερον ὑπὲρ τῆς εὐμερίας κατ' τῆς δόξης τοῦ κράτους εὐκλείας προσπάθειας τοῦ Βασιλείου. Μήπως ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ὁ μέγας Μάρλορορ δὲν ὤρσειε τὰς πρώτας αὐτοῦ προόδους εἰς τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν, οὐσαν παλλακὴν Ἰακώδου τοῦ Β', ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῆς ἀνωτάτης κοινωνικῆς τάξεως δὲν ἐθεώρουν ἔξοχον τιμὴν τοῦ νὰ ἔχωσι μεταξὺ τῶν οἰκείων παλλακῆν τινὰ τοῦ ἡγεμόνος; Εἶναι ἐκ τούτου οἰκίαν νὰ ἀποδοθῇ ἢ εὐθύνη τῶν ἀκολάστων τούτων πράξεων εἰς τὰ γενναῖα καὶ μεγαλόφρονα ἔθνη παρ' οἷς αὐταὶ συνέβαινον; Ἡ δὲ στυγερά πράξις τοῦ φόνου τοῦ Βάρδα δὲν εἶναι κοινὸν κακούργημα, ἐμφαίνον ἀπλῶς τὴν θηριωδίαν τοῦ αὐτοεργῶ, ἀλλὰ πρέπει μάλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς πράξις προσωπικῆς ἀμύνης, δι' ἧς ὁ Βασίλειος ἐπαίθετο, ὅτι σώζει μὲν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ επικειμένου κινδύνου τῆς ἰδίας ζωῆς, ἀπαλλάττει δὲ τὸ κράτος ἀπὸ ἀνθρώπου τὰ πάντα τολμήσαντος, ἵνα διαδεχθῇ τὸν Μιχαὴλ καὶ μονιμοποίησῃ αὐτὸν τὴν ὅποιαν κατεῖχεν ἤδη ἀπόλυτον ἐξουσίαν πρὸς βλάβην τῶν κοινῶν συμφερόντων. Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι δὲν εἶναι ἐσφαλμένη ἡ ἐκτίμησις αὐτῆς τῆς προκειμένης πράξεως ἀνάγκη νὰ εἰπωμεν ὀλίγα τινα περὶ τοῦ Βάρδα καὶ τὸν μετὰ τοῦ Μιχαὴλ καὶ τοῦ Βασιλείου σχέσεων αὐτοῦ. Ὁ Βάρδας ἦτο, ὡς προεββῆθη, πρὸς μητρὸς θεῖος τοῦ Μιχαὴλ καὶ εἰς τῶν τριῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ, οἵτινες μετὰ τῆς ἀντιβασίλισσης Θεοδώρας ἐκυβέρνησαν τὸ Κράτος ἐν τῇ ἀνηλικότητι τοῦ Βασιλέως. Οἱ δύο ἕτεροι ἐπίτροποι ἦσαν ὁ Ἐμπεῖρος καὶ συνετὸς πατρικίος Θεόκτιστος καὶ ὁ Μανουὴλ, θεῖος πρὸς πατρός τῆς Θεοδώρας, ὁ πάντων τῶν συγχρόνων αὐτοῦ πρωτεύων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρείαν, ὁ κινδύνῳ τῆς ἰδίας ζωῆς δις σώσας τὴν ζωὴν τοῦ αυτοκράτορος Θεοφίλου. Ὁ Βάρδας ἐπέτυχε νὰ καταστήσῃ μὲν διὰ τῆς συκοφαντίας τὸν Μανουὴλ, τὸν πιστότερον καὶ συνετώτερον τῶν συμβούλων τοῦ Μιχαὴλ, ὑποπτον παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἐζώσας τὸν ἐξάιρετον ἐκεῖνον ἄνδρα τῆς τε αὐλῆς καὶ τοῦ δήμου βίου, νὰ φονεύσῃ δὲ τὸν Θεόκτιστον, παραστήσας αὐτὸν εἰς τὸν ἐλευθὲρον Μιχαὴλ ὡς συνομοτοῦντα κατὰ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ τέλος ν' ἀπομακρύνῃ τῶν ἀνακτόρων διὰ τῆς διαβολῆς τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν, ἀποστερῶν τὸν μαρὸν Μιχαὴλ τῆς σωτηρίου αὐτῷ μητρικῆς ἐπιτηρήσεως.

Ὅτι λοιπὸν ἡ πᾶσα τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησις περιήλθεν εἰς μόνον τὸν Βάρδα, ὅστις φυσικῶ τῷ λόγῳ ὑπέβλεπε τὸν Βασίλειον ὡς δυνάμενον διὰ τε τὴν οἰκείαν σύμμεσιν καὶ τὴν τοῦ Μιχαὴλ εὐνοίαν νὰ ματαιώσῃ τοὺς φιλοδόξους αὐτοῦ σκοποὺς. Δὲν ὑπάρχει δὲ λόγος νὰ ἁμφισβῆθῃ τις ὅτι κατὰ τινα ἱστορικὴν μαρτυρίαν ἔκτοτε ἐζήτηε ὁ Καίσαρ Βάρδας ἀποκτείναι Βασίλειον· καθότι ἂν δὲν ἤδύνατο νὰ πράξῃ ἕνεκα τῆς φιλαρχίας αὐτοῦ ὅτι τῆς ἰδίας ἀδελφῆς μελετήσας τὸν θάνατον καὶ τὸν Θεόκτιστον δολοφονήσας; Ὁ Βασίλειος, ἔχων ἐν τῇ αὐτῇ εἰσεύξει, ἔμαθε τὸν σκοπὸν τούτου τοῦ Βάρδα καὶ προλαβὼν αὐτὸν ἐπέσει τὸν Μιχαὴλ περὶ τῶν ἀληθῶν σκοπῶν τοῦ θεῖου του, ἔλαθε τὴν πρὸς ἐξόντωσιν αὐτοῦ συνάψεις καὶ τὸν ἐφόνευσε.

μόνον καλὸν ὅπερ ἐπραξεν ὁ Μιχαὴλ ἦτον ὅτι κατέστησε τοιοῦτον ἄνδρα συμμετόχον τῆς ἀρχῆς. Ἀλλὰ δύο τοσοῦτον ἀντικείμενοι χαρακτῆρες δὲν ἐδύναντο νὰ συνυπάρξωσιν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς ἐξουσίας. Ὁ Βασίλειος, φοβούμενος μήπως μετασχὼν τῆς υπερτάτης ἀρχῆς κοινωνήσῃ καὶ τοῦ αἵσχους τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς οὐτιδανότητος τοῦ Μιχαὴλ, ἀπεπειράτο νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν τῶν μισθῶν καὶ ἐπιρροῶν ἔργων· ὅσῳ δὲ ὁ Μιχαὴλ, ἀκρατοποτῶν καὶ μεθυσκόμενος, προσέτατε τοῦ μὲν ν' ἀφαιρῆθῇ ἡ βίσις, τοῦ δὲ τὰ ὄψα, τοῦ δ' ἑτέρου ἢ κεφαλῆ, ὁ Βασίλειος ἐκώλυε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνοσιουργημάτων τούτων. Ἀλλ' αἱ συνεχεῖς νοουθεσίαι καὶ αἱ τῶν τοιούτων διαταγῶν παραβάσεις κατέστησαν τὸν ἄνδρα μισθῶν παρὰ τῷ Μιχαὴλ, ὅστις, ἀκολουθῶν τὰς συμβουλὰς τῶν κοινῶν τῆς κρασιπῆλης καὶ τῆς ἀκολασίας του, διενόηθῃ νὰ ποιήσῃ ἐκποδῶν τὸν Βασίλειον καὶ νὰ ἀππλαχθῇ τοῦ ἐπαχθοῦς τούτου ἐλεγκτοῦ τῶν θελημάτων του. Ὅθεν πρῶτον μὲν περιῶρθευσε αὐτὸν δεινῶς ἐν τινι συμποσίῳ, καθὼ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς μέθης προσήγαγεν εἰς μέσον ἐρέτην προσφιλῆ αὐτῷ, διὰ τὴν περὶ τὴν ἀκολασίαν δεξιότητα, καὶ περιέβλεπεν αὐτὸν τὴν πορφυραν καὶ τὸ διάδημα λέγων ὅτι μάλλον τούτον ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τὸν Βασίλειον εἶδει ἀναγαγεῖν εἰς τὸν περιβλεπτον τῆς βασιλείας κόσμον. Ἡ ἐπειτα δὲ καὶ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Βασίλειον ἀπεπειράθη ἐν κυνήγιῳ, ἀλλ' ἀπέτυχε. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ Βασίλειος ἐπρεπεν ἢ νὰ παραδῶσῃ ἑαυτὸν θύμα τοῦ ἀλόγου μίσους τοῦ συμβασιλέως, ἢ νὰ φύγῃ ἐκτος τοῦ κράτους πρὸς τοὺς βασιλέους, ἢ νὰ προλάβῃ τὸ κακούργημα ἀρξίωρον ἐκ μέτου τὸν ἐπιμόνος ἐπιδιώκοντα τὴν ἐκτέλεσιν ἀντίπαλόν του. Προτιμήσας τὸ τελευταῖον τούτο καὶ καταλαβὼν τὴν μοναρχικὴν ἐξουσίαν, ἔσωσεν οὐ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ κράτος. Ἄν ἡ ἀδυσώπητος θητικὴ ὀφείλει νὰ καταδικάσῃ τὴν πράξιν, ἡ ἱστορία, ἡ ἐχουσα ἐνίοτε τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας, οὐδέποτε ἴσως ἐδύνατο νὰ ποιήσῃ χροῖσιν αὐτοῦ εὐλογωτέραν ἢ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τολμήματος.

Ἡ ἀναγορεύσις τοῦ Βασιλείου ἐνέπλησε τὸ ἔθνος χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, διότι πάντες προσεδόκων τὴν ἀνορθωσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐμερίας ἀπὸ ἀνδρός συνετοῦ καὶ ἐπιδοξίου, λαβόντος πείραν τῆς ἰδιωτικῆς τύχης καὶ μὴ ἀγνοούντος ὅσα ἐπασχον ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων οἱ ταπεινότεροι. Ἀμὰ ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὁ Βασίλειος πρὸ πάντων ἐπεμελέθη ν' ἀνορθώσῃ τὰ οικονομικὰ τοῦ Κράτους πράγματα, τὰ νεῦρα ταῦτα πάσης πολιτείας, ὧν ἡ ἔκλυσις ἐξασθενεῖ τὰς ὑπερ τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς εὐμερίας προσπάθειας τῶν ἀρχόντων καὶ παραλύει τὰς πρὸς ἀντικρουσιν τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν δυνάμεις.

Τὰ κατὰ τὴν τελευτὴν τῆς στέψεως εἰθισμένα δῶρα, ἔδωκεν ὁ Βασίλειος ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας· ἅμα δὲ στερεθεῖς ἠνέκειε τὸν βασιλικὸν θησαυρὸν ἐπὶ παροῦσιν τῶν κυριωτέρων συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐν ἀξίωματι προϋχόντων καὶ ἐθεβαίωσεν, ὅτι ἐνῶ καθ' ἕνα ἐποχῆν ἀφαιρῆθῃ ἀπὸ τῆς Θεοδώρας ἢ ἀντιβασί-

λεία ὑπῆρχον ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ ἑκατὸν ἐνεννηήκοντα χιλιάδες λίτραι χρυσοῦ καὶ τριάκοντα χιλιάδες λίτραι ἀργύρου ἀποταμιευθεῖσαι κατὰ τὴν συνειτὴν αὐτῆς τε καὶ τοῦ Θεοφίλου διαχειρίσιν, ἅπανα ἡ περιουσία αὐτῆ ἐσπαταλήθη ἐν διαστήματι τῆς δεκαετοῦς οἰκτρᾶς βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ καὶ οὐδὲν ἕτερον ἐκ τασούτου τῶν χρημάτων πλήθους εὐρέθη ἢ τριακόσαι λίτραι χρυσοῦ καὶ τινες σάκκοι ἀργυρῶν νομισμάτων. Ὁ Βασίλειος, ζητήσας τοὺς λογαριασμοὺς τῶν δαπανῶν ἔμαθεν ἐξ αὐτῶν πόσον ὑπέρογκα ποσὰ κατησώτευσεν ὁ προκάτοχος αὐτοῦ εἰς δῶρα πρὸς τοὺς αἰσχίστους τῶν ἀνθρώπων συγκροτηθέντος δὲ συμβουλίου τῶν ἀρίστων περὶ τοῦ πρακτέου, πάντες ἐγνωμάτευσαν νὰ ἐπιστραφῶσιν εἰς τὸ δημόσιον τὰ κακῶς ληφθέντα, ἀλλ' ὁ Βασίλειος, χρώμενος ἐπιεικειᾶ καὶ πρὸς τοὺς ἐπιεικειάζαν ἀξίους, διέταξε τοῦ ἡμίσιους μόνον τὴν ἀπόδοσιν, ἐξ οὗ συνήχθησαν ἐν τῷ δημοσίῳ θησαυρῷ χρυσοῦ τρεῖς χιλίαι λίτραι. Τὸ ποσὸν τούτο ἦτο μὲν μικρὸν πρὸς τὰς ἀνάγκας μεγάλου κράτους, ἀλλ' ἀποκοπίσας πάσης περιττῆς δαπάνης, ἐπῆρκεσεν εἰς τὰ ἐξοδα μεγάλων πολέμων καθ' οὓς οὐ μόνον δὲν ἠῤῥησεν, ἀλλὰ μάλιστα ἠλαττώθη τὸ βῆρος τῶν φόρων.

Ἡ ἀθέμιτος τῆς δημοσίας περιουσίας διαχειρίσις καὶ ἡ κατὰ τὰς ἰδιωτικὰς διαφορὰς ἐκ προσωποληψίας παρανομία τῶν λειτουργῶν τῆς δικαιοσύνης, εἰσι τὰ φοβερώτερα τῶν νοσημάτων πάσης πολιτείας. Οὐδὲν ἄλλο μαρτυρεῖ ἀσφαλέστερον τὴν παρακμὴν καὶ προμηνεῖ ἀληθέστερον τὴν πτώσιν καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι ἐλαττοῦνται οἱ πόροι τοῦ κράτους ἢ ἀδικοῦνται οἱ πνεύστεροι τῶν πολιτῶν τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα εἰσι μικροῦ λόγου ἀξία ὡς πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν νοσημάτων ἐκείνων θάττον ἢ βραδίον παραγομένην κοινὴν πεποιθήσιν, ὅτι τὸ δίκαιον δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔρεισμα τῆς πολιτείας, καὶ ὅτι πᾶς πολίτης μὴ εὐρίσκων προστασίαν παρὰ τῇ ἐκπροσωποῦσῃ τὴν κοινὴν βούλησιν ἀρχῇ, ὀφείλει νὰ κατατρέψῃ εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, αἵτινες παρὰ μὲν τῷ πλουσίῳ καὶ ἰσχυρῷ εἰσὶν ἡ δωροδοκία καὶ αἱ ἀπειλαί, παρὰ δὲ τῷ πένητι καὶ ἀδυνάτῳ ὁ δόλος. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα, μαραινόντα πᾶν γενναῖον αἰσθημα ἐθνικῆς τιμῆς καὶ ἐνισχύοντα τὸ τῆς ἰδιοτελείας ἐλαττήριον, παραδίδουσι τὴν πολιτείαν εἰς τὴν διαθεσιν τοῦ ὑλικῆς ἰσχυροτέρου καὶ καθιστῶσιν αὐτὴν ἀνίκανον νὰ ἐπενεργήσῃ εἰς τὴν κοινωνικὴν, θητικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν αὐτῆς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῆς Βυζαντινῆς πολιτείας κατὰ τὴν ἀνάβρῃσιν τοῦ Βασιλείου· ἡ διαφθορὰ εἶχεν εἰσδύσει πανταχοῦ, τὰ δημόσια λειτουργήματα ἐπωλοῦντο εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα, θεωρούμενα οὐχὶ ὡς βάρη ἐπιβαλλόμενα εἰς τοὺς ἱκανοὺς νὰ φέρωσιν αὐτὰ, ἀλλ' ὡς κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις, διὸ οὔτε ἐπιστήμη οὔτε χρηστότης ἀπητείτο ἵνα διέπη τις τὴν τύχην τῶν συμπολιτῶν. Τούτου ἕνεκεν ὁ Βασίλειος ἐπέστησε πρὸ πάντων τὴν προσοχὴν εἰς τὴν διαχειρίσιν τῶν φόρων καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἐπιθεωρήσας τοὺς καταλόγους τῶν εἰσπρακτόρων

παρατήρησαν, ότι τὰ ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν φορολογουμένων ἀρειθόμενα ποσὰ ἦσαν ἐγγεγραμμένα διὰ σημείων παραδεξιμένων μὲν ἐκ παλαιῶν χάριν συντομίας ὑπὸ τῶν γραφέων, ἀλλ' ἀκατάληπτων εἰς τοὺς πολλοὺς, ὅπερ παρεῖχεν εἰς τοὺς πονηροὺς ἀφορμὴν καταπίσεως. Ὅθεν ὤρισεν νὰ μεταρρυθμισθῶσιν οἱ φορολογικοὶ κατάλογοι καὶ νὰ ἐγγραφῶσι διὰ κοινῶν γραμμάτων καὶ ἀνευ συγκοπῶν οἱ ἀρειθόμενοι φόροι, ἵνα γινώσκωσι πάντες πόσον ἕκαστος ὀφείλει, μὴ ἐξαρτώμενοι ἐκ τῆς τῶν ἀκατάληπτων ἐκείνων σημείων προφορικῆς καὶ αὐθαίρετου ἐρμηνείας τῶν εἰσπρακτόρων. Ἄλλ' ἡ μεταρρύθμισις αὕτη, ἐπαγαγούσα μόνον τον σαφῆ προσδιορισμὸν τῶν ὑφ' ἑκάστου ὀφειλομένων φόρων, δὲν ἀπῆλλαττε τοὺς πολίτας οὔτε τοῦ ἀδίκου προσδιορισμοῦ οὔτε τῆς καταθλιπτικῆς συλλογῆς αὐτῶν. Ἴνα ἀποσοβῆσθαι δὲ καὶ τὰς καταχρήσεις ταύτας, ὁ Βασίλειος οὐδὲν ἄλλο δικαστήριον ἐπισκέπτου συχνότερον ἢ τὸ παρὰ τῷ θησαυροφυλακίῳ ἰδρυμένον, τὸ λεγόμενον *Γενικόν*, ἐν ᾧ ἐτύχη τοῦντο αἱ περὶ τῆς βεβαιώσεως καὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων διενεξίαι· ἐνταῦθα καθεζόμενος καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐξετάζων τὰ παράπονα τῶν φορολογουμένων, ἦτο πάντοτε αὐστηρότερος πρὸς τοὺς οικονομικοὺς ὑπαλλήλους, τοὺς ἀπαιτοῦντας ὑπὲρ τὸ νανομισμένον ἢ πρὸς τοὺς φορολογουμένους, τοὺς προσπαθοῦντας νὰ καταβάλωσιν ὀλιγώτερον τοῦ ὀφειλομένου, προτιμῶν, ἐν ἀμφιβολίᾳ, μᾶλλον τὴν ζημίαν τοῦ Δημοσίου ἢ τὴν ὑπὸ τὸ κάλυμμα τοῦ δικαίου πρακτομένην καταπίεσιν, τὴν συντρίβουσαν καὶ συμπνίγουσαν τοὺς πολίτας. Ἄντι πολλῶν ἐν μόνον ἀναφερόμεν γεγονόσιν μαρτυροῦν τὴν ὄντως πατρικὴν τοῦ Βασιλείου πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῶν. Ὁ τοῦ Δημοσίου θησαυροῦ προϊστάμενος προέτεινεν αὐτῷ ποτε, ὅτι ἀνάγκη νὰ σταλῶσιν εἰς τὰ θέματα, ἦτοι τὰς ἐπαρχίας τοῦ Κράτους, ἐπόπται, δηλαδὴ οικονομικοὶ ἐπίτροποι, πρὸς ἀκριεστέραν τῆς ἀκινήτου περιουσίας διακίμησιν, ἐξ ἧς προσδοκᾶτο ἀξιόλογος αὐξήσις τῶν προσόδων τοῦ Κράτους. Ὁ Βασίλειος, προσποιηθεὶς ὅτι δέχεται τὴν πρότασιν, διέταξε νὰ ὀρισθῶσιν οἱ ἄνδρες οἱ μέλλοντες νὰ ἐπιτελέσωσι καλῶς τὸ τοιοῦτον ἔργον. Ἐκλέξας δὲ ὁ τοῦ Δημοσίου θησαυροῦ ἔφορος οὗς ἐθεώρει καταλλήλους εἰς τὸ ἔργον, προσήγαγε τὸν κατάλογον αὐτῶν τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ ἐμέμθη τὴν ἐκλογὴν, παρατηρήσας, ὅτι οἱ προβαλλόμενοι δὲν ἦσαν ἀξιοὶ τοιοῦτου λειτουργήματος. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἔφορου, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι κρείττονες, ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θεωρεῖ τοσοῦτον σπουδαῖον ὥστε, ἂν ἦτον δυνατὸν, ἤθελεν αὐτοπροσώπως ἐπιχειρῆσαι τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ ὅτι δύο μόνον ἄνδρας γνωρίζει, εἰς οὗς θαρρύνοντως εἴμπορεῖ ν' ἀνάσσει τὴν ὑπηρεσίαν, καθὼ δόντας ἐμπράκτως πασιφανῆ δείγματα ἀκισθίου ἀρετῆς. Ἀπέστειλε λοιπὸν τὸν ἔφορον ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς αὐτοὺς τὸ τῆς ὑπηρεσίας εἶδος, καὶ τὸ θέλημα τοῦ αὐτοκράτορος. Ἄλλ' ὁ ἔφορος ἀπελθὼν καὶ ἐπιστρέψας ἀνέφερεν, ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, προτείνοντες τὸ γῆρας, τὰς παρελθούσας ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῶν, ἰκετεύουσι νὰ ἀπαλλαγῶσι τοῦ μεγάλου τούτου βάρους. Ὁ Βασί-

λειος εἶπε τότε εἰς τὸν ἔφορον τοῦ Δημοσίου θησαυροῦ· ἐπειδὴ ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσω ἐγὼ αὐτὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνην, παραιτοῦνται δὲ αὐτῆς καὶ οἱ δύο οὗτοι ἀρχαῖοι καὶ ἐνάστεροι λειτουργοὶ καὶ οὐδένα ἔχω ἄλλον ἀξιόχριστον τοῦ πράγματος, διοικητὴν, αἰ μείνη ἀνεκτέλεστον τὸ βούλευμα.

Ἐπειδὴ δὲ λόγος περὶ τῆς οικονομικῆς διοικήσεως τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ἴσως δὲν εἶναι ἀσκοποῦ νὰ ἀναφέρωμεν γεγονόσιν, ἐμφαίνον τὴν οικονομικὴν σύνασιν τῶν βυζαντινῶν εὐκρινέστερον πάσης λεπτομεροῦς περιγραφῆς τῆς οικονομικῆς αὐτῶν διαχειρίσεως. Ἀπὸ τῆς καταλύσεως τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ χρυσὸν νόμισμα τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας διετήρησε τὸ αὐτὸ βῆρος καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ μετάλλου. Οἱ κοῖλοι χρυσοὶ Ἰσρακίου τοῦ Β', περὶ τὰ τέλη τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος εἶχον ἀκριβῶς, τὸ αὐτὸ βῆρος καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῶν χρυσῶν Καρόλου τοῦ Μεγάλου καὶ Ζήνωνος τοῦ Ἰσαύρου. Ἡ δὲ καθαρότης τοῦ Βυζαντινοῦ νομίσματος κατέστησεν αὐτὸ ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας τὸ μόνον ἐν Εὐρώπῃ κυκλοφοροῦν νόμισμα. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Ῥωσίᾳ διετήρησε τοῦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν αὐτὴν ὑπεροχὴν ἢ ἔχουσι τὴν σήμερον τὰ γραμμάτια τοῦ Ἀγγλικοῦ γέρους. Ὀλίγοι αὐτοκράτορες, ἐτόλμησαν ἐν τῷ μεταξύ νὰ νοθεύσωσι τὸ νόμισμα, καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν ἀποκατέστησαν ἀμέσως τὴν προῖραν αὐτοῦ ἀξίαν.

Συγχρόνως ἐπεχείρησεν ὁ Βασίλειος τὴν μεταρρύθμισιν τῶν δικαστηρίων, πάντα κινῶν λογισμὸν ἵνα ἐκλέξη δικαστὰς προέχοντα μὲν παιδείᾳ, καθαρὰς δὲ φυλάττοντας τὰς χεῖρας ἀπὸ πάσης δωροδοκίας, καὶ οὐτ' εὐνοίᾳ, οὔτε φόβῳ ἀποκλίνοντας τοῦ μόνου σκοποῦ τῶν λειτουργῶν τῆς δικαιοσύνης, ἧς ἐστὶ τὸ ὑπερασπίζειν τὸ δίκαιον. Ἴνα ἀποκόψῃ πᾶσαν τοῦ ἰδίου συμφέροντος ἐπιρροὴν εἰς τὰ δικαστήρια, πανταχοῦ διατάγματα ἐξέθετο καὶ κατὰ πᾶσαν χώραν ἐξέπεμψε δ' ὧν ἐπᾶσα εἰς τοὺς δικαστὰς δοσῆς, μέχρι τότε τὸ εὐελογονέγειν δοκούσα διὰ τὴν πονηρὰν συνήθειαν, ἀνηρεῖτο καὶ ἐξεκόπτετο. Ἀναλαβὼν αὐτὸς τὴν ἀμοιβὴν τῶν δικαστικῶν κόπων, ὤρισεν ὑπὲρ τῶν δικαστῶν ἐτησίαν παροχὰς ἐπαικούσας εἰς τὰς ἀνάγκας σεμνοπρεποῦς καὶ τῷ ἀξιώματι αὐτῶν προσήκοντος βίου. Οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς καλῆς ἐκλογῆς τῶν δικαστῶν προνοήσατο τῶν ἀδικουμένων, ἀλλ' εἰσῆγαγεν εἰς τὴν πολιτικὴν δικονομίαν ὀρισμὸν ὃν οὐδαμῶς εὐρίσκωμεν καθιερωμένον οὔτε ὑπὸ τῶν πρό αὐτοῦ, οὔτε ὑπὸ τῶν μετ' αὐτόν. Παρατηρήσας ὅτι πλοῦσιοι ἀλλ' ἀδικοὶ ἄνθρωποι, καταχρῶμενοι τῇ εὐπορίᾳ αὐτῶν, ἐστρεφόμενοι κατὰ τῶν πενήτων καὶ ἀσθενῶν, καὶ φοβούμενοι μήπως οὗτοι, καταβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἀναβολῶν, ἀναγκάζωνται νὰ ἐγκαταλείπωσι τὸ δίκαιον αὐτῶν, φεύγοντες τὸν δαπανηρὸν τῆς πρωτεύουσας βίον, ἔταξε πρόσδοτον ἀρκούσαν, ἀφ' ἧς οἱ τοιοῦτοι διάδικοι ἀπετρέφοντο μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως. Ἡ ὑπὲρ τῶν ἰσχυρῶν καταπίεσις τῶν ἀσθενεστέρων συνέδει-

νεν ἰδίως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς, μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἡγεμόνος· ὁ Βασίλειος, καταδύων τὴν ἀδικίαν, ἐπροσπάθει νὰ λαμβάνῃ γνώσιν πάσης καὶ ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας καταδυναστεύσεως, ἐνισχύων παντὶ τρόπῳ τοὺς λειτουργοὺς τῆς δικαιοσύνης περὶ τὴν ἀνορθῶσιν τῶν τοιοῦτων ἐδικημάτων. Ἐπισκευάσας δὲ καὶ κελύνας τὸ δικαστήριον, τὸ λεγόμενον τῆς Χαλκῆς αἰθούσης, ἐγκατέστησεν ἕτερα δύο ἐν τε τοῖς ἀνακτόροις τῆς Μεγαλείας καὶ ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ καὶ παριστάτο αὐτοπροσώπως κατὰ τὰς δικαστικὰς συζητήσεις, ὅσας ἐπὶ στρατικῶν καὶ τῶν ἄλλων κυβερνητικῶν ἔργων ἐτύγγανεν ἄγων σχολῆν, οὐ μόνον παροτρύνων διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς εἰς τὸ ἱμέμεν τῇ δικαιοσύνῃ, ἀλλὰ καὶ περιποιῶν εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐν γένει τὸ σῆμα τοῦ λαοῦ.

Μετὰ τὰς μεταρρυθμίσεις ταύτας ἐτάραξε εἰς ἕτερον ἔργον, τὴν διαμόρφωσιν τῆς νομοθεσίας, ἧς εἶχε περιέλθει εἰς τοσαύτην σύγχυσιν καὶ ἀβεβαιότητα ὥστε ἐδίδεν ἀφορμὴν εἰς πᾶσαν ἀδικίαν. Γνωστὰ εἶναι τὰ ἐν τῇ ἑκτῇ ἑκατονταετηρίδι νομοθετικὰ ἔργα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις, καταστήσας διὰ τῶν συλλογῶν αὐτοῦ προσιτὰς εἰς τοὺς πολλοὺς τὰς περὶ τοῦτο τὸ εἶδος ἀμιμήτους συγγραφὰς τῶν προτέρων τῆς Ῥώμης χρόνων, ἔδωκε νέαν ὄψιν εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου. Ἄλλ' ἐτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἶχεν ἀρχίσει εἰς τὸ ἀνατολικὸν κράτος μεγάλη τις μεταβολὴ συμπληρωθεῖσα ἐπὶ τοῦ Βασιλείου. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὅπερ καὶ ἀπὸ ὑπετάχθη εἰς τοὺς Ῥωμαίους οὐ μόνον δὲν ἀπέβαλε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἦθη αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐξηκολούθει νὰ διαδίδῃ τὴν γλῶσσαν ταύτην καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἦθη εἰς τὴν Ἀνατολὴν, κατεῖχε τὰς πλείστας χώρας τοῦ βυζαντινοῦ Κράτους καὶ κατέστη τὸ ἐν αὐτῷ κυριώτερον ἔθνος, συγχωνεύσων καὶ ἐξἑλληνίζων κατὰ μικρὸν, διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ὑπεροχὴν, προέτι δὲ καὶ τῇ συμπτῶσει τῆς ἰσραὴλ ἡμῶν θρησκείας, τὰ λοιπὰ ἑτερογενῆ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ἔθνη ἀστοιχεῖ. Ἐντεῦθεν οἱ νόμοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κηδὸν ἦσαν καταληπτοὶ εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ κράτους, ὧν οἱ πλείστοι ἐνόουον μόνον τὴν Ἑλληνικὴν. Ἡ ἐκ τοῦτου προκύψασα ἀνάγκη νομοθεσίας γεγραμμένης εἰς τὴν ἐγγύριον γλῶσσαν παρήγαγε τὴν τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος νομικὴν σχολὴν, ἧς, ἐρμηνεύουσα καὶ συζητοῦσα εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἤδη Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὰ λατινιστὶ γεγραμμένα ἐκεῖνα νομοθετήματα, ἔδωκεν εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου τοσαύτην ἀνάπτυξιν ὥστε ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς καθήρτισεν ὁ Βασίλειος τὸ μέγα νομοθετικὸν ἔργον τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὅπερ καὶ τὴν σήμερον διέπει τὰς μεταξὺ Ἑλλήνων σχέσεις τοῦ ἀστυκοῦ βίου. Ἄλλ' ἡ δραστηριότης ἐκείνη τῶν Ἑλλήνων νομοδιδασκάλων τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος καὶ τὸ ἀκατάληπτον τῶν νομοθετημάτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπήγαγον ἐν τῇ νομοθεσίᾳ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα μεγάλην ἀνωμαλίαν καὶ σύγχυσιν, διότι τὰ μὲν λατινιστὶ γεγραμμένα νομοθετήματα δὲν ἐφηρμόζοντο, χριστιανισμοῦ ἡμερώτερον καὶ σεμνότερον τύπον. Ἐ-

ἀντ' αὐτῶν δὲ ἦσαν ἀπανταχοῦ ἐν χρήσει αἱ Ἑλληνικαὶ αὐτῶν ἐρμηνεῖαι καὶ ἀναπτύξεις· περὶ τοῦ νόμου οὐδεὶς ἐφρόντιζε· τὴν θέσιν αὐτοῦ κατέλαβεν ἡ νομικὴ φιλολογία, τῆς ὁποίας ἡ προσήκουσα χρῆσις ἀπῆται γνώσεις καὶ βοηθήματα, ὧν ἐστεροῦντο οἱ νομικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ κακὸν τοῦτο δὲν ἐθεράπευσεν ἡ περὶ τὰ μέσα τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἰσχυροῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἑλληνιστὶ ἐκδοθεῖσα Ἑκλογὴ τῶν νόμων, καθότι τὸ ἀξίωμα καὶ ἰσχύς αὐτῆς δὲν διήρκεσαν ἐπὶ πολὺ, διὰ τε τὸ μῖσος ὅπερ ἐπέτυρον καθ' ἑαυτῶν οἱ συντάξαντες αὐτὴν βασιλεῖς, καθὼ εἰκονομάχοι, καὶ διὰ τὸ ἀτελὲς τοῦ ἔργου· ὅθεν οἱ νομοδιδασκαλοὶ ἀνέτρεχον πάλιν εἰς τὴν ἀφθονον ἑλληνικὴν φιλολογίαν τοῦ δικαίου τῆς 6 ἑκατονταετηρίδος. Ἄλλ' ὅσῳ παρήργετο ὁ χρόνος, τόσῳ ἠύξανεν ἡ διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Λέοντος μὴ θεραπευθεῖσα ἀνάγκη τοῦ νὰ συνταχθῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὅπως οὖν πλήρης συλλογὴ τῶν ὀρισμῶν τοῦ δικαίου. Πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ὁ Βασίλειος ἐπεχείρησε νὰ συλλέξῃ ἐκ τῶν συγγραφέων τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος τὰς χρησίμους εἰς τὴν ῥύθμισιν τῶν νομικῶν σχέσεων διατάξεις καὶ νὰ συναρμολογήσῃ ὅσον οἶόν τε πλήρη ἑλληνικὸν Κώδικα τοῦ ἰσχύοντος δικαίου. Πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς μεγάλης ταύτης συλλογῆς ἐξέδοτο ἐν ἔτει 870 ἑλληνικὴν ἐπιτομὴν τῶν ἐν ἰσχύϊ ὀρισμῶν τῆς Ἰουστινιανείου ἀστυκῆς νομοθεσίας μετὰ τιμῶν προσθηκῶν, ὀνομάσας αὐτὴν Πρόχειρον νόμον. Ἡ δὲ ἐν πλάτει γενομένη συλλογὴ, ὀνομασθεῖσα Ἀνακάρθρις τῶν νόμων καὶ Βασιλικὰ, ἐξέδοθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐν ἔτει 881. Τελευταῖον κατὰ τὸ 885 ἔτος ἐδημοσιεύθη δευτέρα ἐκδοσις τοῦ Προχείρου, ἐπιδιορθωθεῖσα, ἐπαυξηθεῖσα καὶ ὀνομασθεῖσα Ἐπαναγωγὴ τοῦ νόμου. Δὲν εἶναι τοῦ προκειμένου νὰ ἀναλύσωμεν καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν λεπτομερῶς τὰ νομοθετικὰ ταῦτα ἔργα. Ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀστυκὴ νομοθεσία εἶχε προαχθῆ ἐν γένει εἰς τοσαύτην τελειότητα ὥστε ἡ τοῦ Βασιλείου ἐποχὴ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐπιφέρῃ εἰς αὐτὴν βελτιώσιν. Εἶναι ὅμως ἀναντιρρήτων, ὅτι ὁ Βασίλειος μεγάλως εὐηργέτησε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος συντάξας εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ τοσοῦτον πλήρη νόμον καὶ ἀπαλλάξας αὐτὸ τῶν πολυειδῶν κινδύνων τῶν ἀπὸ τῆς ἀσαφείας καὶ τῆς συγχύσεως τῶν νομικῶν ὀρισμῶν παραγομένων, ὑπηρετήσας δὲ καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου ἐν γένει, διασώσας μέγα μέρος τῶν συγγραφέων τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος, αἵτινες καὶ νῦν χρησιμεύουσι πολλάκις εἰς τοὺς νομοδιδασκάλους παντὸς ἔθνους ὡς πολυτίμος ὁδηγὸς εἰς τὴν ὀρθὴν κατάληψιν τῶν περισσθέντων ἐπιστημονικῶν μνημείων τῆς ἐν Ῥώμῃ ἀκμῆς τοῦ ἀστυκοῦ δικαίου.

Ἄξιον ἰδίως παρατηρήσεως εἶναι τὸ ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ τοῦ νόμου καθιερούμενον δημόσιον καὶ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. Ἡ μοναρχία αὕτη, καὶ τοι οὕσα ἐπίσης ἀπόλυτος ὡς ἡ ἐν Ῥώμῃ, διαφέρει ὅμως αὐτῆς ὡς προσλαβούσα ἐκ τοῦ χριστιανισμοῦ ἡμερώτερον καὶ σεμνότερον τύπον. Ἐ-

νώ π. χ. οί επί τῆς ἀμῆς τῆς δικαστικῆς ἐπιστήμης Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς καθιερῶσιν ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ τὴν ἀρχὴν ὅτι « ὅπερ ἀρέσει τῷ βασιλεῖ νόμος ἐστίν, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῖς νόμοις οὐχ ὑπόκειται », ἢ Ἐπαναγωγὴ τοῦ Βασιλείου, καὶ τοι τὸ αὐτὸ κατ' οὐσίαν δημοσίον δίκαιον καθιερῶσα, ἀποφάνεται περὶ τῆς πηγῆς καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ δικαίου ἀξιοπρεπέστερας καὶ ἠπιωτέρας ἀρχάς, ἥτοι ὅτι « ὁ νόμος εἶναι βασιλεὺς βασιλέων » καὶ ὅτι « ὁ βασιλεὺς καθὼ ἀντιπρόσωπος τῆς κοινῆς βουλήσεως, ὑπόκειται εἰς τὸ ἐκδικεῖν καὶ τηρεῖν τοὺς νόμους. »

Ἐνῶ κατὰ τὰς ἐν Ῥώμῃ ἐπικρατούσας ἀρχάς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον συνεχωνεῖτο ἐν τῷ δημοσίῳ, ὁ δὲ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἀρχὸν ἦτο συνάμα καὶ ὁ ἄκρος ἀρχιερεὺς, ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ τοῦ Βασιλείου εὐρίσκομεν κατὰ πρῶτον καθιερουμένην τὴν ὁρθὴν καὶ σωτηρίαν διάκρισιν μεταξὺ τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν κοσμικῶν, οὕτως εἰπεῖν, στοιχείων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐκεῖνων μὲν τὴν πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως ἐλευθέραν τήρησιν καὶ φυλακὴν ἀναθεθεμῆναι τῷ Πατριάρχῃ, τούτων δὲ τὴν ῥύθμισιν ἀπακειμένην τῷ βασιλεῖ. Συγχρόνως ἀναγνωρίζεται ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχικὸς θρόνος πρῶτος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς οὗ τὴν διάγνωσιν καὶ κρίσιν ὑπάγονται καὶ ἀναφέρονται αἱ ὑπὸ τοὺς ἐτέρους θρόνους γινόμεναι ἀμφισβητήσεις καὶ οὕτω συμπληροῦται ὁ ὀριστικὸς χωρισμὸς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ, μετὰ πολλὰς μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Πάππα Ῥώμης διενέξεις περὶ τοῦ ζητήματος, τίς ἔχει τὴν ἐπὶ τῆς ὅλης ἐκκλησίας ἐξουσίαν καὶ ἐπιτήρησιν. Μετὰ ταῦτα ἔπονται ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ οἱ ὀρισμοὶ τῶν καθηκόντων τῶν πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων, μαρτυροῦντες ὑπὲρ τῆς τάξεως, τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ῥιζικῆς τῶν καταρῆσεων ἀνασπάσεως ἀψευδῆ καὶ διακαῆ ζῆλον, ὅποιον δὲν ἀπαντῶμεν εἰς προγενέστερα τοιοῦτου εἶδους νομοθετήματα. Οἱ ὀρισμοὶ οὗτοι ἐπαναλαμβάνουσι πολλάκις τὸ ἀκαθαρτὸν χερσὶν ἅπαντα πράττειν, τὸ ἀφυλάττειν τοὺς ὑπὸ νόμον πανταχόθεν ἀνεκλήτους, οὐδοιοῦν παρ' οὐδενὸς αὐτῶν κομιζομένους (τοὺς ἀρχοντας), ἀπαγορεύουσιν αὐστηρῶς τὰς ἀθιμίας καὶ βιαιὰς εἰσπράξεις καὶ τὰ ἀδικα κέρδη, τὸ « διὰ παρουσίαν ἀξιωματικῶν ἢ στρατιωτῶν ἀδικεῖσθαι τοὺς πένητας », καὶ ἀπειλοῦσιν αὐστηρῶς ποινὰς κατὰ τῶν μὴ παραφυλαττόντων τὰς διατάξεις ταύτας « ὅποιος ἂν εἴεν ἀξίας ἢ στρατείας. »

Αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, ὅτι οἱ ὀρισμοὶ οὗτοι δὲν ἦσαν κενὰ ῥήματα, πρὸς ἐπίδειξιν μόνον δικαιοσύνης καὶ χρηστότητος ἐκφερόμενα, ἀλλ' ἐδήλουν τὴν σπουδαίαν καὶ ἀμετάστρεπτον τοῦ Βασιλείου ἀπόφασιν ὅπως ἐπιφέρει ἐμφανῆ καὶ μεγάλην ἐπὶ τὸ ἀμείνον μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, διότι οἱ δὲν εἰρηται τρόπον ἐκλεχθέντες καὶ ἐπιτηρούμενοι λειτουργοὶ διὰ τὴν τοῦ κρατούντος περὶ ταῦτα σπουδὴν καὶ ἐργηγοῦσαν πανταχόσε περιβόλεψιν « εἰς πᾶν τὸ δέον προθύμως ἀλλήλοις ὑπερβαλλέσθαι » ἡμιλλῶντο καὶ ἅπαντα μὲν ἢ ἀδικία ἀπὸ πάντων ἠλαύνετο, τὰ δὲ

ἀσθενῆ πρὸ τούτου τῶν πενήτων μέλη ἐρρῶνυντο, διότι ἕκαστος ἀφόβως εἰργάζετο τὴν οἰκίαν γῆν καὶ ἐκαρπούτο τὸν ἴδιον ἀμπελῶνα καὶ τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν συκὴν τὴν πατρίαν, καὶ οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ τομῶν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ποιεῖσθαι ταῦτα ἐξουσίαν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ συνήθει καὶ πατρίᾳ τούτων σικῆ ἀνεκλύετο. Μετὰ τινὰ δὲ χρόνον τὰ παράπονα καὶ οἱ γογγυσμοὶ, οἱ ἀποτελοῦντες ἄλλοτε τὴν συνήθει γλῶσσαν τῶν κατοίκων τοῦ κράτους, ἔπαυσαν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν κατελθὼν ὁ Βασιλεὺς κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὸ παρὰ τῷ θησαυροφυλακίῳ δικαστήριον « πρὸς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδικησιν » καὶ μὴ εὐρὸν τινα ἐγκαλοῦντα, ὑπόπτευσεν μήπως ἐμποδίζοντο ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων οἱ ἀδικούμενοι νὰ προσέλθωσιν. Ἦθεν ἀπέστειλε τινὰς τῶν πιστῶν αὐτοῦ διὰ νὰ ἐρευνήσωσιν ὅποια ἢ ὡς πρὸς τὴν διανομὴν καὶ τὴν εἰσπραξὶν τῶν φόρων κατάστασις τῶν ὑπηκόων, οἱ δὲ ἀπόστολοι οὗτοι μετ' ἀκριβῆ ἐξέτασιν ὑπέστρεψαν εἰπόντες, ὅτι ἀληθῶς οὐδένα εὐρὸν κατὰ τοῦτο παραπονοῦμενον. Τότε λέγουσιν ὅτι ἐδάκρυσεν ὁ γενναῖος ἀνὴρ καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεόν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν παντοδυναμίαν ἀπέδωκε τὴν εὐτυχὴ ταύτην μεταβολήν.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφαίνεται ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει μέγας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἐν γένει ὄργανος, καὶ πλείστη περὶ ταύτας ἐπίδοσις, ὀφειλομένη εἰς τε τὴν ἐπὶ τὸν ζωντὸν Ἑλληνικὸν νοῦν ἐπενέργειαν τῆς προγονικῆς καὶ τῆς τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν πατέρων παιδείας, καὶ εἰς τὸν περὶ τὰ γράμματα ζῆλον τοῦ Θεοφίλου, πατρὸς τοῦ Μιχαῆλ, καὶ τοῦ Καίσαρος Βαρδαθείου αὐτοῦ, ὅστις, καὶ τοι κατὰ τὴν ἄλλην αὐτοῦ πολιτείαν πολλοῦ φόγου ἀξίος, ἠγάπα καὶ ἀνεζωπύρει τὴν παιδείαν. Τότε ἤκμασε Δέων ὁ φιλόσοφος, τοῦ ὁποίου τὴν περὶ τὰ μαθηματικὰ δεινότητα ἐθαύμασαν καὶ οἱ κατ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπὶ σοφίᾳ εὐλόγως σεμνυνόμενοι Ἀραβες. Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς, εἰς τῶν εὐφυστέρων καὶ λογιωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ὁ Μεθόδιος, ὁ διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ παιδείαν μεγάλης ἀξιώσεως εὐνοίας παρὰ τῷ Αυτοκράτορι Θεοφίλῳ καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ὁ πατριάρχης Φωτίος, ὁ σοφώτερος καὶ ἐμβριθέστερος ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς, ὁ διατρέψας καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης (*). Ὁ Φωτίος ἦτον οὐ μόνον ἀριστος μαθηματικὸς καὶ γραμματικὸς, ῥήτωρ καὶ φιλόσοφος, ἀλλὰ καὶ κάτοχος τῆς ἱατρικῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς τοῦ κανονικοῦ δικαίου ἐπιστήμης. Αἱ

(*) Οὐδεὶς ποτε ἐχαρακτήρησε τὸν Φώτιον τοσοῦτον πιστῶς ὅμα καὶ εὐφωῖς ὅσον ὁ περιώνυμος Villemain. Dans la barbarie du moyen âge la science de Constantinople était un phénomène. On ne trouverait rien, à cette époque, dans l'Occident qui puisse donner l'idée du vaste savoir et de l'esprit philosophique de Photius. Ce patriarche, d'une profonde érudition et d'une infatigable activité pour les affaires, homme de cour et de solitude, austère intrigant, passionné pour les lettres, ayant quelque chose de saint Ambroise et du cardinal de Retz, est un personnage prodigieux dans le neuvième siècle, et qui semble appartenir par la politesse, le génie et les vices à une époque de splendeur sociale.

συγγραφεὶ τοῦ ἀνδρός τούτου διὰ τὴν ἐξαίρετον περὶ τὸ γράφειν δεξιότητα καὶ χάριν, πολλάκις ἀναμνησκουσι τὴν λαμπρὰν ἐποχὴν τῆς ἀμῆς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας: τοῦ ὕψους αὐτοῦ εἶναι καθαρὸν καὶ νευρῶδες, ἢ λογικὴ ἰσχυρὰ, αἱ ἐννοιαὶ ὑψηλαὶ καὶ γενναῖα τὰ αἰσθήματα. Ἡ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν γραμμάτων περιφημότερα συγγραφή τοῦ Φωτίου ἢ ἀπαθανάτισσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς λογίου φέρει τὸνομα Βιβλιοθήκη. Σχολαὶ δὲ οὐ μόνον τῆς ἐγκυκλίου ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας ὑπῆρχον ἰδρυμέναι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἐπικρατείας, π. χ. ἐν Ἄνδρῳ, ἐν αἷς ἐδιδάσκοντο πρὸς τοὺς ἄλλοις ἢ φιλοσοφία καὶ τὰ μαθηματικά. Ὁ Βασιλεὺς, ἀνατραφεὶς ἐν πενίᾳ καὶ αἰγμυλωσίᾳ, ἦτο κατ' ἀρχάς ἐντελῶς ἀγράμματος καὶ περιεφρόνει μάλιστα τὴν ἐπιστήμην οἱ πλείστοι τῶν ἀμαθῶν. Βραδύτερον ὁμως, κατανουήσας τὰ ἐκ τῆς παιδείας ὄφελος, ἐπεμελήθη οὐ μόνον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῦ τὴν ἐκπαίδευσιν κατελίπε δὲ συγγραμμάτων περιέχον ὁδηγίαν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Λέοντα, ὁμοιάζον τὸ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον, ὑπερέχον ὁμως αὐτοῦ δὲν λόγον ὑπερχειρὴ ἢ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ τῆς Ἠθικῆς τοῦ Πλάτωνος.

Καὶ ἡ βιομηχανία ἤκμαζεν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἐξαιρέτως ἐν Πελοποννήσῳ.

Ἄμα ὁ Βασιλεὺς ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον μετεπέμψατο τὸν υἱὸν τῆς προμνημονευθείσης δεσποίνης τῶν Πατρῶν Δανηλίδος καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν τῷ τοῦ Πρωτοσπαθαρῆος ἀξιωματί, διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς πνευματικῆς ἀδελφότητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ Δανηλὶς, καὶ περὶ γὰρ αἷμα ἤδη, πολλὴν ἔχουσα πόθον νὰ ἴδῃ τὸν Βασιλέα ἵνα ἀπολαύσῃ καὶ αὐτὴ περισσοτέρας τιμῆς περὶ δυσμᾶς βίου τιμῆς, ἀνῆλθε πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἢ δὲ ὁδοιπορία ἐγένετο οὐχὶ ἐφ' ἵππου ἢ ἐπὶ ὄχηματος, ὅπερ ἤθελεν εἶσθαι ἐπίπονον εἰς τὴν γηραιάν ταύτην γυναῖκα, ἀλλ' ἐπὶ ἰδίῳ κατασκευασθέντος φορείου, φερομένου ἐναλλάξ ὑπὸ δέκα ὑπηρετῶν ἐκ τριακοσίων, οἵτινες ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τούτῳ συνάδευσαν τὴν Δανηλίδα. Οὕτω διανύσασα τὴν ἐκ Πελοποννήσου μέχρι τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων πορείαν, ἔτυχεν αὐτῇ λαμπρὰς ὑποδοχῆς, φιλοξενηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Βασιλείου ἐν τοῖς δώμασιν, ἐν οἷς, κατὰ τὸ ἔθος, ἐφιλοξενούντο ἀλλοδαποὶ ἡγεμόνες καὶ πρεσβευταί. Εἰσήγαγε δὲ δῶρα πολυτελῆ οἷα οὐδεὶς σχεδὸν τῶν βασιλέων μέχρι καὶ τότε εἰς Βυζαντινὸν Αυτοκράτορα προσέφερεν, ἐξ ὧν ἀξία μνείας εἶναι, ἑκατὸν γυναικῆς σικαστρίαι ἦτοι ἐπιτήδειαι εἰς τὸ κεντεῖν, ἑκατὸν σιδόνια ὑφάσματα παμποικίλια, τριακόσια λιανὰ διαφόρου εἶδους καὶ ἑκατὸν μεταξωτὰ ὑφάσματα ὀσπερβαίνοντα κατὰ τὴν λεπτότητα τὰ τῆς ἀράχνης νήματα καὶ ὧν ἕκαστον ἠδύνατο νὰ φυλαχθῆ εἰς καλάμου κόνδυλον. Ἐκτὸς δὲ τούτων προσέφερε καὶ σικεῖν πολυτελῆ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πύλλα καὶ διάφορα. Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον φλοδομεῖτο ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ περικαλλὴς ναὸς, ὁ τιμῶμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτήρος καὶ Μιχαῆλ καὶ Ἠλιοῦ τοῦ Θεοβίτου, καταμετρήσασα ἡ γυνὴ αὐτῆ

τὸ ἔνδον τοῦ ναοῦ εἰργάσατο ἐν Πάτραις καὶ ἀπέστειλε νακοτάπητας θαύματος ἀξίους διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, ὑφ' ὧν ἐμελλε νὰ καλυφθῆ πᾶν τὸ ψηφιδωτὸν ἔδαφος τοῦ ναοῦ κατ' ἔτος δὲ ἕως ἐξῆς ὁ Βασιλεὺς ἐπέστειλεν ἢ βαθύπλουτος γραῖα οὐχὶ ὀλιγωτέρα τῶν εἰρημένων δώρων. Ἡ μεγάλη αὕτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀμὴ τῆς βιομηχανίας καταφάνεται καὶ ἐν τῇ δωδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι, ἐπὶ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Νορμαννοῦ βασιλέως Ρογερίου, ὅστις, κύριος γινόμενος τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Ἐπιπέδων, πόλεων ἀπὸ πολλοῦ χρόνου πλουσιωτάτων διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἀπήγαγεν ἐκεῖθεν πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ γυναῖκας καλῶς ἐπισταμένους τὴν ἱστορικὴν κομψότητα ἦτοι ἐπιτηδείας εἰς τὴν κατασκευὴν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ οὕτω διέδωκεν εἰς τὴν Σικελίαν τὴν τέχνην ταύτην.

Οὐδ' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ αἱ συγγενεῖς αὐτῇ τέχναι ἐμείναν ἀκαλλιέργητοι ἐπὶ τοῦ Βασιλείου. Διὰ τῆς φειδοῦς καὶ τῆς τάξεως περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων προσόδων κατώρθωσεν οὗτος νὰ ἔχη περισσεύματα, τὰ ὅποια ἐδαπάνη εἰς δημοσία καὶ κοινωφελῆ κατασκευάσματα, ἀνεγείρας ἢ ἐπισκευάσας μέγαν ἀριθμὸν ἐκκλησιῶν, νοσοκομείων, γηροκομείων, ἱερῶν μονῶν καὶ δημοσίων δεξυμενῶν, ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ Κωνσταντινουπόλις, τῆς ὁποίας τὰ λαμπρὰ οἰκοδομήματα εἶχον ἀρχίσει νὰ φθείρονται, μετέβαλεν ὅψιν κατὰ τὰ δεκαετῶ ἔτη τῆς βασιλείας του. Οἱ βιογράφοι, ἀναφέροντες τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα ἐπ' αὐτοῦ φιλοτεχνηθέντα μνημεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ζωγραφικῆς, περιγράφουσι μετὰ πολλῆς λεπτομερείας τὸ κάλλος, τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ καινοπρεπὲς τῶν σχημάτων αὐτῶν. Ἀλλὰ τὴν ἀκριβεστέραν τῶν ἔργων τούτων ἱστορίαν δὲν ἐπιτρέπουσι τὰ στενὰ τοῦ λόγου τούτου ὄρια, ἔχοντες, ἵνα μὴ μείνῃ παντάπασιν ἀτελής, νὰ ἀσχοληθῆ ἔτι περὶ ἑτέρα τινὰ σπουδαιότερα τοῦ Βασιλείου κατορθώματα.

Ὁ προκατόχος αὐτοῦ Μιχαῆλ εἶχε καταλίπει τὰ ὄρια τοῦ κράτους καταπατούμενα πρὸς μὲν τὴν δύσιν ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, πρὸς δὲ τὴν ἑσπέρην ὑπὸ τῶν Παυλικιάνων ὁ Βασιλεὺς ἵνα ὑπερασπίσῃ αὐτὰ ἔπρεπε νὰ συγκροτήσῃ νέον στρατὸν, διότι ὁ προὔρχων εἶχε λειποτακτήσει σχεδὸν ὀλόκληρος διὰ τὴν ἑλλειψὶν μισθοῦ καὶ τροφῶν, παρέμειναν δὲ μόνον νεοσύλλεκτοι στενημένοι οὐ μόνον ἐνδυμασίας καὶ ὀπλισμοῦ, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικῆς πειθαρχίας καὶ ἀσκήσεως. Ὁ Βασιλεὺς ἀνεκάλεσεν εἰς τὰ ὄπλα τοὺς ἀποστράτους, ἐλκύσας αὐτοὺς διὰ τῆς ἐλευθεριότητος ἀναμίχας δὲ τῇ παλαιᾷ στρατιᾷ τὴν νεοσύλλεκτον, ἐγύμνασεν αὐτὴν εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἀγῶνας καὶ διὰ τῆς αὐστηρᾶς πειθαρχίας καὶ τῶν δικαίων ἀμοιβῶν καὶ ποινῶν ταχέως κατήρτισε στρατὸν ἀξιόμαχον πρὸς ἀνάκτησιν τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς τοῦ Κράτους. (*)

(*) Δυσκόλως ἐβουλόμην νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ἅπαντα τὰ ἐπὶ Βασιλείου πολεμικὰ ἔργα. Εἰς τὰ ἐν τῇ συνέχειᾳ τοῦ λόγου μνημονευθέντα κυριώτατα, προσθέτων ἐν ὑπα-

Οι εν Τεφρικη εγκραταστημενοι Παυλικανοι, αιρετικαι πολυβρλλητοι και μαχηται φοβεροι, συμμαχησαντες μετα των γειτνιαζοντων αυτοις Μωαμεθανων, εδηουν απανστι την μικρον Ασιαν, εκτεινοντες τας επιδρομας ενθεν μεχρι της Νικαιας και της Νικομηδειας, ενθεν δε μεχρι της Βυρσου. Ηγειτο δε αυτων ο Χρυσόχειρ, ανηρ επι ανδρεια και συνεσει διακρινομενος, απανδον τρεφον μισος κατα της Βυζαντινης βασιλειας. Μετ' αυτου επεχειρησεν ο Βασιλειος διαπραγματευσιν περι εξαγορας των αιχμαλωτων και περι συνομολογησεως ειρηνης προς κα-

σημειωσει και τα εζη. Οι εν Πανωνια, Δαλματια και οι καθ' ολην την παραλιαν εκεινην κατοικουντες Σλαυοι, αποσεισαντες την Βυζαντινην κυριαρχια, κατεστησαν αυτονομοι και αυτοδεσποτοι· οι πλειστοι μάλιστα και του Χριστιανισμου εαυτους ηλλοτριωσαν. Οι δε απο Καρχηδονος Σαρακηνοι αφελθεντες εκ τουτου απεστειλαν κατα Δαλματιας ισχυρον στολον, και, κυριευσαντες πολλας πολεις, ηλθον επι την του ολου εθνους μητροπολιν, λεγομενην Ραουσιον, και ταυτην επι χρονον Ικανον επολιερχσαν. Οι δε πολιορκουμενοι, και τοι γεναιως την επιθεσιν αποκορουντες, περιεστησαν τελευταιον εις μεγαλην αποριαν και πεμπουσι πρεσβεις εις τον βασιλεα Μιχαηλ Ικετευοντες να βοηθηση αυτοις Ινα μη γενωσιν υποχειριοι των ανητων του Χριστου. Κατ' ευτυχιαν των πολιορκουμενων, πριν επι οι πρεσβεις αυτων ελθωσιν εις την βασιλευσσαν, ο μεν φυλος Μιχαηλ εξ ανθρωπων εγενετο, τα δε της αυτοκρατοριας πραγματα περιελθον εις τον εγρηγοροτα και νηφοντα των κοινων φρονιτητην Βασιλειον, οστις, ακρουσασμενος των πρεσβειων και ως οικια τραυματα τα των ομοπιστων παθηματα ηγησασμενος, επευσεν εις βοθησιν αυτων και στολον παρασευδασας νων εκατον εκπεμπει κατα των πολεμιων, υπο αρχοντα γεναιον και εμπειρον, τον πατρικιον Ουρβυαν. Ταυτα μαθοντες οι περι Ραουσιον Αγαρηνοι λυοσεν την πολιορκιαν, και, διαπερασαντες εις την Δογγοβαρδιαν, εγκαιεστησαν αυτοιθι, πασαν την χωραν ταυτην μεχρι και αυτης της ποτε μεγαλοδουου Ρωμης κρατησαντες και αδιαιλετως κατα των ομορων επιτιθεμενοι.

Η δραστηριότης αυτη του Βασιλειου επεισε τουε κατα την Δαλματιαν Σλαυους οτι η αυτοκρατορια απεκτησεν αρχηγον Ικανον να διατηρηση αυτοις εις υποταγην. Ακουοντες δε συγχρονως την επιβικια και την δικαιοσυνην αυτου, επεμψαν πρεσβεις αξιουιντες να επανελθωσιν υπο την Βυζαντινην εξουσιαν. Ο δε Βασιλειος, προσδεχθαις αυτοις φιλοφρονως, απεστειλε μετα των πρεσβειων αξιωματικοε μεν Ινα αποκαταστησωσιν εν ταις χωραις εκειναις την ταξιν, Ιερειε δε Ινα επαναγαγωσιν εις την αληθη θρησκεια τους καταλιποντα αυτην και επετρεψεν εις τας φυλας τυυτες την εκλογην και χειροτονιαν των ιδιων αρχοντων. Οι δε εν Δογγοβαρδια κατακληνωσαντες Σαρακηνοι, εκπορθησαντες το φρουριον της Βαρεως, διετρεχον περι την Ιταλιαν, οθοντες και ερημουτες την χωραν. Βετολμησαν προσετι να ειδοσωσι και εις την Ρωμην, εσυλησαν τας αυτοθι μητροπολεις των αγιων Πετρου και Παυλου, καεστρεψαν τον καθ' αυτων αντεπεξεληθοντα στρατον του Δουδοβικου βασιλευε της Ιταλιας και, εχοντες την Βαρν ορητηριον, εληκολοθουον τας κατα των Ιταλικων πολεων επιδρομας και ερημωσεις. Ο δε Βασιλειος, μελετων να καταστρεψη αυτοις και γινωσκων οτι ο του Ουρβυρα στρατοε δεν ητον αξιωμαχοε, διαπρεσβευεται μεν προς τον βασιλεα Φραγγιαε και τον Παππαν Ρωμης ζητων να βοηθησωσι και αυτοι αυτον εις την κατατροβωσιν των Σαρακηνων, διατασσει δε τουε προ μικρου υποταγηνταε Σλαυοε να συνεπιληθωσι του εργου. Τουτων παντων γενομενων και μεγαληε αθροισεισεε δυναμειωε, αλιεκεται τελευταιον η Βαριε, ο δε αρχων των Αγαρηνων και ο υπ' αυτον λαοε απεγεται αιχμαλωτοε υπο του βασιλευε της Φραγγιαε.

τάπαυσιν της των χριστιανων σφαγηε και αιχμαλωσιαε· αλλ' αι περι ειρηνηε διαπραγματευσειε απετυχον δια την υβριστικην προς τον Αυτοκρατορα θρασυτητα του Χρυσόχειροε, και ο Βασιλειοε ηναγκασθη να καταβηγη εις την των οπλων κρισιν. Κατ' αρχαε η εκστρατεια δεν υπηρξεν ευτυχηε, νικηθεντοε πολλακιε του Βασιλειου, ειτε εξ απειριαε, ειτε εξ υπερβαλλουσεε και κατα τι απερισκεπτου περι την επιθεσιν ορημηε. Κατα τινα μάλιστα συμπλοκην ηθελε περιπεσει ο Βασιλειοε εις τας χειραε των εχθρων ανευ της συνδρομηε Αρμενιου τινοε στρατιωτου. Αι αποτυχιαε ομωε αυται δεν κατεβαλον το θαρροε αυτου, διδασκομενοε δε εκ των αποτυχιων και κρειττων εαυτου γενομενοε, κατωρθωσεν επι τελουε να νικηση. Τοτε ο μεν Χρυσόχειρ περιωρισθη εις την της πολειωε της Τεφρικηε αμυναε, ο δε Βασιλειοε, εκδικων τας εν τη μικρα Ασια προτερον υπο του ηγεμονοε των Παυλικανων γενομεναε διωσειε και καταστροφασ, επορθησε και κατετεμε πασαε τασ υπο των πολεμιον εκεινον χωραε και κωμοπολειαε, λειαν απειρον περιβαλλομενοε, προσεβαλε δε και αυτην την πολιν της Τεφρικηε πειραθειε την εξ εφοδου αλωσιν, αλλ' ευρων αυτην καταχυρωμενην και δυσάλωτον, την δε περιε χωραν αμοιρουσαν τροφων προς συντηρησιν του οικειου στρατου δια την εκ των επιδρομων ερημωσιν, απεστη της πολιορκιαε, και εκπορθησε τα περι αυτην φρουρια επανηλθεν εις Κωνσταντινουπολιν μετα πολλων και πλουσιων λαφυρων. Αμα επανελθων εφροντισε να αναζητηση τον γενναιον εκεινον στρατιωτην, οστιε σωσαε αυτω την ζωην εμενε ανγνωστοε, μη καυχωμενοε επι τω κατορθωματι. Μετα πολλου δε κηπου ανερων αυτον, ηβηλησε να τον βρηθειε δια μεγαλων τιμων και πλουσιων δωρων, αλλ' ο στρατιωτηε, ονοματι Θεοφυλακτοε, απεποιθη την τοιαυτην αμοιβην, λεγων οτι εγεννηθη πενηε, ευχαριστεί ομωε τον θεον διοτι παρεσχεν αυτω αγαθον πολυτιμωτερον του πλουτου, την αφορμην του να σωση τον βασιλεα. Ει δε και διον απαραιτητωε ν' ανταμειφθη δια την εκπληρωσιν του καθηκοντοε τουτου, παρακαλει να δοθη αυτω τεμαχιον γηε προς συντηρησιν της οικογενειαε του· ο Βασιλειοε, θαυμασασ την τοσαυτην αφιλοκερδειαν, εδωρησατο αυτω εν των κτηματων του στεμματοε. Και ην ο Θεοφυλακτοε ουτοε πατηρ Ρωμανου του Ακκαπνου, του βραδυτερον μεχρι του αυτοκρατορικου αξιωματοε προαχθεντοε.

Παρα την Τεφρικην υπηρχον χωραι κατοικουμεναι υπο των Σαρακηνων οιτινεε, ωε ειρηται, ησαν συμμαχοι των Παυλικανων· ποιθεντες ομωε υπο των παθηματων της Τεφρικηε, πεμπουσι πρεσβειε αξιουιντεε να τυχωσιν ειρηνηε και να καταλεθωσιν εις τουε συμμαχοε του αυτοκρατοροε· η κυριωτερα πολειε αυτων, ο Ταραε, απεσπασθη πρωτη απο του Καλιφου, Κουρτικηε δε ταιε, οστιε ητο τοτε κυριοε του φρουριου της Λοκναε και συνεγηε τας εσχαιαε του βυζαντινου Κρατουε ελυμαίνετο, προσεφυγε προς τον Βασιλειον, και την πολιν και τα οπλα και τον στρατον αυτω καθυπεταξε, θαυμασασ αυτου το μετα του

ανδραίου επιεικειε και το μετα της δυναμειωε δικαιοιν. Κατα το επόμενον ετοε θελων ο Βασιλειοε να δαμάσση τοε Σαρακηνοε εξεστρατευσεν επι την Μελιτηνην και εξεπεμψε κατα της Ζαπετραε και του Σαμοεατου τον στρατηγον Χριστόφορο, εκπορθησαντα ταε πολειαε ταυτα, αιχμαλωτευσαντα πολλουε εκ των Μωαμεθανων και ελευθερωσαντα ουκ ολιγουε Ελληναε απο της των βαρβαρων δουλειαε. Ο δε Βασιλειοε φθισασ εις τας οχθαε του Ευφρατου, ηβηλησε να διαβη αυτον Ινα εκτεινη και περαν αυτου την ισχην και το κλειο των βυζαντινων οπλων, τα οποια προ πολλου ειχον κατανησαι αγνωστα εις τας χωραε εκειναε. « Ιδων δε τον ποταμον τουτον εν » ορα θερουε πλημμυρουοντα και πελαγιζοντα και » αγενεε νομιαε και αναξιον της περι αυτον δυναμειωε, το ταπεινον προσμενειν γενεσθαι τον ποταμον, » απεφασιαε να ριψη επι αυτου γεφυραν και θελων, κατα τε την κατασκευην της γεφυραε και τασ αλλαε κκουγιαε της στρατειαε, να παραμυθηση τουε ιδιουε στρατιωταε και να καταστηση αυτοιε προθυμοτεροε εις τουε κηπουε, ανεδεγετο αυτοε τουε μεγαλειτεροε, φερον λογου χαριν επι τουε ωμουε και διακομιζομενοε προς την γεφυραν βαρη, τα οποια τρειε στρατιωται ομωε μολιε διεκομιζοντο. Ουτω περνωθειε τον Ευφρατην εξεπορθησε πολλα φρουρια, εδωσαε την μεταξυ Ευφρατου και Αρσινου χωρα, και διαδοεε μεταξυ των βαρβαρων κατα τασ αρκτικαε της Μεσοποταμιαε χωραε, τον τρομον του ονοματοε αυτου, επανηλθεν εις την Μελιτηνην. Οι βαρβαροι, παρεταγησαν προ της πολειωε μετ' αλλαγαμων και φουαγματων, ο δε Βασιλειοε επιπιπτει κατα αυτων, και, κατατροπωσαε τουε πολεμιοε δια προσβοληε ακαθεκτου, διωκει αυτουε μεχρι της πολειωε, εις ην κατακλεισθησαν οι διαφυγοντεε τον θανατον η την αιχμαλωσιαν. Και την πολιν δε διανοειτο να πολιορκηση· θεωρων ομωε αυτην καρτεραν και δυσάλωτον δια τε τα τειχη και το πληθοε των αμυνομενων, προσετι μαθων παρα των αυτομολων οτι και των επιτηθειων εχει πολλην αρθονιαν, αραε εντευθεν προσεβαλε την λοιπην χωραν, κυριευσασ και κατασκηψασ παντα τα φρουρια αυτηε. Βπειτα δε τον ολον στρατον πλουσιωε φιλοφρονησασμενοε και βραθευσασ τουε αριστευσανταε, μετα πολλων λαφυρων επεσρεψε προς την βασιλευσσαν και δια των χρυσων πυλων επελθων, ευθυε ωε ειχεν εξ οδοε, εις το μεγα της του θεου Σοφιαε ανακτορον παρεγενετο Ινα αποδωση τασ ευχαε και την προσηκοσαν ευχαριστιαν προς τον Ήγιστον, μεθ' απηλθεν εις τα βασιλεια.

Κατα το επιον ετοε ο Χρυσόχειρ, ανορθωσαε ην ειχεν υποστη ζημιαν και νεον συγκροτησαε στρατον υπερβαλλοντα κατα το πληθοε τουε προηγουμενου ετοε, ενεδωκεν εις την Καππαδοκιαν, ερημων και λιχιζομενοε αυτην. Ο Βασιλειοε απεστειλε κατα αυτου Χριστόφορο, τον αρχηγον της βασιλικηε φρουραε, οστιε, ευρων τον Χρυσόχειρα στρατοπεδευομενον πλησιον των Αγρανων εν Καππαδοκια, εσταθμευσεν ου μακραν των πολεμιων και μη τολμων δια το ανωπαρκεε του ιδιου στρατου να αντιπαραταχθη κατα

προσωπον προς τον εχθρον, διεκωλυε μονον τασ συνεχειε αυτου επιδρομαε και διωσειε, περιοριζομενοε δι' ολου του θερουε εις ακροβολισμοε και αιχμαχιαε. Προσεγγιζοντοε δε του χεμωνοε, ο Χρυσόχειρ, θεωρων οτι ουτε αι ιδιαε δυναμειε εσυγχωρουον αυτω την εκ του συσταδων μαχην, υπεστρεφε μετα πολληε λειασ εις την ιδιαν χωραν, οτε ο Χριστόφοροε διωρισε δυο στρατηγουε, ων ο μεν ηγειτο της των Καππαδοκων, ο δε της των Αρμενιων φαλαγγιοε, να παρακολουθωσι τον Χρυσόχειρα μεχρι του λεγομενου Βαθυροακοε, και ει μεν επαρσηη στρατον κατα των ορειων του κρατουε, να ειδοποιησωι τον αρχηγον, ει δε προς τα ιδια εξακολουθηση βαδιζων, να επανελθωσιν εις το στρατοπεδον. Εν τη πορεια ταυτη ο των Παυλικανων στρατοε εφθασεν εν εσπεραε καιρω κατα τον κηλουμενον Βαθυροακα και εστρατοπεδευσεν εις τουε προποδαε συδενδρου ορουε, αι δε δυο παρακολουθωσαι αυτον φαλαγγεε κατελαθον απαραιτητοι εκ του αντικρου μερουε την κορυφη του ορουε. Τουτων γενομενων εμπιπτει εριε περι των πρωτειων και αιμιλλα περι της ανδρειασ μεταξυ των στρατιωτων, ταξιαρχων και λοχαγωγων των δυο φαλαγγων, ωε δε επι πλεον ταιε φιλονεικιαε προσεχωρον και τα φρονηματα ηρεθιζοντο, λεγεται, οτι οι Αρμενιων πρωτειουτεε ειπον « Ινα τε ματην » εν λογοιε ειαστοε θρησυνόμεθα και αυγουμεν, ενω » δυναται εργοε να αποδειχθη η αναμφισθητοε » αρετη των γαρ πολεμιων ου μακραν απεχοντων » εξεστιν επι των εργων φανηγαι τουε αριστειε. »

Ταυτα ακουσαντεε οι στρατηγοι και την προς ανδρειαν ορητην και προθυμιαν κατανοησαντεε του στρατου, ορωντεε δε και την απο του τοπου βοθηθειαν, οτι εμελλον να επιτεθωσιν ανωθεν κατα των εν επιπεδω ευρισκομενων, διαιρουσιν ειε δυο την δυναμιν, και το μεν ειε εξακοσιουε λογαδαε συμποσουμενο μετ' αυων στρατηγων εκριθη γα επιτεθη κατα του βαρβαρικου στρατου, τοδε λοιπον της ευαριθμου στρατιαε ετεθη προς τα μετωρα, δοθέντοε συνθηματοε, Ινα, οταν οι εξακοσιοι προσβαλωσι τουε εχθρουε, εκεινοι μετ' μεγαλου αλαλαγμου και σάλπιγγων, συνεπιχοντων και των ορειων, εκπληκτικην βοην αναρρηξωσι. Μετα ταυτα οι εξακοσιοι οπλιζονται και αφανωε καταβαίνουσαι πλησιάζοντεε προς τον εχθρον, περι δε την εω, ουπω του ηλιου ανατειλαντοε, βοη στιβαρα παινισσαντεε και τοε σταυροε νενικηκε ε συμβοησαντεε, επιτιθενται συναλαζοντων απο του ορουε και των λοιπων, οι δε πολεμιοι, εκπλαγεντεε υπο της ανεπιστου προσβοληε και μητε να παραταχθωσι μητε το πληθοε οτων εστι λαθοντεε καιρον να ιδωσι, μητε αλλο τι σωτηριον εκ του παραρημαε ισχυσαντεε σινυδειε, ωρμησαν προς φυγην και διωχθεντεε εωε τριακοντα μιλια κατελιπον καθ' απασαν την χωραν πληθοε νεκρων και πληγωμενων. Την φοβεραν ταυτην ηεταν, καθ' ην εφωγευθη και ο Χρυσόχειρ, μαθων ο Χριστόφοροε, εσπευσε να ενωθη μετ' αυων δυο αποσπασματων και οδευει προς την Τεφρικην, ηε οι κατοικοι, τρομω καταληφθεντεε, ουδεμιαν αντεταξαν αμυναν, αλλ' οι μεν πα-

ρεδόθησαν εἰς τὸν Χριστόφορον, οἱ δὲ κατέρυγον εἰς τοὺς Μωαμεθανούς. Ὁ δὲ Βυζαντινὸς στρατός, εἰσελθὼν ἀμαχητὶ εἰς τὸ φρούριον τῆς Τερρικῆς, κατέσκαψεν αὐτό. Οὕτω κατεβλήθη ἡ τῶν Παυλικιῶν δύναμις καὶ αἵρεσις, ἡ προσβύσασα δόγματα ἀνατρεπτικὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, τὰ ὅποια ἐν μὲν τῇ Ἀνατολῇ δὲν ἐπέπρωτο νὰ εὐδοκιμήσῃσι, βραδύτερον δὲ διαβιβάσθηεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐμελλόν νὰ παραγάγῃσιν αὐτοῖσι δεινοτάτας θρησκευτικὰς ἐριδας καὶ διαιρέσεις.

Οἱ Μωαμεθανοὶ τῆς Ταρσοῦ εἶχον καταλάβει αὐτανδρὸν τὸ ὀχυρότατον φρούριον, τὸ Λούλον λεγόμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου συνεχεῖς ἐπεχειροῦν ἐπιδρομὰς εἰς τὰς πλησιχώρους Βυζαντινὰς ἐπαρχίας. Τὸ φρούριον τοῦτο προσβάλλων ὁ Βασιλεὺς μετέστησε τῆς βαρβαρικῆς ἐπικρατείας καὶ κατήγαγεν εἰς τὴν προτέραν τῶν Βυζαντινῶν ἐξουσίαν· καὶ ἄλλα δὲ φρούρια τῆς χώρας ἐκείνης ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς στρατηγοὺς αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ δὲ ἐτέρων πόθησις δὲν εὐφραίνεν αὐτὸν τοσοῦτον, ποθοῦντα δι' ἰδίων κόπων καὶ κινδύνων νὰ ἐγείρῃ κατὰ τῶν πολεμίων τρόπαια· ὅθεν, προσλαβὼν Κωνσταντῖνον, τὸν πρῶτον τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὠρμησεν ἐπὶ τὴν Συρίαν καὶ καταλαβὼν τὴν Καισάρειαν, τὴν πρῶτην τῶν Καππαδόκων πόλιν, ἐγύμνασεν αὐτοῖσι ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὸν στρατὸν ἕπειτα, ἀποχωρήσας μοῖραν τινὰ εὐζώνων πρὸς τὰ ἐμπροσθεν ἐξαπέστειλε, ἐπόμενος κατόπιν αὐτῆς μετὰ τῆς βαρεῖς δυνάμειος.

Οἱ Σαρακηνοὶ, καταπλαγέντες διὰ τὸ ὄζυ καὶ βαγδαῖον τῆς προσβολῆς, ἡ κατεβάλλοντο ἀνθιστάμενοι, ἡ παρεδίδοντο ἀμαχητὶ εἰς τὸν νικηφόρον βασιλεῖα, ἡ φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζοντο. Οὕτω ἐκπορθήσας καὶ καταλαβὼν πολλὰ φρούρια προήλασεν ὁ Βασιλεὺς μέχρι τῶν δυσχωριῶν τοῦ Ταύρου, τοῦ ὁποίου ὁ κάτοχος, ὁ Σαρακηνὸς Σήμας ὁ ἐξ ἐρόδου ἄλλοτε τὰς τῆς αυτοκρατορίας λυμαινόμενος ἐσχαιῆς, κατέφυγεν ἤδη πρὸς αὐτόν. Μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, διαπεράσας τὸν Ὀνοπνικτὴν λεγόμενον ποταμὸν καὶ τὸν Σαρὸν, ἦλθε πρὸς τὴν πόλιν τῆς Κουκουσοῦ, παρὰ τῆ ὁποία ἐστρατοπέδευον οἱ Σαρακηνοὶ ἐντὸς πυκνοτάτου δάσους, καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἐκείθεν, καταστρέψας τὸ δάσος πυρὶ καὶ σιδήρῳ. Φθάνει δὲ πρὸς τὰς πρῶτάς του πρόποδας τοῦ Ταύρου κειμένης πόλιος τῆς Καλλιπόλεως καὶ τῆς Παδασίας, καὶ βλέπων τοὺς στρατιώτας δυσαναχέτουστας διὰ τὸ δύσβατον καὶ ἀπόκρημνον τῶν ὄρων, ἀπέβη τοῦ ἵππου καὶ περὶ προσπορεύετο αὐτῶν κατὰ τὰς στενωπούς, τοὺς κρημνοὺς καὶ τὰς φάραγγας, διὰ τοῦ οἰκείου κόπου τὸν στρατὸν παραμυθούμενος. Οὕτω προήλασε μέχρι τῆς Γερμανικῆς καταδωκῶν τὰ ἐνώπιόν του φεύγοντα στίφη τῶν Σαρακηνῶν τὰ ὅποια ἐκλείσθησαν εἰς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. Διὰ νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὴν ἐπρεπε νὰ διαβῇ εὐρὺν ποταμὸν, ὀνοματι Παράδεισον, ὄντα μὲν διαβατὸν ἀλλ' ἔχοντα ἐλώδη καὶ ὀλισθηρὰν τὴν κοίτην· ὁ Βασιλεὺς διέβη αὐτὸν ἐν νυκτὶ, φωτίζων διὰ φανῶν τὴν ἀκολουθοῦσαν στρατιάν· ἐπιτηρῶν δὲ τὴν διαβάσιν, ἔτρεχε πρὸς τοὺς ὀλισθαίνοντας, ἐστήριξεν αὐτοὺς, ἀνώρθου τοὺς καταπίπτοντας καὶ οὕτως ἔσωσε πολλούς. Μετὰ τὴν διαπεραίω-

σιν ἐδήλωσε τὴν χώραν, καὶ πεισθεὶς ὅτι ἡ πόλις ἤτον ὀχυρὰ καὶ δυσάλωτος, πρὸς τὰ Ἄδανα παρεγένετο καὶ ἤρξατο τὴν πολιορκίαν αὐτῶν· ἀλλ' ἡ ἰσχυρὰ τῶν πολιορκουμένων ἀντίστασις, ἐτι δὲ μάλλον τὸ ὑγρὸν καὶ νοσερὸν τοῦ πεδίου καὶ ἡ προσέγγισις τοῦ χειμῶνος, ἔπεισαν αὐτὸν νὰ προτιμήσῃ τῆς τῶν Ἀδάνων ἀλώσεως τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάναδον. Ἰποπεύσας ὁμοῦ ἐπίθεσιν τινὰ κατὰ τὰ στενά καὶ γινώσκων, ὅτι κακὴ εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ στρατηγοῦ α οὐκ ἂν προσεδόκησα· προέπεμψε τινὰς λόχοὺς εὐζώνων καταλαβόντας τὰ ἐμπροσθεν στενά καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν ἐπιτεθέντων κατ' αὐτῶν ζωγράφοντας. Ταῦτα καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ Αὐτοκράτορος ἰδὼν ὁ Σαρακηνὸς Ἀβδελομὲλ, ὁ ἄρχων τῶν ἐνεῖσε τόπων, ὑπετάχθη τῷ Βασιλεῖ, ὅστις διελθὼν πάλιν τὸ τοῦ Ἀργίου ὄρος καὶ πρὸς Καισάρειαν γενόμενος, ἐκ τῆς Κολωνείας καὶ Λούλου ἐπινικίων ἀγγελίας τοῦ ἐτέρου αὐτοῦ στρατοῦ ἐδέξατο, ἀκολουθοῦντων καὶ τῶν συμβόλων τῆς νίκης, λαφύρων δὴλ. καὶ αἰχμαλώτων Κουρδῶν, οἵτινες κατόκουν ἀπὸ τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Εὐφράτου χώρας μέχρι τῶν ὄρων τῆς Κιλικίας. Τελευταῖον ἐν Μηδαίῳ τῆς Φρυγίας γενόμενος καὶ τιμὰς διανείμας εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν καὶ προεθίσσας καὶ φιλοσοφνησάμενος αὐτοὺς καὶ πρὸς παρχειμασίαν ἀρεῖς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἔθνα, κατὰ τὸ πρότερον ἔθος, διὰ τοῦ Πατριάρχου τὸν τῆς νίκης ἐδέξατο στέφανον. (*)

(*) Ἐν τούτοις ἡ τῶν ἐν Ταρσῷ Σαρακηνῶν ἰσχὺς ἤρξατο νὰ αὐξάνῃ καὶ ὑπὸ τούτων αὐτῆς αυτοκρατορίας ἐσχαιῆς δεινῶς ἐπιέχοντο· ἰδίως κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 876 ἔτους, ἐκστρατεύσαντες οὗτοι, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν τῆς Τερρικῆς Σαρακηνῶν, ἔφερον τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον μέχρι τῆς Βιθυνίας. Κατ' αὐτῶν ἀντεπεξῆλθεν Ἀνδρέας ὁ τῷ Ἑλλησπόντου διοικητῆς καὶ πολλὰς συνεχρότησε μάχας, νικήσας καὶ καταδιώξας αὐτούς μέχρι τῆς Ταρσοῦ. Ὁ στρατηγὸς οὗτος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμεινεν ἀφανὴς καὶ ἄσημος, οὐδένα ἔχων ἄλλον λόγον προαγωγῆς ἢ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἰκανότητα· τελευταῖον ὁμοῦ ὁ Βασιλεὺς διέκρινεν αὐτὸν καὶ εἰς ἀμοιβῆν τῶν μεγάλων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν ἀνήγαγε τὸν ἄνδρα εἰς τὸ τῶν πατρικίων ἀξίωμα, εἰς τὴν ἀρχηγίαν τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς καὶ εἰς τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου διοίκησιν. Ὁ Ἀνδρέας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Ταρσοῦ ἵνα τιμωρήσῃ τὸν Σαρακηνὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς, διὰ τὰς βλασφημίας τὰς ὁποίας ἐγγράφως εἶχεν ἀπευθύσει κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῆς ὑπεραγίας αὐτοῦ μητρὸς. Γενόμενος δὲ κατὰ τὸν τόπον ὃς λέγεται Ποδανός, ἔθνα καὶ ὁ ὁμώνυμος ῥεῖε ποταμὸς, εὗρεν αὐτοῖσι παρατεταγμένον τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα, προσέβαλεν αὐτὸ, καὶ, πολλὰ συνέσεως καὶ ἀνδρείας ἔργα ἐπιδειξάμενος, τρέπει φόνῳ πολλῷ τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος, πεσόντων τοῦ τε ἀρχηγοῦ αὐτῶν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀνθούσης πάσης δυνάμειος· ὁλίγοι δὲ τινες τῶν ἐπὶ τοῦ χάρακος καὶ τῶν ἐν ἐσχάτοις ποῦ τεταγμένων, διαφυγόντες μόλις οὐ πολλοὺς τῶν Ταρσῶν διασώζονται. Σωφρόνως δὲ περὶ τὴν νίκην διατεθείς, ἀπέδωκεν εἰς μόνον τὸν Θεὸν τὴν στρατηγίαν καὶ τὸ μέγα τοῦτο ἐνίκημα. Δὲν ἐπεχείρησε δὲ τὴν πολιορκίαν τῆς Ταρσοῦ, φοδοῦμενος μὲ ἀπληστία νίκης καὶ τῇ ἐφοδῇ τοῦ πλείονος ἐπισύρῃ ἀτύχημά τι κατὰ τοῦ τασαῦτα διαπράξαντος καὶ κερμηκτοῦ στρατοῦ, ὅθεν ὑπέστρεφεν εἰς τὰ οἰκία μετὰ λείας καὶ λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων πολλῶν, κοινοποιήσας τὰ διαπραχθέντα τῷ αυτοκράτορι. Ἄλλα τοσοῦτον ἔξοχος ἄνθρωπος δὲν διέφυγε τὰ βέλη τοῦ εθνοῦ. Πολλοὶ τῶν ὁμοτίμων, προκαταλαβόντες τὰς βασιλικὰς ἀνάας καὶ

Τούτων πρὸς ἀνατολὰς γινόμενων, ἀδιάλειπτοι ὑπάρχον καὶ οἱ πρὸς δυσμὰς κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν ἀγῶνες.

Ἡ δὲ διὰ τὴν ῥαθυμίαν τοῦ βυζαντινοῦ ναύαρχου Ἀδριανοῦ ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἄλωσις καὶ κατασκαφὴ τῶν Συρακουσῶν, πρωτεύουσας τῆς Σικελίας, (*) ἦγειρε τὸν πονηρὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ζῆλον ἀπεσῶν τῶν ἀραβικῶν δυναστειῶν, ἀμιλλωμένων, τίς ἐξ αὐτῶν πρῶτη θέλει ἀποκοψεῖ κλάδον τινὰ τῆς βυζαντινῆς

τῶν ἄνδρα διαβάλλοντες, συνεχεῖς διεβύλλουν αὐτὸν ὡς ἐβελοναχθέντα καὶ ἀποστερηθέντα τῆ βασιλείᾳ τὴν ἄλωσιν τῆς Ταρσοῦ. Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα συνεχεῖς λεγόμενα παραπέθουσι τὸν Βασιλεῖον καὶ παραλύει τὸν Ἀνδρέαν τῆς ἀρχῆς, ὡς μὴ ὠφελθέντα προσηκόντως ἐκ τῆς νίκης· ἀντ' αὐτοῦ δὲ προβάλλεται ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ τὸν Στυπιώτην λεγόμενον, ὅστις ἀρρόνως ὑπέσχετο καὶ τὴν Ταρσοῦ νὰ ἐκπορθῆσῃ καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ καταπράξῃ. Παραλαβὼν δὲ οὗτος πᾶσας τὰς βυζαντινὰς δυνάμεις καὶ ἐξορμήσας κατὰ τῆς Ταρσοῦ ἔδειξε τὸν Ἀνδρέαν οὐχὶ ἐθελοκάκον καὶ δειλόν, ἀλλὰ περισκεμένον καὶ φρόνημον στρατηγόν. ἰδίως θεωρήσας τοὺς βαρβάρους ἐτοιμῆν λείαν καὶ πλησιασὰς εἰς τὴν Ταρσοῦ ἐστρατοπέδευσεν εἰς ἀνοικτὸν πεδῖον μίτη τόπους ἰσχυροῦς καταλαβὼν, μίτη χάρακα τῆς στρατοπέδευσεως προλαβὼν, μίτη προσυλακὰς καταστήσας. Οἱ δὲ βαρβάροι, τὸ ἀπροφύλακτον αὐτοῦ διασκεψάμενοι, κλέψαι τὴν νίκην βουλεύονται καὶ ἀπαρκαυεῖσθαι καὶ ἀμερίμω ἐπιτίθενται αὐτῷ ἐν νυκτὶ, ὀλίγοι δὲ ὄντες, ἀπὸ τῆς προτέρας νίκης καταφύγουσιν εἰς τὴν πανουργίαν καὶ μετὰ ἀλαλαγμοῦ καὶ κρότου τυμπάνων εἰσεπήδησαν εἰς τὸ στρατόπεδον κατὰ πολλὰ συγγρόνως αὐτοῦ μέρη, ὡστε ὁ βυζαντινὸς στρατός, καταληφθεὶς ἐν νυκτὶ γυμνὸς καὶ ἄοπλος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ παραταχθῇ ἐν τῇ ταραχῇ καὶ συγχύσει τῆς ἐπιθέσεως, ὁ πλείστος καταστέλλεται ἀνηλεῶς καὶ αἰχμαλωτεύεται, τινὲς δὲ μόνον διαφεύγουσι τὴν σφαγὴν, ἐν ἴσ καὶ ὁ στρατηγὸς Στυπιώτης, φέρων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ αἶγος τῆς κομπορήτουσνης καὶ τῆς ἀνοήσιας αὐτοῦ.

(*) Οἱ ἐν τῇ Καρχηδόνι Σαρακηνοὶ, ἀπεκδεχόμενοι καὶ κατ' αὐτῶν ἐπίθεσιν τοῦ βυζαντινοῦ βασιλέως ὅστις πρὸ τοσοῦτου χρόνου ἠγωνίζετο νὰ καταβάλλῃ τὴν τῶν Μωαμεθανῶν δύναμιν, ἐνηκολούτου εἰς κατάρτισιν ἀξιωματικοῦ ναυτικῆς δυνάμειος. Καὶ ἐπειδὴ, παρελθόντος τοῦ ἔαρος, οὐδένα κατῆλθε τοῦ βασιλέως δύναμις, ὑποπεύσαντες, ὅτι εἰ ἄλλους πολέμους ἤσχιζετο ὁ Βασιλεὺς, ἐκστρατεύουσι κατὰ τῆς πρωτεύουσας τῆς Σικελίας, τῶν Συρακουσῶν, καὶ πολιορκοῦσιν αὐτήν, δηλοῦντες καὶ ληϊζόμενοι τὰ περίε καὶ τὰ πρόσαια αὐτῆς. Ἀμα μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει εὐθὺς Ἀδριανὸν τὸν ναύαρχον μετὰ τῆς κατὰ τῆς Συρίας εὐτρεπισθείσης ναυτικῆς δυνάμειος· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐναντίου ἀνέμους ὁ Ἀδριανὸς μόλις κατέβηεν ἄρα τῆς Πελοποννήσου, προσορμήσας δὲ τὰ πλοῖα εἰς τὴν τῆς Μονεμβασίας λιμένα ἀνέμεινεν αὐτοῖσι ἐπίφορον ἀνεμον, φύσει ῥαθυμὸς τῶν καὶ μὴ ἔχων ζέουσαν τὴν ψυχὴν ὡστε καὶ πρὸς ἐναντίου ἀνέμους νὰ πλεύσῃ καὶ δι' ἐρείας, ἐν γαλήναις, νὰ προχωρήσῃ. Ἐν τούτοις οἱ Ἀγαρνοὶ σφοδρότερον ἐπικείμενοι τῇ πολιορκίᾳ, πᾶσαν μηχανὴν κινουσί ἵνα ἐπιτύχωσι τὴν ἄλωσιν πρὶν ἔλθῃ βοήθεια. Οἱ πολιορκούμενοι πολλὰς ἐπεχείρησαν ἐξόδους καὶ πολλάκις ἔτρεψαν τοὺς πολιορκητὰς, ἀλλ' ἡ πείνα κατέστη μετ' οὐ πολλοὺς τῶν ὄρων, ὡστε δύο οὐγγία ἄρου ἐτιμῶντο ἐπέκεινα τῶν δεκαπέντε ὄραχμων τοῦ νῦν ἡμῶν νομισμάτος· κατεγύοντο δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἀμφοτέρους τοὺς λιμένας, οὕτε ἡ ἀλεῖα ἐδύνατο νὰ ἀναπληρωθῇ τῶν ἄλλων τροφῶν τὴν ἑλλειψιν. Εἰς τὰς κακουχίας αὐτάς προσετέθη καὶ ὁ λοιμὸς θερζῶν καθ' ἑκάστην οὐ μικρὸν μέρος τῶν δυστυχῶν κατοίκων· καὶ ὁμοῦ ἀντέσχον οὗτοι ἐπὶ τινὰ εἰσὶν χρόνον, ἕως οὗ ἰσχυρὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐφόδος νικήσασα τὰ ἀσθενῆ λείψανα τῶν ὑπερμάχων τῆς πόλεως ἐπάγαγεν τὴν ἄλωσιν αὐτῆς· καὶ οἱ μὲν ὀλίγοι περιλιπόμενοι τῶν κατοίκων ἐγένοντο, ὅμοια τῆς τῶν

μοναρχίας. Ὁ τῆς Ταρσοῦ Ἀρχιερεὺς Ἐσμὰν ὀνομαζόμενος, ἐξαρτισάμενος ἰσχυρὸν στόλον, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸ φρούριον τοῦ Εὐρίππου καὶ ἐπολιορκήσεν αὐτό. Ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος Οἰνιάτης, συλλέξας ἱκανὸν στρατὸν, εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν Χαλκίδα μετὰ τῶν πρὸς ἄμυναν ἐπιτηδείων καὶ διεύθυνεν αὐτὸν μετὰ μεγάλης καρτερίας καὶ δραστηριότητος. Οἱ μὲν βαρβάροι ἐρόπιπον ἐπὶ τὰ τεῖχη πλῆθος βολῶν καὶ λίθων, οἱ δὲ κατοικοὶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἀναμιγνόμενοι καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀμιλλώμενοι διὰ πετροβόλων ὀργάνων πολλοὺς τῶν βαρβάρων καθ' ἑκάστην ἀνήλισκον οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ πλείστα τῶν πλοίων, ἐπιφόρου γενομένου τοῦ ἀνέμου, διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς, κατέκαυσαν. Ἀπέρων δὲ καὶ δυσθυμῶν ὁ βαρβάρους, καὶ πειθόμενος ὅτι πλοῦτος καὶ ἡδύπαθείας ἐσπεῖς παροτρύνει πρὸ παντός ἄλλου τὰς ψυχὰς τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ, ἀσπίδια μεγάλην χροσίου πεπληρωμένην ἔθηκε πρὸ τοῦ χάρακος καὶ ἐκήρυξεν ὅτι αὐτοῦ γέρας καὶ ἀριστεῖον, ἐγὼ δίδωμι· μετὰ παρθέτων ἐπιλέκτων ἑκατὸν τῶ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ ἄστεος· ἅμα δὲ ἰδόντες τούτο οἱ ἀπὸ τῶν τευχῶν ἀγωνιζόμενοι, τὸν νοῦν τοῦ πραττομένου κατανοήσαντες καὶ συναλλήλους προβαρύνόμενοι, ὑπ' ἐν σύνθημα ἀνοίξαντες τὰς πύλας ἀνδρείως κατὰ τῶν πολεμίων ἐξώρμησαν, μάχην συγκροτήσαντες, καθ' ἣν ἐπέσε καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἔτρεψαν τοὺς βαρβάρους καὶ φόνος ἐγένετο αὐτῶν πολλὸς, οἱ δὲ περιλιπεῖς, ὀλίγα πληρώσαντες τῶν πλοίων μετ' αἰσχύνης ἀπέφυγον πρὸς τὰ ἴδια. Οὕτω διασκεδάσθησθε τῆς ἀπὸ Ταρσοῦ ἐπιθέσεως νέα ἐγείρεται ἀπὸ Κρήτης θύελλα. Σαντ, ὁ τῆς νήσου ταύτης Σαρακηνὸς ἀρχων, ἔχων καὶ Φωτιῖν τινὰ συνεργὸν, ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ δραστήριον, συνεκρότησε στόλον εἰκοσιεπτὰ μεγάλων πλοίων καὶ πολλῶν ἄλλων μικροτέρων, δι' οὗ προσβάλλων καὶ λεηλατήσας τὰς τοῦ Αἰγίου νήσους καὶ διαπεράσας τὸν Ἑλλησπόντον ἐφθάσε μέχρι τῆς Πρακονήσου ἀπειλῶν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Κατὰ τοῦ στόλου τούτου ἀντεπεξῆλθε Νικήτας ὁ ναύαρχος καὶ συγκροτήσας ναυμαχίαν παρὰ τὴν περσλίαν τῆς Πρακονήσου, κατέκαυσε διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς εἰκοσι πλοῖα Σαρακηνῶν ὦν τὰ πληρώματα μάχηρα καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ διεμερίσαντο, καταναυμάχησε τὰ λοιπὰ καὶ ἔτρεψεν αὐτὰ εἰς φυγὴν, δι' ἧς μόνης ἐσωθῆσαν τῆς παντελοῦς φθορᾶς.

Σαρακηνῶν ἀγριότητος ἡ δὲ μέχρι τότε περιφανὴς καὶ λαμπρὰ αὐτῆ πόλις ἐκάη, κατασκαφὴ καὶ μετεβλήθη εἰς εἰρείαν. Ἐν τούτοις ὁ βυζαντινὸς ναύαρχος παρεσκευάζετο εἰσὶν νὰ ἐκπέμψῃ τῆς Μονεμβασίας πρὸς βοήθειαν τῶν Συρακουσῶν, λαβὼν δὲ τὴν εἰδοσίαν τῆς ἀλώσεως καὶ τῆς ἔμαθεν ὅτι τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς μέγιστον ἐπροξένεσε παρὰ τῆ βασιλείᾳ θυμὸν καὶ θαυμάτιον λύπην. Καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ φόβου διὰ τὴν διάθεσιν ταύτην τοῦ αυτοκράτορος κατέφυγεν εἰς τὸν ναῶν τῆς ἁγίας Σοφίας, ὡς εἰς ἄσυλον· ἀλλ' οὕτε ὁ θεὸς νοεῖ, οὕτε ὁ ὑπὲρ τοῦ πρόσφυγος προσεύων Ἀρχιερεὺς ἴσχυσαν νὰ ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ τὴν πρὸς σωφρονισμὸν τῶν ἄλλων ἀναγκάων τιμωρίαν· ὁ βασιλεὺς δὲ διατάξε τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, ἐπεικτικῶς δὲ φερόμενος καθήρεσεν αὐτὸν παντὸς ἀξιώματος καὶ τὸν κατεδίκασεν εἰς ἐξορίαν.

Ἄλλ' ἡ ἀποτυχία αὐτὴ δὲν κατέβαλε τὸ θάρρος τῶν Μωαμεθανῶν, διότι νέον στόλον καταρτίσαντες ἐπλευσαν πρὸς τὰ μᾶλλον τῆς πρωτεύουσας ἀπέχοντα παράλια, δρῶντες τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἀπέπλευσε πάλιν ὑπὸ τὸν Νικήταν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐβήκεν εἰς τὴν Πελοπόννησον προσορμίσας εἰς τὸν λιμένα τῶν Κεγχρεῶν (τὸν νῦν τοῦ Καλαμακίου λεγόμενον)· μαθὼν δὲ, ὅτι τὰ δυτικώτερα τῆς χερσονήσου μέρη, Μεθώνη καὶ Πάτρας καὶ τὰ προσεχῆ τῆς Κορίνθου χωρία, λυμαινόμενοι οἱ βάρβαροι, βουλευέται τοιμηρὰν καὶ συνετὴν βουλὴν· διότι ἀντὶ τῆς περιπεύσεως τὴν Πελοπόννησον καὶ τὸν Μαλέαν κάμψας νὰ θαλασσοπορήσῃ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μέχρι οὗ φθάσῃ τὸν στόλον τῶν πολεμίων, δίδων ἴσως εἰς αὐτὸν καιρὸν νὰ διαφύγῃ, ἀπεφάσισεν ὡς εἶχεν εὐθὺς νὰ διαδιβάσῃ διὰ ξηρᾶς ἐν νυκτὶ τὰς ναῦς διὰ τοῦ κατὰ τὴν Κορίνθον ἰσθμοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον θάλασσαν, καὶ ἐξετέλεσε τὴν τοιμηρὰν ταύτην ἀπόφασιν μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος καὶ ταχύτητος, ὥστε ἐπεφάνη αἰφνῆς εἰς τοὺς πολεμίους, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν συγχύσας τοὺς λογισμοὺς τῶν διὰ τὴν ἐκ τῆς προτέρας μάχης φόβον καὶ τὸ τῆς ἐφόδου ἀπρόοπτον, καὶ προσβαλὼν τὸν στόλον τῆδε κακίσει διεισχωρισμένον, ἄλλα μὲν τῶν πλοίων κατέκαυσε ἄλλα δὲ κατεπόντωσε, καταστράξας ἄπειρον πλῆθος Σαρακηνῶν. Ἐβεβήλωσεν ὁμοῦ τὴν λαμπρὰν ταύτην νίκην διὰ τῆς μεγάλης κατὰ τῶν νενικημένων καὶ μάλιστα κατὰ τῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποστάντων ὁμότητος, τὴν ὁποίαν φαίνεται ὅτι ἀπεδοκίμασεν ὁ Βασιλεὺς, διότι κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἤγειτο τοῦ βυζαντινοῦ στόλου ὁ Νάσαρ ἐπὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Ἀφρικῇ Σαρακηνῶν στρατείας. Οὗτοι ἐξαρτίσαντες νέον στόλον ἐξήκοντα μεγάλων πλοίων καὶ δρῶσαντες πρῶτον τὰς ἐν τῷ διάπλῳ αὐτοῦ κειμένας νήσους, ἐβήσαν εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν Κεφαλληνίαν· ὁ Νάσαρ ἀποστρατεῖς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς ἀντίρρυσιν τῶν πολεμίων, ἐπλεε μετὰ σπουδῆς κατ' αὐτῶν καὶ βοηθούμενος ὑπὸ αἰσίων ἀνέμων ἐβήκεν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὸν λιμένα τῆς Μεθώνης. Ἐκεῖ ὁμοῦ ἐναντίοι ἀνεμοὶ ἠνάγκασαν τὸν ναύαρχον νὰ ἀναχωρήσῃ, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ πολλοὶ τῶν ναυτῶν εἶχον δραπέτευσει κατὰ τὸν διάπλουν καὶ διαφυγόντες εἰς τὰς νήσους εἰς ἀπροσπορεύμενον ὁ στόλος, ὑπέστρεψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὥστε οὗτος ἐστέρηθη τοῦ ἀναγκασίου ἀριθμοῦ τῶν ναυτῶν (*).

(* Ὁ ναύαρχος εἰδοποίησεν ἀμέσως περὶ τούτου τοῦ αὐτοκράτορα, ὅστις ἀναζητήσας τοὺς δραπέτας συνέλαβε καὶ κατέκλεισεν αὐτοὺς εἰς τὰς φυλακὰς ἐν αἷς περιμένον τὴν τιμωρίαν τῆς ἀνάδρου αὐτῶν κακουργίας. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, ἐπείθετο μὲν τοῦ αἵματος τῶν ὑπάρχοντων αὐτοῦ, ἤθελε δὲ νὰ δώσῃ τὸ ἀναγκασίον παράδειγμα τῆς τιμωρίσεως τῆς λαιποτάξιας· διατάσσει λοιπὸν τὸν διοικητὴν τῆς πρωτεύουσας νὰ ἐκλέξῃ ἐκ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κακούργων τριάκοντα καταδικασμένους εἰς θάνατον, καὶ νὰ μεταμορφώσῃ αὐτοὺς τοσοῦτον ὥστε νὰ γενῶσιν ἀγνώριστοι. Τούτους τριάκοντα τοσοῦτος ὠδήγησεν ἡ φρουρὰ εἰς τὸν ἵπποδρομιον ὡς ὄντας δῆθεν λαιποτάκτας τοῦ στόλου καὶ μετασχημασθέντας αὐτοῖσι τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπως νὰ θανατωθῶσιν ὑπ' ὄψιν τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου.

Κατ' εὐτυχίαν οἱ Σαρακηνοὶ, ὁρῶντες τὴν ἀπραξίαν τοῦ βυζαντινοῦ στόλου καὶ νομίζοντες ὅτι ἐκ δειλίας δὲν ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ λιμένος, εὐδόλως προσφιλάττοντο καὶ οὔτε ἐπεχείρουν οὔτε περιέμνον συντεταγμένοι τὴν προσβολήν, ἀλλ' ἐνησυχολοιοῦντο εἰς τὴν δῆωσιν τῆς παρακειμένης χώρας, ὁ δὲ Νάσαρ, ἀναπληρώσας τελευταίον τοὺς λεπτοτάκτας, διὰ νέων ναυτῶν ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ὠφελόμενος ἐκ τῆς ἀταξίας καὶ τοῦ ἀμερῆμου τῶν Σαρακηνῶν ἐπιπίπτει νυκτὸς κατὰ τῶν τῆδε κακίσει διεισχωρισμένων ἐχθρικών πλοίων καὶ ἄλλα μὲν καίει, ἄλλα δὲ βυθίζει, τὰ δὲ λοιπὰ συλλαμβάνει καὶ ἀπάγει εἰς Μεθώνην, ἀφιστῶν αὐτὰ εἰς τὴν αὐτοῖσι ἐκκλησίαν. Εἰδοποιήσας δὲ τὸν αὐτοκράτορα περὶ τῆς νίκης, ζητεῖ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ἐπανέτας τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ στόλου, διατάττει αὐτὸν νὰ πλεύσῃ πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν διὰ νὰ καταπολεμήσῃ καὶ τὰς ἐκεῖ Σαρακηνούς. Ἡ ἐνδοξὸς αὕτη νίκη ἐδιπλασίασε τὸ θάρρος τοῦ στρατοῦ· ὅθεν μετὰ μεγάλης προθυμίας ἀπεδιβάσθη εἰς Πάνορμον, ἐξεπόρθησε καὶ ἐδήλωσε τὰς τῶν Σαρακηνῶν πόλεις, καὶ ἐκράτησε πολλῶν ἐμπορικῶν πλοίων φερόντων πολὺ τιμὸν φορτίον. Ἐκείθεν ὤρμησεν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ὅπου ὑπῆρχε καὶ περὶ βυζαντινὸς στρατὸς ὑπὸ Προκόπιον τὸν πρωτοβεστιαῖον (προστάμενον τῆς αὐτοκρατορικῆς ἱματιοθήκης) καὶ Λέοντα τὸν Ἀποστόλην. Ὁ Νάσαρ πλησιάσας εἰς τὴν Καλαβρίαν, ἵνα ὑποδοθῆσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ, ἀπήντησε παρὰ τὴν νήσον τῆ καλουμένης Στύλας νέον στόλον Σαρακηνῶν ἐρχόμενον ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς· προσβαλὼν καὶ καταναυμαγήσας αὐτὸν, ἀπεδίβασε μέρος τοῦ ἐπὶ τῶν νῆων στρατοῦ εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐνώσας αὐτὸν μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Προκόπιον ἀπεδίωξε τοὺς Σαρακηνούς ἀπὸ πασῶν σχεδὸν τῶν πόλεων τῆς Καλαβρίας καὶ Ἀπουλίας, καταλιπὼν εἰς αὐτὰς φρουράς. Ἐπανήλθε δὲ περιεβόητος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅπου ἔτυχε λαμπρᾶς καὶ ἀξίας τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ ὑποδοχῆς.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἐξηκολοῦθει ἐν τούτοις ὁ πόλεμος καὶ μετὰ τινὰς ἀποτυχίας, ἀποδιδομένης εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Λέοντος καὶ τὴν ἀνικανότητά τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἡγεμόνων τοῦ στρατοῦ, Νικηφόρος ὁ Φωκῆς, σταλαῖς ὑπὸ τοῦ Βασιλείου πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς πεπραγμένων, ὠδήγησε τὰ Βυζαντινὰ ὄπλα μετὰ τοσαύτης ἀνδρείας δεξιότητος, καὶ φιλανθρωπίας ὥστε οὐ μόνον ἀπήλλαξεν ἐντελῶς τὴν Καλαβρίαν τῆς τῶν Σαρακηνῶν δυναστείας, ἀλλὰ κατέλιπεν ἐν Ἰταλίᾳ μνήμην ἀνεξάλειπτον τῆς πατρικῆς προνοίας καὶ ἀντιλήψεως ὑπὲρ τοῦ Ἰταλικοῦ ἔθνους, ὅπερ μέχρι λατρείας ἠγάπησε καὶ ἐτίμησεν αὐτόν.

Αὕτη ἦτο ἡ τελευταία ἐπὶ τοῦ Βασιλείου ἐκστρατεία. Κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη ὑπέστη ὁ αὐτοκράτωρ οὐ μικρὰς οἰκογενειακὰς θλίψεις διὰ τὴν κατὰ ἀπὸ τοῦ ὁποίου δῆθεν ἐδραπέτευσαν. Τὸ παράδειγμα τούτου ἰδὼν ὁ βυζαντινὸς στόλος ἐπεβρόύθη πρὸς τὰ δεινὰ, πᾶσαν ἀποθίμενος μαλακίαν καὶ τρυφήν καὶ παρεκάλε τὸν ἡγεμόνα νὰ τὸν ὠδήγησῃ κατὰ τῶν πολεμίων.

τοῦ υἱοῦ Λέοντος χαλκωθεῖσθαι καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον πιστευθεῖσθαι σκορανοῦσαν ὅτι δῆθεν ἐβουλεύετο τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἀπαγίην τῆς ἐξουσίας. Ἀνακαλυφθεῖσθαι δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ὁ Βασιλεὺς· συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐπέζησε πολὺν χρόνον μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 866 ἔτους, ἐν θήρᾳ εὐρισκομένου τοῦ βασιλέως, μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ἑλαρος ἐξορμήσασα κατ' αὐτοῦ περιπέλεθῃ εἰς τὴν ζώνην του καὶ ἐβρίψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἵππου. Ἡ πτώσις ἐτάραξε τοσοῦτον τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ, ὥστε παρήγαγε σφοδρὸν πυρετὸν ἀναλώσαντα ἐντὸς ὀλίγου πᾶσαν τὴν ζωτικὴν αὐτοῦ ἐκμάδα καὶ ἐπενεγκνόντα τὸν θάνατον τῆ 1 Μαρτίου 866.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Βασιλεὺς. Ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ καὶ τὸ πικεῖστον διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας· μεγάλη συνεπληρώθη ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει ἀλλοίωσις. Ἡ μετὰ τοῦ Ῥωμαϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ πάλιν κατέπαυσεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῷ βυζαντινῷ κράτει ἑλαθεν ὀριστικῶς, μάλιστα ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ, τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν χώραις, τὸν ἰδιόζοντα χαρακτῆρα τοῦ χριστιανικοῦ ἑλληνισμοῦ. Καὶ εἶναι μὲν κληθεὶς ὅτι ἔφερον εἰσέτι τὸ ὄνομα τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας· ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τὸν προκατόχον τοῦ Βασιλείου ἐπιστολῆς τοῦ Πάππα Ῥώμης Νικολάου, ἐν ἔτει 865 Μ. Χ., ἀποδεικνύεται ὁποῖαν ἀξίαν ἐδίδον οἱ βυζαντινοὶ εἰς τὴν ὀνομασίαν ταύτην. Ἐν τῇ εἰρημνῇ ἐπιστολῇ παραπονεῖται ὁ Πάππας ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ὀνομάζει βάρβαρον τὴν γλῶσσαν τῶν Ῥωμαίων. Θεωρεῖτε, λέγει, τὴν γλῶσσαν ταύτην βάρβαρον, διότι εἶναι ἀλλοτρία εἰς ὑμᾶς ἀτόπως δὲ ὀνομάζεσθε Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὧν ἀπεβίβατε τὴν γλῶσσαν. Βί· τὴν ὀνομασίαν ταύτην δύναται εὐλόγως νὰ ἐφαρμοσθῇ ὅ,τι ἔλθον κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα οἱ γερμανοὶ νομοδιδάσκαλοι περὶ τῆς δυτικῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας τῆς διαλυθείσης τὴν 6 Αὐγούστου 1806: Imperium nostrum r e esse Germanicum, n o m i n e saltim Romanum, τοῦτέστι ἡ ἡμετέρα αὐτοκρατορία εἶναι πράγματι μὲν γερμανικὴ, ὀνόματι δὲ μόνον Ῥωμαϊκῇ.

Τοσοῦτον δὲ ἐπιτηδείως ἐκαλλιεργήθη ἐπὶ τοῦ Βασιλείου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ τὸ αἰεθλὲς τοῦ ἑλληνισμοῦ δένδρον, ὥστε οὔτε ἡ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἀνωμαλίαι καὶ ἀεθένια τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, οὔτε αἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἀδιάλειπτοι κατ' αὐτοῦ προσβολαὶ τοῦ ὀσημέραι ἐξογκουμένου μωαμεθανικοῦ γεμαρῆου, οὔτε τέλος ἡ κατὰ τὴν 15 ἑκατονταετηρίδα κατάλυσις τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἡ μακρὰ τῶν νενικημένων δουλεία, ἴσχυσαν νὰ μαρῶσιν τὸ δένδρον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἀνέδοκε πάλιν κλάδους γενναίους καὶ ἀμφιλαφεῖς· καὶ ἰδοὺ, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνεκλήθη αὐθὺς εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν. Ποιζόμενον δὲ ὑπὸ τῶν ναμάτων τῆς προγονικῆς καὶ τῆς τῶν νεωτέρων χριστιανικῶν ἐθνῶν παιδείας, ἀνδρίζεται καὶ ἀναπτύσσεται κατ' ἐλάχιστην ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ τούτῳ τεμένει τῶν Μουσῶν, οὐ τινος τὴν ἰδρυτικὴν πενηνταετίαν.

ζομεν σήμερον μετὰ τῶν γενεθλίων τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἰδρυτοῦ, πεποιοῦτες ὅτι τὸ ἀήττητον τοῦ πολιτισμοῦ ὄπλον θέλει προάξῃ τὸ ἔθνος τοῦτο εἰς τὴν προγενεστέρην αὐτοῦ ἰσχὺν καὶ εὐκλειαν.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΝ ΠΑΙΔΙΟΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Ch. Swain.)

I.
Τὸ δῶμα εἶναι παλαιὸν καὶ ἔξω ἡ νύξ κοῦρα·
Πλὴν τερπνοτέρα εἶν' ἡ νύξ τῶν φώτων τῆς ἡμέρας,
Διότι εἰς τὸν ὕπνον του ἡ νύξ ἡ θεοπέσια
Τῷ διαπέμπει ὄνειρα μορφῆς ὠραιοτέρας.

II.
Καὶ βλέπει εἰς τὸν ὕπνον του τὸ ὄρφανόν παιδίον
Ἐκείνην, ἧσις ἔφυγε, πῶς ἔργεται ἐκείνη.
Τὰ ὄμματά του παύουσι τοὺς θρόμβους τῶν δακρῶν,
Τὴν θλίβ' εἰς τὴν ἀγκάλην του, σιγᾷ πᾶσα ὄδυν.

III.
Κοιμάται, καὶ τὸ τέκνον τῆς κρατ' εἰς τὰ γόνατά της,
Σκεπάζει μὲ φιλήματα τὸ στόμα του τὸ νέον,
Καὶ τὸ ὄρφανόν μετὰ φωνῆς τὴν λέγει μωχαιάτης,
«Μὴ φεύγῃς πλέον, μητέρα μου, ὦ! μὴ μὲ φύγῃς πλέον!»

IV.
Ἐφημερόνει. Ἐξυπᾷ τὸ ἔρμιν παιδίον.
Ἐπέταξε τὸ ὄνειρον τὸ εὐτυχὲς ἡ θεῖα
Εἶναι ξηρὰ καὶ ἀχαρὶς τῶν κύκλωθεν πεδίων,
Πρωτὴ ὄρφανή, αὐγὴ ψυχρὰ καὶ σιγαλέα!

V.
Πιπνέ τινα μὲ φρίσσοντα πτερὰ περιπετωσὶν
Ἐπὶ τῶν δένδρων χύνοντα τὰ ἄσπρά των τὸ κρίνον.
Τὸ μικροκλαῖον ὄρφανόν αἰ θλίψεις τὸ κεντῶσιν·
«ὦ! ἔλα, ἔλα, μητέρα μου!» κρυγάζει τὸ παιδίον.

VI.
Πᾶν εἶναι τὸ οὐράκιον τῶν ἀρχαγγέλων δῶμα;
Ἀπὸ πρῶτης ἐρωτᾷ συχνὰ μέχρι ἐσπέρας.
Ἄν τὸ ἀκούσῃ τις φρονεῖ ἡ τοῦ ἰδῆ τὸ ὄμμα,
Θέλει τῷ πέμψῃ ἐκ χρυσῆς ἐκείνην πάλιν σφαίρας.

VII.
Καὶ κράζει, «γλυκαῖς ἄγγελοι, ὦ! δείξατέ με ποῖον
Ποῖον τὸ νέον οἶκημα ἐκείνης ποῦ δὲν βλέπω.
Ἡ φέρετέ την, ἄγγελοι, τοῦ τέκνου τῆς πλησίον,
Ἡ δείξατέ με, καὶ ἐκεῖ τὰ βήματά μου τρέπω!»

X. A. Παρμερίδης.

ΛΑΠΟΝΙΑ.

Λαπωνίαν ὀνομάζομεν τὴν δυτικωτέραν ἐπαρχίαν τῆς Βυρώπης, ἀνήκουσαν μέρος μὲν εἰς τὴν Σουηκίαν, μέρος δὲ εἰς τὴν Ρωσίαν. Κεῖται δὲ παρὰ τὴν Λευκὴν θάλασσαν, τὸν καταψυγμένον ἀρκτῶν ὠκεανὸν καὶ τὸν Βοθνικὸν κόλπον. Ἀπὸ τῶν ὀρέων αὐτῆς ὕψος ἐχόντων χιλίων περίπου μέτρων, καὶ αἰωνίως χιονοσκεπᾶστων, καταβαίνουσιν ἀφθονα ὑδάτα ἄτινα συγ-

Καλύβη και ένδύματα Λαπωνία.

και σιλουάρων, και άφύων. Έχει δε και μεταλλεία σιδήρου, χαλκού, ψευδαργύρου, άρσενικού, και χρυσού. Άρτοι, λύκοι, αλώπεκες, ένυδρίδες, ικτίδες, ιππέλαφοι και άλλα ζώα ένδοιαιτώνται εις τα όρεινότερα μέρη αυτής. Έις κειμένη εκείθεν του πολιτικού κύκλου ή Λαπωνία, είναι κατεφυγμένη κατά τους εννέα μήνας του έτους τους δε λοιπούς τρεις ο κάυσιον καθίσταται υπερβολικώτατος. Είς Ουάρδουους ή ήμερα έχει διάσκεϊαν εξ έβδομάδων, όμοίως δε και ή νύξ.

Οί Λάπωνες, όστινες ανήκουσιν εις την Φιννικήν φυλήν, δεν είναι πλέον τόσο μικρόσωμοι όσω περιεγράφοντο υπό των αρχαιοτέρων περιηγητών· διότι, αναμιχθέντες, χάριν εις την έμπορίαν, μετά των Νορρουηγίων και Φιννών, και συγγενεύσαντες μετ' αυτών, άπώλεσαν τον πρώτον τύπον της φυλής των. Έν γένει δε είναι πολύσαρκοι και μελάγχροες, και έχουσι χαρακτηρισ Μογγόλων άφύων, ως υποτίθεται, κατάγονται. Ότε οί άσιατικοί λαοί κατέκλυσαν την Εύρώπην, οί Λάπωνες, ως φαίνεται, κατέφυγον εις τας έρήμους εκείνας προτιμήσαντες της εύζωίας την ήσυχίαν.

Ο βίος αυτών είναι εξ ανάγκης νομαδικός· διότι, αφού εξαντληθή ή άλιεία και ή άριθμός των ιππελάφων εξ ών τρέφονται, μεταβαίνουσιν εις άλλο μέρος διά να εύρωσι νέαν θήραν. Ίδου διά τί και αι καλύβη των, ών μία παριστάνεται εις την παρούσαν εικόνα, κατασκευάζονται δι' άκατεργάστων κορυμών δένδρων, και σκεπάζονται μετά φύλλων, χόρτου, και τεμαχίων πανίου. Το σχήμα αυτών είναι, ως βλέπομεν, κωνοειδές, και διά της άνοικτής κορυφής της στέγης εξέρχεται ο καπνός.

Ειδωλολάτραι άλλοτε οί Λάπωνες, πιστεύουσι σήμερα εις Χριστόν, πρεσβεύοντες οί μόν τών Όρθοδόξων οί δε τών Λουθήρων. Φοροῦσιν ένδύματα μαλλωτά λευκα ή κυανά, πεποικιλμένα διά κεντημάτων και διά ταινιάν έρυθράν, κιτρίνων ή πρασίνων, έχοντες και την κόμην μακράν. Έπειδή δε και το ένδυμα και οί χαρακτηρισ των γυναικών όμοιάζουσιν εις άκρον προς τα των άνδρών, δυσκόλως διακρίνονται τα δύο φύλα. Είναι έκδοτοι εις την άρκοποσίαν, εις τοσοῦτον μάλιστα βαθμόν, ώστε σπανίως εύρίσκει Λάπωνας νηφαλίους.

Η παράδασις της προς άλλήλους πίστεως των σύζυγων δεν θεωρείται ως και παρ' ήνιν μετά της αυτής αυστηρότατος.

κροτούσι ποταμούς, άπολήγοντας εις διαφόρους θαλάσσις. Και οί μόν ποταμοί της Λαπωνίας βρΐθουσιν ιχθύων πολυιδών, αι δε περί αυτήν θάλασσαι παρέχουσι πλούσιον άγρον φαλιών,